ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК
2. 9. 1983. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIV • 25 ДИН
БРОЈ 1653

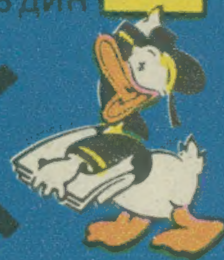

МИСТЕРИЈЕ СВЕТА: ТАЊИРИ ЛЕТЕ НЕБОМ

Нова наградна игра 444!

Ripley's

Веровали или не!

ВОДОПАД У ОБЛИКУ СРЦА

ВАЈАРСКО ДЕЛО ПРИРОДЕ, НАЛАЗИ СЕ НА ОСТРВУ СВЕТА ЈЕЛЕНА У АТЛАНТСКОМ ОКЕАНУ.

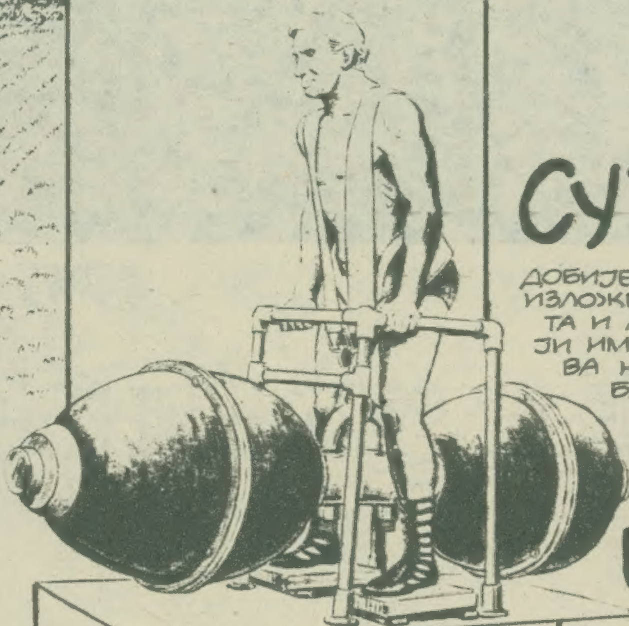

БИЛ ГУД

ИЗ РЕМСТАУНА (САД) ПРОСЛАВИО ЈЕ СВОЈ 71. РОЂЕНДАН ТАКО ШТО ЈЕ У РОКУ ОД 80 МИНУТА ПОДИГАО 150 ПУТА ТЕРЕТ ОД 1125 КИЛОГРАМА.

СУНЦОКРЕТ

ДОБИЈЕН УКРШТАЊЕМ И ИЗЛОЖЕН ДЕЈСТВУ КОБАЛТА И ЛАСЕРСКОЈ ЕНЕРГИЈИ ИМАО ЈЕ 110 ЦВЕТОВА НА ЈЕДНОЈ СТАБЉИЦИ. ОДГАЈИО ГА ЈЕ ТИН ВУ ЗИ ИЗ ХАНТСВИЛА У САВЕЗНОЈ ДРЖАВИ АЛАБАМИ 1982.

луковица лале

(SEMPER AUGUSTA TULIP) ГОДИНЕ 1625. ПРОДАТА ЈЕ У ХОЛАНДИЈИ ЗА СУМУ ОД 4000 ДОЛАРА.

ЦРВЕНОКОСИ

КОЈЕ СУ ВЕКОВИМА СМАТРАЛИ ПОСЕБНИМ ЉУДИМА (СТАРИ ЕГИПЋАНИ СУ ИХ ЖРТВОВАЛИ БОГУ СУНЦА, А НА НЕКИМ ОСТРВИМА У ТИХОМ ОКЕАНУ СУ ИХ ЧАК ПОИСТОВЕЋИВАЛИ СА БОЖАНСТВИМА), ОДРЖАЛИ СУ СВОЈ ПРВИ МЕЂУНАРОДНИ СКУП У КАЛИФОРНИЈИ ПРОШЛЕ ГОДИНЕ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ●●●

● ● ● иако је имала само осам месеци, Кери Коен из Мекона, у савезној држави Џорџији, почела је да звижди и то вештије него нека одрасла особа, тако да је преко ноћи доспела на насловне странице светских листова.

● ● ● Острво љубави је име које је енглески краљ Ричард Лављег Срца (владао 1189–99) дао Локруму кад је код овог прекрасног острва у близини Дубровника доживео бродолом.

● ● ● принцу из Арабије Абдел Азизу, који живи у једној вили у Кану, лопови су пре две године украли драгуље у вредности од осам милиона долара. Међутим, када је полиција дошла да испита случај, принц није дозволио разговор са женама из свог харема тако да су ови од свега морали да дигну руке. Ко је најбоље прошао, јасно је.

● ● ● папагаји су једини кућни љубимци који могу да доживе старост својих власника. Неки су живели и више од осамдесет година, а забележен је и случај да је ова птица доживела чак и стоту. Занимљиво је да и они показују знаке старења: ћелаве и почињу да заборављају оно што су научили.

● ● ● огромну кост човека који је живео пре десет хиљада година пронашли су научници на југоистоку Румуније. Израчунали су да је тај наш далеки предак био висок 4,75 метара. Ускоро ће бити обелодањене и друге појединости о овој необичној људској врсти.

● ● ● кувар у једном хотелу у Грасмеру, у Енглеској, где је чувени поета Виљем Вордсворт (1770–1850) написао своју познату песму о зеленкадама, смислио је веома укусно јело коме се ово цвеће додаје као зачин.

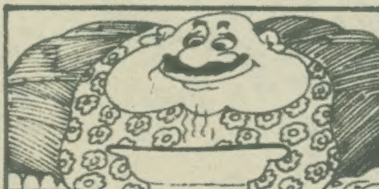

● ● ● афричка такозвана плућата риба не може да живи стално у води јер би се, веровали то или не, угушила. А кад су велике суше, довољно јој је и блато да би се одржала у животу.

● ● ● у Сједињеним Америчким Државама су од пре извесног времена установљене покретне зубарске ординације које углавном раде у супермаркетима и великим робним кућама где их посећују чак и они који далеко заобилазе зубаре.

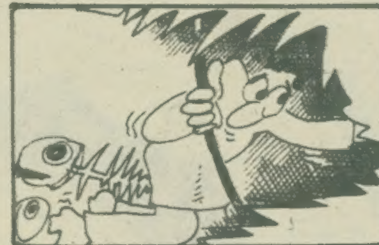

● ● ● тигар-ајкула из акваријума у граду Орландо (савезна држава Флорида), која спада у ред најопаснијих, умало да се задави и то – рибљом кошћу! Ухватили су је и везали, раширили јој чељусти, а ветеринар Дејк Бос јој је завукао у грло руку са специјалним заштитним рукавом и извадио кост.

ХОЛМС У ЈАПАНУ

МИ СМО ШЕРЛОКИЈАНЦИ!

ХОЋЕ ЛИ ЧУВЕНИ ЕНГЛЕЗ СА ЛУЛОМ И КАРИРАНИМ ШЕШИРОМ КОЈИ ЈЕ ПОБЕЂИВАО ИСКЉУЧИВО ИНТЕЛИГЕНЦИЈОМ МОЋИ ДА УЧИНИ НЕШТО ПРОТИВ ДИГИТРОНА?

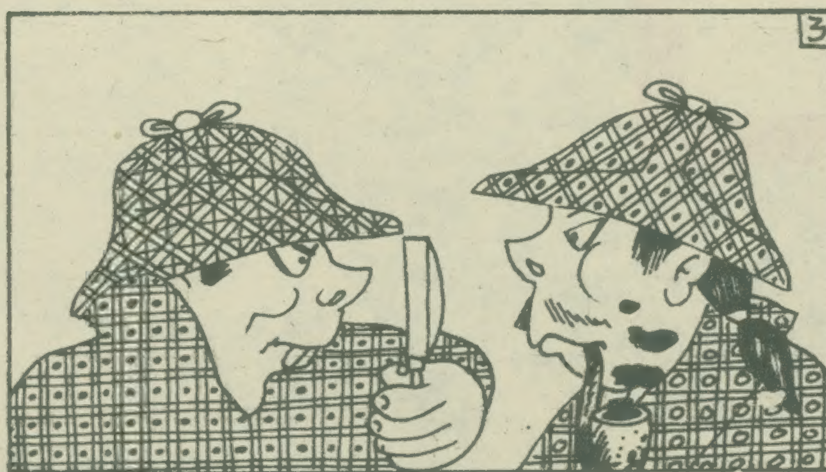

Иако никада стварно није живео, Шерлок Холмс као да је био умро после деценија и деценија светске популарности. Нови јунаци прича и стрипова, потисли су ово чедо Сер Артура Конана Дојла, рођено 1891. године причом "Скандал у Бохемији" штампаном у лондонском магазину „Странд", које је активно живело све до 1927. када је објављена последња сторија о непогрешивом детективу. Шездесет прича о Холмсу које писац обликује као приповедање детективовог најбољег пријатеља и сарадника доктора Ватсона, створиле су вечиту славу британском писцу, али као да не интересују превише нове генерације. Постоји међутим једна земља у којој чувени Шерлок Холмс доживљава нову славу – Јапан.

Хоби министра Нагануме

Прва прича о Шерлоку Холмсу која се појавила у Јапану била је, како се у почетку сматрало, „Соба у црвеном" : 10. септембра 1900. године објавио ју је познати писац Хара. Да би привукао пажњу читалаца у часопису „Књижевни клуб", где је превод био штампан, Хара је написао предговор у коме је између осталог рекао: ... Мој дугогодишњи пријатељ доктор Ватсон из Енглеске, послао ми је књигу коју је написао о великом детективу Шерлоку Холмсу. Ватсон ме је молио да књигу преведем и представим је читаоцима неког од најчитанијих токијских часописа јер, био је сигуран, књига ће сигурно заинтересовати Јапанце..."Превод писца Харе био је више него слободан, он је у причу уносио много и своје маште и стварно успео да заинтересује земљаке.

Али само две године касније, док је Хара још био овенчан ловорикама првог преводиоца Холмса, откривено је да је годину дана пре Харе новинар дневног листа „Ћуо шинбун" Гаиши Нањо превео готово целу збирку „Авантуре Шерлока Холмса" која је до тада у Британији била изашла и објавио је у наставцима у свом листу. Нањо је, међутим, имао можда још више маште него и сам Конан Дојл и многим личностима, осим Холмса и Ватсона, дао чиста јапанска имена. Убрзо се сазнало да се истим начином служио и један други преводилац који је неколико наставака прича о Шерлоку Холмсу објавио у листу „Маиници шинбун" исте 1899. године, па је Харина слава брзо потамнела, а чињеница да Ватсон није никакав његов пријатељ постала убрзо јасна.

После тих првих почетака више нико није могао да изброји преводе и издања књига Конана Дојла у Јапану, а многи познати писци, научници и државници сматрали су себе правим „шерлокијанцима". Један од најпознатијих љубитеља Шерлока Холмса био је познати заменик министра финансија Коки Нагануми за кога се знало да је гутао књиге Конана Дојла о вештом детективу још од школских дана али ни уласком у министарство није мислио да прекине свој хоби. Он је чак и у канцеларији, сакривен иза државних списа, писао огромне студије о Шерлоку Холмсу које су касније објављене као књиге у неколико томова, а држао је о тој теми и предавање на токијском радију.

Свађа Оксфорд–Кембриџ

У наше време, иако опада популарност Шерлока Холмса у најширој публици, и даље постоји велики број удружења које носе име Дојловог јунака и окупљају шерлокијанце који се баве проблемима што су их сами дигли на ниво науке и назвали је шерлокологијом. Најстарије такво удружење налази се наравно у Лондону, али и у САД, Холандији и многим другим државама има организација које носе име чувеног Енглеза са лулом и карираним шеширом. Услови за пријем у ове организације су веома ригорозни, а онај ко поднесе молбу за пријем не може да буде само љубитељ него и врстан познавалац дела Конана Дојла. Питања иду од проблема како се звао отац доктора Ватсона, до универзитета на коме је дипломирао Холмс (још се води борба између оних који тврде да је то био Оксфорд и оних који су за Кембриџ). Често се одржавају и симпозијуми на којима централна тема може да буде тачна локација куће у којој је становао Шерлок Холмс: Бејкер стрит 221б итд.

Мућните главом!

Јапанска организација названа "Клуб Шерлока Холмса" основана је тек недавно, 1977. године, а оснивачи су брачни пар Цукаса, страствени љубитељи Шерлока Холмса. Овај клуб не остаје само на изучавању шерлокологије већ се труди да приче о Шерлоку Холмсу популарише и међу младом генерацијом коју су за сада засенили јунаци-роботи из стрипова и цртаних филва. Они улажу све своје снаге: збирке прича о Холмсу објављују често, а и издају часописе „Холмсов свет" и „Писма из улице Бејкер", што ће, надају се, помоћи поновном буђењу интересовања за човека који је побеђивао искључиво интелигенцијом. „Можда ће децу која задатке из рачуна решавају дигитронима читање „Авантура Шерлока Холмса" натерати да мало мућну и својом главом", кажу чланови токијског клуба.

Д. Миленковић

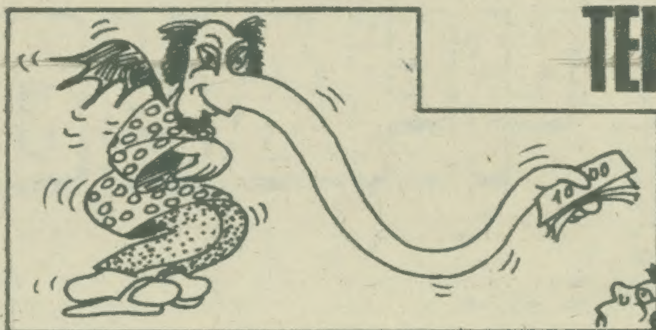

ТЕНГУ ПОКЛАЊА МИЛИОНЕ

Тенгу је биће из јапанске митологије са људским телом, крилима на леђима и необично дугачким носом. То биће живи у шумама и планинама и уме да пресреће путнике, изводи шале са њима, понекад је помало и злобно, али зна да учини и добро дело. Безброј је јапанских прича које говоре о тенгу, пре може да се каже да на прсте могу да се изброје оне које га не помињу.

Један савремени тенгу који хода градским улицама и чини добра дела појавио се прошле године у јапанском велеграду Осаки и још ни до сада није откривено ко је он. Људи само нађу коверат са неколико новчаница од десет хиљада јена (око 2500 нових динара) у поштанском сандучету, испод улазних врата и једноставно на прагу. Понекад је уз новац приложено и писмо у коме се моли да налазач пошиљке употреби новац по својој вољи, а писмо је увек потписано са „ТЕНГУ". Било је случајева да је Тенгу знао прилично о приватним проблемима особа којима поклања новац и у писму помињао да новац употребе за упис детета у школу, куповину одела како би се пристојније обучени појавили на првом радном месту итд.

Прошлог лета, када су бујице после великих киша разрушиле Нагасаки, Тенгу је новац оставио и испред једне добротворне установе и замолио да се пошаље пострадалима, и то је и била једина пошиљка која је стварно и употребљена за оно за шта је намењена. Изгледа чудно, али сви они који су добијали новац односили су Тенгуове коверте у полицију признајући да им је новац потребан, али да на тај начин не могу да га приме. Да ли је то урођена стидљивост, страх од повреде закона, или нешто друго не знамо, тек Тенгу, чији се новац гомила у полицији, иако се много труди, није изгледа постигао оно што је замислио.

ЗНАТЕ ЛИ СВЕ О ОРАХУ?

КОРИСТИ СЕ ПРОТИВ ПЕРУТИ, КОЊУКТИВИТИСА, ШЕЋЕРНЕ БОЛЕСТИ, РАХИТИСА, МАЛОКРВНОСТИ, ЗА БОЈЕЊЕ КОСЕ И ФАРБАЊЕ ТКАНИНА, У СЛИКАРСТВУ, ИНДУСТРИЈИ САПУНА. ОРАХОВ ФУРНИР ТРОСТРУКО СКУПЉИ ОД ОСТАЛОГ. ИМА СТАБАЛА КОЈА РАЂАЈУ У ГРОЗДОВИМА ОД 15 ПЛОДОВА, С ЛИШЋЕМ У ОБЛИКУ ПЕРШУНОВОГ, С ВИСЕЋИМ ГРАНАМА КАО У ЖАЛОСНЕ ВРБЕ. НИКАКО ГА НЕ ТРЕБА САДИТИ С КРОМПИРОМ.

ЧУДНОВАТА

Свако се бар једном за спарних летњих дана одморио и окрепио у хладовини под орахом. Ретко ко се у детињству није верао на орах а многи „ратни планови", сковани у тајности у крошњи ораха, остали су незаборавни као и лет на љуљашци везаној за високу орахову грану. Преко рођенданских торти и колача за разна славља орах је биљка која човека прати кроз цео живот.

Орах је користио човеку од најранијих времена. У Француској и Италији пронађена су, у сојеницама из каменог доба, спремишта за орахе и орахове љуске. Као горостас међу воћкама, код старих Латина био је посвећен најмоћнијем међу боговима Јупитеру. Мичурин га је назвао „комбинат воћком" јер је искористив од коренових жила до пупољака и листова.

Користан је орах и када га треба искрчити јер му је дрво квалитетно и због тога је на цени. Орахов фурнир је и троструко скупљи од фурнира добијеног од осталог дрвећа због веома декоративних шара и боје. Нарочито је цењен фурнир који се добија од пања и доњег дела дебла, па се зато орах не сече него се вади заједно са пањем. Посебно је квалитетан фурнир од стабла које је расло у тешким условима и оштећено у младости тако да у унутрашњости дебла има квргица и чворова који дају посебан изглед фурниру. Орахово дрво је лако а чврсто, па се употребљава за израду пушчаних кундака. Некада се сматрало знаком престижа имати радни сто или намештај од ораховине.

Ставите 40 ораха у килограм меда...

Како је језгро ораха, по свом облику, слично мозгу човека веровало се да орах лечи све болести главе. Значајни природословац старог Рима Плиније Старији дао је у првом веку наше ере рецепт лека у коме су један од састојака плодови ораха.

И у данашње време је познато и доказано да је орах лековита биљка. У лековите сврхе се користи нарочито лист који се сакупља у току јуна јер је тада најбогатији лековитим састојцима. Поред листа и остали делови (зелени и зрели плодови, цветови – ресе, свежи пупољци, кора са грана и зелена људска плода) такође се примењују при изради појединих лековитих производа.

При блажем запаљењу грла одлично је применити за испирање чај од листа ораха и то 40 грама сувог листа на литар воде, при чему се чај кува петнаест минута и када се прохлади заслади се медом. Чај од свежих листова ораха употребљава се за испирање очију захваћених коњуктивитисом. Поред антисептичног дејства доказано је да лист ораха делује и као средство које смањује количину гликозе у крви, па је користан за особе болесне од шећерне болести. У случају малокрвности и рахитиса чај од листа ораха делује као средство за јачање.

Од младих зелених ораха справља се лековита ракија ораховача а кува се и веома укусно и атрактивно слатко. Како млади зелени ораси садрже много витамина Ц то је уобичајено у народу да се четрдесет ораха стави у килограм меда и тако конзервишу. После четрдесет дана свако јутро узима се по један орах са медом, а нарочито се препоручује да се даје слабуњавој деци. Против перути и опадања косе употребљава се крем справљен са пупољцима ораха а млевени ораси у млеку примењују се као маска за освежење и јачање коже.

Зелене љуске од плодова ораха користе се за бојење косе у тамно што се примењивало још у старој Грчкој. Ове љуске и орахова кора употребљавају се за бојење тканина. Од

орахове коре прави се у сликарству такозвани гваш који се користи за израду графика. Орахово уље је одлично као јестиво уље а користи се у фармацији, сликарству и у индустрији сапуна.

Мини-конзерва

Орахове љуске су добро средство за потпалу ватре јер развијају велику количину топлоте што је уочио још велики тиранин Диониз из Сиракузе (400 г. пре н.е) који није смео да дозволи никоме да га брије бријачем већ му је рођена ћерка спаљивала браду жеравицом од љуски ораха!

Поред свега, човек највише гаји орах због укусних плодова. Да је орах укусан одлично је уочила једна од најсимпатичнијих животиња: веверица. Птице са јаким кљуном не пропуштају прилику да се осладе ораховим језгром. Језгра ораха су веома хранљива концентрована храна која је практично некварљива и може се користити током целе године. Као таква има значаја у ратним условима поготову што у љусци орах остаје незагађена намирница. Језгра из двадесет плодова ораха могу да задовоље дневну потребу човека у масноћама. Поред масноћа, углавном незасићене масне киселине које у организму не стварају холестерол, језгро ораха садржи витамине и минерале. По енергетској вредности орах заузима високо место међу намирницама и у том погледу два пута је бољи од квалитетног говеђег меса. Беланчевине и угљени хидрати су у приближно једнаким количинама. Многи називају орах биљним месом јер има само нешто мање беланчевина од меса.

Најбоље је јести свеж, тек обран орах јер је онда најсварљивији. Због свих наведених квалитета језгра ораха се користе у прехрамбеној индустрији и посластичарству а у домаћинству су незамењива за колаче и торте. Искусне домаћице кажу да нема колача без ораха.

ОРАХ СА ЦРВЕНИМ ЈЕЗГРОМ

Веома интересантна сорта је орах чије је језгро црвене боје. Укус језгра и особине стабла су исте као код обичног ораха али је површина језгра јаркоцрвена. Ова особина се може на разне интересантне начине искористити при декорацији колача и торти.

Овај орах пренет је у нашу земљу из Чехословачке. Има га највише у Словенији а раширен је и у другим крајевима.

Персијски, грчки, енглески

Фосилизирани листови и плодови говоре да је орах био раширен пре леденог доба до Гренланда и Аљаске где га иначе данас нема. У ледено доба је потиснут на југ из западне Европе да би се касније опет вратио. Домовином ораха сматра се Персија одакле је пренесен у грчку под именом персијски орах а из Грчке у западну Европу као грчки орах. Из Енглеске је раширен по Америци под називом енглески орах. Његовом ширењу на север доста је допринео Карло Велики наредбом да се на свим државним имањима поред осталог воћа сади и орах.

На нашем тлу орах се помиње почетком тринаестог века у типицима светог Саве где он налаже калуђерима да за време великог поста једу орахе поред осталог воћа.

Познати путописац Евлија Челеби, који је у седамнаестом веку пропутовао готово све наше крајеве, није пропустио да у свом путопису похвали квалитет ораха са присојних падина Фрушке горе.

Орах је данас међу воћкама по производњи на једанаестом месту у свету а на осмом у нашој земљи. У Југославији се годишње произведе око осамсто грама ораха по становнику што је мало, па је добар колач са орасима реткост на нашим трпезама. У нашој земљи је орах свуда распрострањен и готово да не постоји насељено место где нема стабла ораха. Да се орах у нашим крајевима гајио од најстаријих времена сведоче имена преко сто двадесет насеља као Орашје, Орашац, Ораховац и друга.

ВОЋКА

Од кликера до кокошијег јајета

Укрштан опрашивањем и размножаван семеном хиљадама година, орах је добио различите форме па тако постоје стабла која рађају и до петнаест плодова у грозду! У околини Бечеја је откривено стабло које има лист по облику као першуново лишће. Постоји орах са висећим гранама попут жалосне врбе. Има и ораха са црвеним лишћем. По облику плода готово је немогуће наћи два стабла са једнаким плодовима а по крупноћи орах може бити као кокошије јаје па до величине најмањег кликера. Балканско полуострво и наша земља обилују разним типовима ораха. Није случајно што је код нас откривено десетак типова ораха који могу стати у ред са водећим сортама у свету.

Орах је биљка која у току свог живота донесе око четири хиљаде килограма плодова од чега се добија око хиљаду двеста кило грама масти и око двеста килограма беланчевина што се гајењем било које друге биљке не може постићи.

Јупитеров жир

Свакако је занимљиво зашто орах и неке друге биљке имају цветове са прашницима баш у облику реса. То није случајна игра природе већ веома практична ствар: опрашивање се врши ветром а испадање поленових зрнаца је много лакше када се ресе клате на поветарцу. Интересантно је да једна реса садржи и до четири милиона поленових зрнаца што омогућује успешно опрашивање на даљину и до петсто метара.

Око сваке биљке у природи ствара се својеврсна хемијска средина која утиче на околне биљке. Једна материја која се налази у лишћу ораха успорава раст кромпира у близини, па кромпир не воли друштво ораха.

Орах је реч индоевропског порекла и у свим словенским језицима гласи слично. Латинско, научно име ораха је JUGLANS REGIA што значи краљевски Јупитеров жир. Ако још има оних који нису уверени да је орах воћка чудновата и краљевска, у то ће их уверити цена ораха: то је код нас далеко најскупље воће на пијаци и један од најскупљих непрерађених пољопривредних производа уопште.

Текст и снимци: Божидар Анђелковић

**У идућем броју:
ЗАЈЕДНИЧКА АКЦИЈА ТЕЛЕВИЗИЈЕ И ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА:
ХАЈДЕ ДА САДИМО ОРАХЕ!**

ЦРНИ ОРАХ

Као шумско дрво гаји се црни орах који има плодове црне боје неправилно избраздане тврде љуске које се тешко ломе. Ударцем ђоном није га могуће сломити! Када преко овог ораха пређе аутомобил, љуска остаје цела. Језгро је мало а због тога што је горко и неукусно не употребљава се за јело. Дрво му је квалитетно.

Као украсна биљка распрострањен је по парковима и дрворедима због лепог облика крошње. Постоје шумски засади у околини Апатина, Беља, Вуковара, и др. У Београду на Калемегдану постоји једно дрвно црног ораха.

ПУЦЊИ ПРЕД МИКРОФОНОМ

– ХОЋУ ПОВОД ЗА НАПАД НА ПОЉСКУ – НАРЕДИО ЈЕ ХИТЛЕР ХАЈДРИХУ. РЕЖИРАНА КОМЕДИЈА СА РОБИЈАШИМА ПРЕОБУЧЕНИМ У ПОЉСКЕ УНИФОРМЕ ОТПОЧЕЛА ЈЕ НАПАДОМ НА РАДИО-СТАНИЦУ ГЛАЈВИЦ. ХИТЛЕР ЈЕ У КРОЛ-ОПЕРИ ОДГЛУМИО ИЗНЕНАЂЕЊЕ.

Пред сам сумрак 28. августа 1939. Алфред је претрчао Улицу принц Албрехт и нашао се пред канцеларијом свога шефа СС групенфирера Рајнхарда Хајдриха. Сачекао је пред вратима један тренутак да га секретар најави и одмах био примљен. После поздрава Алфред Ноујокс, незаменљив у закулисним пословима, одмах је почео да говори о предузетим припремама.

– Немамо времена за дијалог – пресекао га је Хајдрих. – Желим само да знам да ли је све спремно?

– Да, господине групенфиреру! – оштро одговори Алфред.

– Ви и ваши људи јутарњим возом путујете за Глајвиц. Тамо вас чека Милер. Он ће вам дати детаљне инструкције. Не заборавите криминалце после акције – осмехну се Хајдрих. – Не желим ниједног живог сведока! Наравно, сви путујете у цивилу, пољске униформе и осталу опрему добићете пред сам напад. Милер ће вам обезбедити спикера. Још једном наглашавам, нашој пропаганди треба што убедљивији напад, без трунке импровизације. Да ли сте то разумели? – упитао је Хајдрих.

– Разумем – кратко је одговорио Алфред.

– При одласку добићете коверат са комплетним упутствима. Имате ли неко питање пре него што кренете и пре него вам зажелим срећан завршетак акције?

– Не, одговори Алфред.

– Онда на задатак, заврши Хајдрих.

Растали су се уз оштар војнички поздрав.

Круг се затвара

Јутарњи зраци који су се пробијали кроз маглу осветљавали су полумрачни купе брзога воза у коме је седео Алфред. Он је замишљено гледао час кроз прозор, час у робијаше криминалце који су били ангажовани за напад на радио-станицу Глајвиц. Већина од њих су били окореле убице, сада им је обећана слобода ако акцију обаве како треба. Дан је полако почео да осваја када је Алфред још једанпут проверио запечаћени коверат са упутствима, гледајући криминалце како се радују лако стеченој слободи.

Кад су стигли у Глајвиц, Алфред је људе распоредио у предвиђена склоништа која су већ била снабдевена храном, одећом и оружјем потребним за акцију. Онда се упутио шефу полиције Милеру. Њихова лозинка за препознавање и завршни део припрема акције била је „Конзервен". Милер је исцрпно упознао Алфреда са детаљима око напада и планом просторија радио-станице. Све предвиђене припреме биле су завршене у кратком року, врло прецизно.

Тридесети август протекао је врло брзо, све је било спремно за извршење операције. Командоси су очекивали да на дат знак крену у акцију. У соби где се сместио Алфред владала је гробна тишина. Иако уморан, он је још једанпут за радним столом прегледао све детаље плана. Могао је коначно да одахне: све је било пред напад урађено и спроведено.

Ноћас треба да стигне још један логораш кога на крају акције по изласку из радио-станице треба ликвидирати, биће то жртва више лажног напада – помислио је Алфред. – Остало је све завршено.

Тридесет први август 1939. освануо је леп и сунчан, Алфред га је на календару заокружио,био је петак. Уставши из кревета Алфред је пожурио да што пре доручкује јер је сваког часа очекивао Хајдрихов телефонски позив који је требало да значи почетак акције.

Прочитавши јутарње новине Алфред погледа на сат, време је споро пролазило а телефон је остао нем. Кад је већ помислио да се акција можда одлаже за још који дан и поново узео у руке јутарње новине, телефон је оштро зазвонио.

С друге стране жице нико се није представио, али је Алфред одмах препознао свога шефа Хајдриха.

– Ноћас у 20 часова извести напад – Хајдрих је био кратак.

Алфред је по навици саставио пете у знак поздрава и одсечно рекао: – Разумем! – Веза је била истог тренутка прекинута.

Командоси нападају

Алфред је погледао у сат. Било је прошло једанаест сати, имао је времена за све послове. Телефонирао је Милеру и одмах се упутио у скровиште где га је чекало тринаест командоса.Криминалци су били нервозни, желели су

да изведу акцију што пре. Било им је досадно да скривени чекају јер су знали да их после извршене акције уз неке ситне формалности чека – слобода. Кад се Алфред појавио на вратима скровишта мало живнуше, упућујући ка њему своје љубопитљиве погледе.

– Вечерас у 20 часова нападамо – рече Алфред. – Поступићемо према већ раније договореном плану, сви ви знате своје место и улогу у нападу. Знате место где ћемо се окупити после напада. У напад крећемо у 19,45, тада будите спремни, а дотле се одморите.

Криминалци су задовољно зажагорили.

Мрак се већ полако хватао над Глајвицом кад су командоси почели да напуштају скривено склониште. Били су прописно обучени у пољске униформе. Радио-станица је била осветљена и из ње је емитован музички програм намењен за предвечерње сате. Неколико спикера и техничара и стари портир осећали су већ лаку опуштеност, програм радио-станице улазио је у своју завршну фазу. За то време неке сенке су претрчавале простор од ограде до главне зграде радио-станице. Нико из радио-станице није осетио када су се главна врата отворила, само је чувар чуо неки шум у згради и одмах је кренуо да види шта је то. Закорачивши у полумрачан ходник угледао је тројицу униформисаних људи и пре него што је могао било шта да каже, један од њих га је снажно ударио пендреком по глави. Тело старог чувара прислонило се уз зид и полако почело да клизи ка поду, крв из разбијене главе почела је да се слива низ његово лице и врат. Беживотно тело чудно се згрчило између зида и пода.

Спикери и техничари прво су чули неке гласове и онда запрепашћени угледали на вратима пољског официра а за њим и пољске војнике. Забуна је трајала неколико тренутака, али и то је било довољно да сви буду савладани. Пендреци су без милости погађали њихова тела и главе.

Припремљени спикер заузео је место за пултом, мука је одмах престала. Имитирајући Пољака који не зна најбоље немачки језик спикер је на највулгарнији начин вређао Хитлера и фашизам, позивајући Немце у борбу против фашизма. За то време криминалци су уништавали радио-станицу. Програм је трајао 4-5 минута а онда су командоси истрчали из радио-станице дивље пуцајући.

Алфред је испалио цео шаржер у већ раније подметнутог полумртвог логораша јер је свету требало показати како пољски војници дивљају на немачкој територији.

Грађани Глајвица били су пренеражни када су чули глас „пољских диверзаната" и одмах су позвали полицију.Милер је одмах дао знак за узбуну и са четом полицајаца опколио радио-станицу. Од командоса није било ни трага. Милер је ушао у демолирану радио-станицу, полицајци су почели да указују помоћ спикерима и техничарима који су једва давали знаке живота. Старом портиру помоћ више није била потребна.

Хитлер је „побеснео"

Док су трајале припреме за напад на радио-станицу Глајвиц, Хитлер је одржао неколико састанака са

својим генералима о могућности напада Немачке на Пољску. Мада се Хитлер упињао из петних жила да докаже да је у праву и да је напад на Пољску неизбежан и неопходно потребан и сам је увиђао да генерали нису одушевљени његовим предлогом. Знао је да су опрезни у доношењу тако судбоносне одлуке јер поучени примером из првог светског рата нису желели да загазе у авантуру чији се крај није могао предвидети без обзира на војну снагу са којом су располагали.Хитлер им је објашњавао војно-политичку ситуацију с обзиром на Енглеску и Француску уверавајући их да ове земље нису спремне за рат а и ако уђу биће неспремне тако да их модерна немачка армија без тешкоћа може тући на бојном пољу. Хитлерови генерали су полако почели да одобравају његов план, али фирер није хтео само њихову сагласност,желео је да они преузму иницијативу. Осећао је да још увек у атмосфери између њега и генерала лебди сенка неодлучности коју треба уклонити што пре и по сваку цену. Зато му је био потребан напад на Глајвиц. Тако ће обезбедити вишеструку корист: натераће генерале да узму иницијативу за предстојеће ратне операције, а пред светском јавношћу имаће изговор и повод за напад на Пољску.

Чим су га известили да је напад на радио-станицу извршен, Хитлер је одмах сазвао цео Генералштаб. Присутни су одмах видели да је бесан. Када су заузели своја места, Хитлер је драматичним гласом почео да објашњава ситуацију око радио-станице, генерали су били запањени дрскошћу „пољских командоса". Хитлер им није дао да дођу себи, почео је одмах да праска и виче. Нико није могао ни да сања да је све то било једно од најбољих Хитлерових глумачких остварења.

Хитлер је одмах наредио да се већ припремљени план напада на Данциг и пољско утврђење Вестерплате изврши за први септембар. Ујутру 1. септембра 1939. године у 5 часова немачки бојни брод „Шлезвиг-Холштајн" отворио је ураганску паљбу из својих топова на пољско утврђење Вестерплате и то је био почетак другог светског рата.

Хитлер је у 10,30 у Крол-опери отворио ванредну седницу Рајхстага на којој је узбуђеним гласом рекао да је Немачка у циљу одбране предузела напад на Пољску и да мора казнити Пољаке за њихово „дрско" упадање на немачку територију. Свој говор пун патетике о отпочињању рата завршио је речима.

– Обукао сам униформу немачког војника и не желим да је скинем све док не победимо или ћу умрети у њој.

Присутни у Рајхстагу су га прекинули узвицима одобравања. Зиг хајл. Зиг хајл проламало се Крол-опером.

Уместо слободе пред митраљеске цеви

Истрчавши из Глајвица путем према оближњој шуми командоси су задихано дојурили до камиона који су ту чекали. На брзину су пресвукли пољске униформе и одложили оружје, поново су добили затвореничка одела. Камион са криминалцима путовао је целе ноћи. У сам освит нагло је стао на већ припремљено место,криминалци су почели сањиви и буновни да излазе из камиона. Брзо су их постројили поред земљаног грудобрана. Онако буновни нису ни схватили шта се догађа, сматрали су да је то нека нормална процедура или провера. Нису много обраћали пажњу на припремљене митраљезе, али када су их војници уперили на њих, настало је комешање. Командир стрељачког одељења није их држао у заблуди. Наредио је да се отвори паљба. Престрављени криминалци разрогачено су гледали у митраљеске цеви из којих је бљувала смртоносна ватра. Више није било живих сведока. Завршна фаза напада на радио-станицу Глајвиц била је окончана. Алфред је још једанпут прегледао тела побијених криминалаца, краичком усана се осмехнуо. Био је задовољан.

Б. Вукелић

РУЖНИ РОБ КОЈИ ЈЕ ПИСАО ДИВНЕ БАСНЕ

ЕЗОП

ЈЕДАН ОД НАЈВЕЋИХ БАСНОПИСАЦА СВЕТСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ. ХЕРОДОТ СМАТРА ДА ЈЕ У ХЕЛАДУ ДОВЕДЕН КАО РОБ ИЗ ДРЖАВЕ АМАЗИСА (ЕГИПАТ). КАО НАГРАДУ ЗА МУДРОСТ, КРАЉ КРЕЗА ПОКЛОНИО ЈЕ НАКАЗНОМ РОБУ СЛОБОДУ.

ЛЕГЕНДА ЈЕ ИСКИТИЛА ЊЕГОВ ЖИВОТ. ПО ЈЕДНОЈ ОД ЊИХ, УБИЛИ ГА ЖИТЕЉИ ДЕЛФА ЗБОГ ОШТРИНЕ С КОЈОМ СЕ ПОДСМЕВАО ЊИХОВИМ ОБИЧАЈИМА И НАВИКАМА... ПОСЛЕ ЊЕГОВЕ СМРТИ ГРАДОМ ЈЕ ЗАВЛАДАЛА КУГА. ДВЕСТА ГОДИНА КАСНИЈЕ, У АТИНИ МУ ЈЕ ПОДИГНУТ КИП КОЈИ ЈЕ ПОСТАВЉЕН ИСПРЕД СТАТУА СЕДАМ МУДРАЦА.

„ПРИЧИЦЕ" НАКАЗНОГ РОБА ЗАПИСАНЕ СУ И ПРЕВЕДЕНЕ НА ГОТОВО СВЕ ЈЕЗИКЕ СВЕТА. ЗБИРКА ОД 626 БАСНИ КОЈЕ МУ СЕ ПРИПИСУЈУ ПОПУЛАРНЕ СУ И ДАНАС, 2500 ГОДИНА ПОШТО СУ НАСТАЛЕ.

РОЂЕН 620 ПРЕ Н.Е. – УМРО 650 ПРЕ Н.Е. У ДЕЛФИМА

Walt Disney

ПАЈА ПАТАК

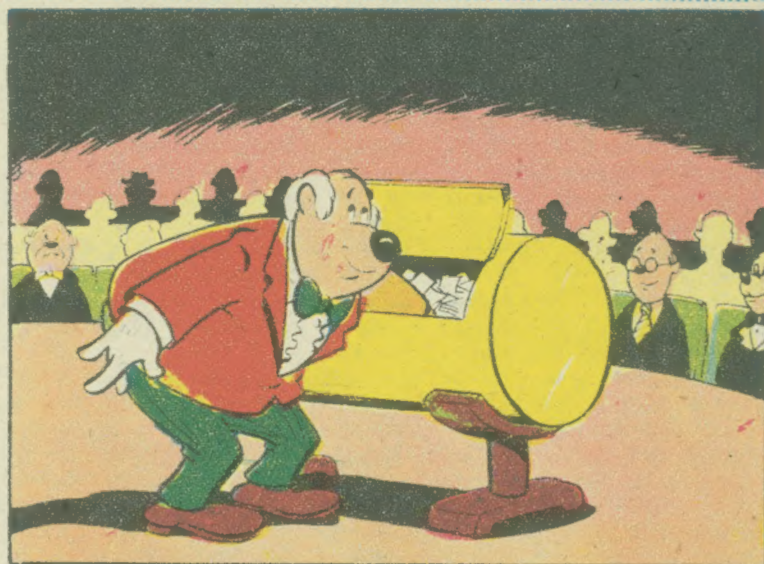

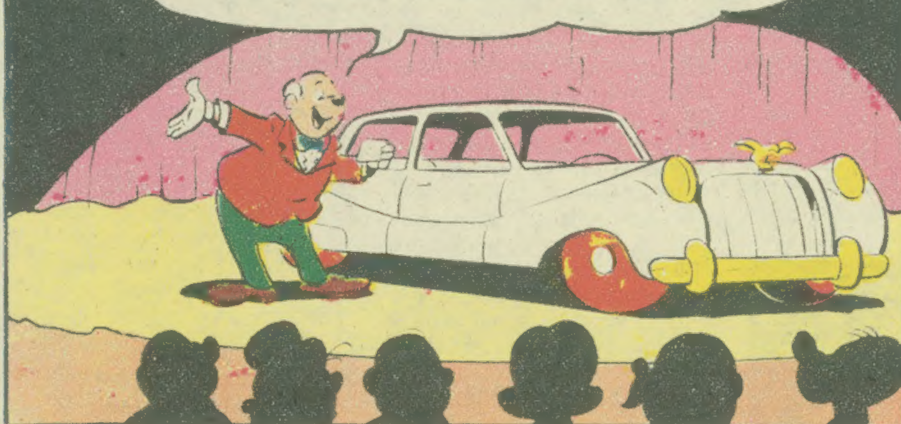

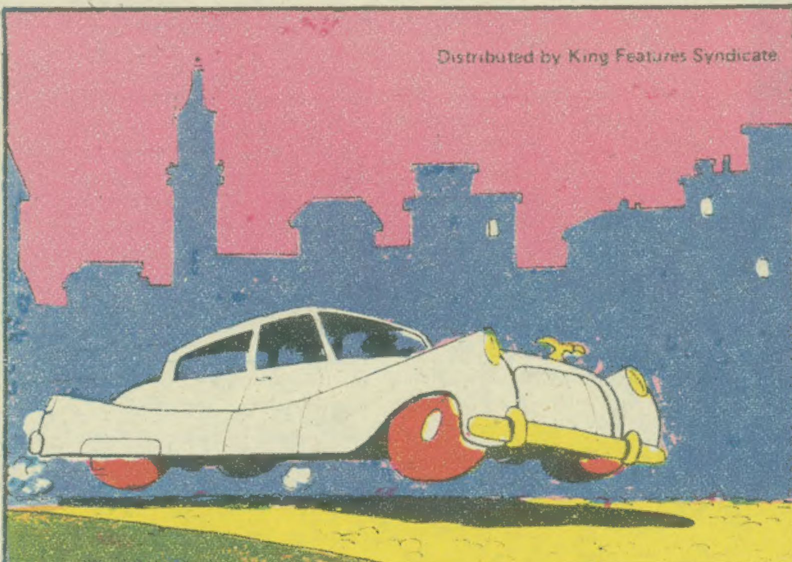

ПЛАМЕН УМЕСТО РЕФЛЕКТОРА

ОВОГ ПУТА МЕРИ КРОЗБИ НИЈЕ ГЛУМИЛА, ПАНИКА И БЛЕДИЛО НА ЛИЦУ НИСУ БИЛИ ДЕО СЦЕНАРИЈА: СА СУПРУГОМ ЕБОМ ДОГОВАРАЛА СЕ ШТА ДА ПРЕДУЗМУ ДОК ЈЕ ВАТРА СВЕ ВИШЕ ОСВАЈАЛА...

У један по подне све локалне радио-станице обавестиле су своје слушаоце да се страховит пожар шири на калифорнијским висовима. Јављали су да огромни комплекси под шумом, куће, летина нестају у пламену. Тих септембарских дана прошле године на западној обали Америке владала је права паника. Ватрогасне екипе из целе земље стизале су у помоћ, авиони су налетали територију и из минута у минут обавештавали о правцу пожара који је незаустављиво гутао све пред собом.

Мери Крозби, кћи чувеног певача Бинга Крозбија и глумица која игра у суперпопуларној телевизијској серији „Далас", била је у паници. Са супругом Ебом Лотимером доселила се у један кањон тек пре неколико месеци. Живели су у лепој кући са шталама поред у којима су била три расна коња, њихови љубимци.

Када су преко радија и телевизије дознали каква им опасност прети остали су парализани. Шта сад да раде? Одрасли у граду, никад нису били у ситуацији да им голи живот виси о концу. Пожар је, кад су се пробудили, био још далеко од њихове куће,

Без обзира на панику која их је у првом тренутку обузела, Мери и Еб брзо су донели одлуку – неће оставити своје коње на милост и немилост огњеној стихији.

али у један сат приближио се на око три километра. Без обзира на све савете суседа да се што пре спакују и приватним авионом оду, Мери и Еб одлучили су да остану. Разлог – нису желели да оставе на милост и немилост ватри своје коње.

Свесни да за само неколико минута могу бити живи спаљени, оног момента кад су донели одлуку да не беже, смислили су план. Ушли су у шталу и извукли коње из боксова. Животиње су већ биле узнемирене па су их Мери и Еб морали да милују по гриви понављајући „све ће бити у реду", као да су тим речима храбрили и сами себе. Нису заборавили ни две мачке. Тако „натоварени" кренули су према једној удолини у којој је било смештено мало природно језеро.

– До језера смо ушли грчевито се држећи за руке – прича двадесет трогодишња Мери. – Једно другом смо стално говорили „волим те" и једино охрабрење било нам је то што смо заједно. До тада, никад у животу нисам била толико близу смрти, осећала сам јој мирис. Да кажем да је било језиво, то је сувише слаба реч да изрази моје тадашње стање.

– Ватра се приближавала страховитом брзином

Кад је све прошло, Мери се осмехује пресрећна што су три коња рићана спасена.

тако да смо убрзо са свих страна били окружени пламеним језицима, сећа се тридесетогодишњи Еб Лотимер, певач и композитор. – Имао сам утисак да се налазимо у дну неког гротла, топлота је била неподношљива. Морали смо сваких неколико минута и животиње и нас саме да поливамо водом. А пламен висок преко пет метара ветар је носио брзином од око 70 километара на час бацајући ужарене лопте свуда уоколо. Преживљавали смо прави пакао. Животиње су биле све узнемиреније.

Препостављајући да ће јара бити велика Мери и Еб понели су велико шаторско крило којим су се прекривали. Извиривали су испод, пратећи кретање пожара. Најзад је изгледало да су спасени: око језера је срећом био простор од неколико метара готово без растиња и то им је улило наду да ватра неће „сићи" до њих.

Обраћали су се једно другом шапатом као да су се плашили да их чак и повишена реч може угрозити. Све време нису прекидали да умирују коње, квасе им репове и гриве,јер би се ти делови тела први запалили. Њихова три рићa љубимца била су узнемирена, али не претерано. Много је теже било с мачкама, оне су све време избезумљено покушавале да им искоче испод шаторског крила и побегну, гребале су их и уједале.

Сећали су се последњег телефонског разговора који су обавили са најближим суседима који су већ преживели шест сличних пожара. Они су им објашњавали да је најважније знати кад се сакрити а кад се може прећи у „акцију спасавања". Најгори је први налет, када је пламен највиши и као неки огромни талас напредује и уништава све пред собом. Треба бити сакривен у долини, најбоље близу воде. А кад прође први удар треба истрчати и гасити ватру, спасавати свој дом.

Чим се „велика" ватра удаљила, Мери и Еб потрчали су ка кући водећи за собом животиње.Имали су срећу, и кућа и штала биле су у пламену али чинило им се да је могуће да га угасе и да спасу свој дом. Еб је одмах схватио ситуацију: сви пластични делови истопили су се укључујући и црево за поливање. Преостајало им је само да ватру гасе узимајући воду кантама. То ће радити пуних шест следећих часова без прекида.

– Мислим да ми је Мери додала најмање 350 кофа са водом, ако не и више – присећа се Еб. – Кад сада на то помислим, просто не могу да поверујем да је смогла такву снагу. Захваљујући њеној страховитој издржљивости и упорности успели смо да спасемо кућу и шталу.

– У нормалним условима – смешка се Мери – Еб се увек шалио да ја ништа теже од игле никад нисам подигла у животу. Тог пута доказала сам му да, кад ми је до нечег стало, умем да се борим за то из петних жила. Верујте ми нисам ни осетила да смо гасили пожар читавих шест сати. У глави ми је била само једна мисао – спасити нашу кућу!

Мери Крозби и Еб Лотимер имали су срећу – пожар није успео да причини велику штету... После оправки кућа је изгледала као пре.

Игром случаја после страховитог пожара Мери и Еб доживели су, заједно са осталим становницима овог краја Калифорније још две поплаве.

– Сада више нисмо неискусни, не морамо никоме да се за савет обраћамо – на крају је рекла Мери. – Научили смо да се боримо у најгорим ситуацијама. Били смо тако близу смрти и избегли смо је, а шта страшније може човеку да се догоди у животу?

В. С.

РОЂЕНА ЈЕ НОВА НАУКА: КРИПТОЗООЛОГИЈА

ЛОВАЦ НА ДИНОСАУРЕ

ЗОВЕ СЕ РОЈ МЕКАЛ, ДЕСЕТ ГОДИНА ЈЕ ВРЕБАО НА ЧУДОВИШТЕ ИЗ ЛОХ НЕСА, И НА КРАЈУ ОДУСТАО ЈЕР ЈЕ КЛОПКА КОЈУ ЈЕ СМИСЛИО БИЛА ПРЕСКУПА. САДА ТРАГА ЗА ЖИВОТИЊАМА ЗА КОЈЕ ЗВАНИЧНА НАУКА КАЖЕ ДА СУ ИШЧЕЗЛЕ ПРЕ 65 МИЛИОНА ГОДИНА.

Мада се тачно значење речи **мокеле-мбембе** не зна, Пигмеји који живе у близини реке Ликоуале и Баи у Конгу означавају њоме црвенкасто-смеђег рептила величине нилског коња, дугачког репа и змијолике главе, са четири здепасте ноге иза којих на земљи остају округли отисци величине тигања. **Мокеле-мбембе,** кажу, моћним репом преврће чунове и убија људе – али их никада не једе. Када га ово пустахијско расположење прође – кротко гаца по плићаку жваћући воће из џунгле.

Пигмеји су непоколебљиви: није то ни слон ни коњ!

Педесетседмогодишњи Рој Мекал, бивши професор биохемије и садашњи асистент биологије на Универзитету у Чикагу, верује им: тачно ни слон ни нилски коњ, него – диносаурус... „Овде се ништа није мењало 60 милиона година. Ту није било леденог доба и великих температурних промена. Одржале су се биљке из периода креде. Ако су диносаурси још живи, онда је ово сигурно место на коме пребивају", објашњава.

Крокодили су се лепо снашли

Извештаји о необичним, џиновским бићима која живе поред река и мочвара Конга већ вековима круже међу овдашњим Пигмејима, животиње необично налик **мокеле-мбемби** представљене су и у сликовном писму неколико оближњих народа. Нису, уосталом, само домороци творци прича о тајанственој животињи. Још далеке 1777. француски спат Ливен Бонавентур Пројар забележио је како је приликом боравка у Конгу лично видео велике и округле отиске стопала тајанственог створења.

По повратку из Конга 1912. колекционар животиња Карл Хагенбек забележио је приче домородаца о „џиновском чудовишту, пола слону – пола змији", које пребива у мочварама. „На основу онога што сам чуо, то би могао да буде само некакав диносаурус, можда сродан бронтосаурусу".

Док је 1976. године проучавао крокодиле у Габону, сличне описе месецима је слушао и биолог Џим Пауел. На крају се толико заинтересовао за читаву ствар да је одлучио да је истражи. Први на кога је помислио био је Рој Мекал.

Фебруара 1980. Мекалова и Пауелова експедиција кренула је у потрагу за диносаурусима. За базу су изабрали село Импфондо у Габону. Данима су скупљали извештаје из друге и треће руке све док им није речено: ко жели да види **мокеле-мбембе,** мора да савлада Велику мочвару...

Послушали су. Никада нису прелазили више од 19 километара дневно, температура се није спуштала испод 38. подеока, тонули су и пробијали се кроз блато које им је сезало до струка, трудили се да не обраћају пажњу на инсекте и пијавице и избегну отровнице.

Стигли су и до краја пута, области Епена, а **мокеле-мбембе** нису видели... Мекал и поред свега не мисли како је то била неуспела експедиција. Забележили су, каже, изјаве тридесеторице очевидаца, све се поклапају и уверљиве су.

Додуше, без живог примерка или бар леша, признаје и Мекал, немогуће је рећи шта је **мокеле-мбембе** у ствари. Ипак, на основу историјских списа, описа Пигмеја и њиховог инсистирања да је чудовиште које им преврће чунове и убија их налик животињи са једне од слика коју им је показао, верује да је реч о врсти сауропода, највећег диносаура биљоједа. По њему би то могао да буде или „мали" диплодокус од 22 метра или гиган-

тосаурус дужи од 30 метара.

Занесењак, одмахују главом озбиљни научници. Па сауроподи су изумрли пре 65 милиона година! Мекал одговара: и за окапија, животињу необичног изгледа, нешто између жирафе и антилопе, веровaтло се да је изумрла пре 20 до 40 милиона година – све док једна није уловљена 1906. године.

И плеистоценски пекари, дивља свиња која је наводно ишчезла у леденом добу, једног лепог дана 1975. приказао се научном свету у Парагвају. Чувена „фосилна" риба за коју се веровало да је изумрла пре 65 милиона година, допустила је да је 1938. упецају недалеко од обала Јужне Африке и тако недвосмислено доказала да ипак није фосил. Мекалова велика жеља је да дода и диносауруса.

– На крају крајева, и крокодили су се сасвим лепо снашли – каже он – а у последњих 60 милиона година се нису много мењали.

Сусрет блиске врсте

Пре конгоанског диносауруса Рој Мекал је десет година, од 1965–1975, вребао је чудовиште из Лох Неса. Уловио га, као што се зна, није. Зато тврди да га је 1970. године – видео...

Пет лета је Рој сонаром испитивао воде Лох Неса, кружио по њему у специјалној подморници, снимао звуке, фотографисао, проводио дане зурећи кроз доглед на обали. Онда, једног јутра 1970. године:

– Седео сам на прамцу када је вода одједном прокључала и из ње почела да израњају џиновска леђа која су се увијала, грчила. Имам снимке, али се на њима не види богзна шта. То биће је поново заронило, за тили час су се видела само два-три центиметра тела. До дана данашњег, када ме неко пита верујем ли у чудовишта из Лох Неса, утроба ми се преврне. Знам шта сам видео!

Уморан од чекања, Мекал је на крају смислио клопку за тврдоглаву „Неси": подводни метални кавез. Клопка је, међутим морала да одговара жртви због чега је читава ствар и пропала: израчунато је да би Мекалова „мишоловка" коштала бар 200 милиона фунти. Тако је, после десет година, Мекал бар за неко време одустао од чудовишта из Лох Неса.

Од диносауруса још није. Новембра 1981. кренуо је у другу експедицију у Конго. Ова је трајала месец дана, а после само недељу дана имао је, како кажу, „могући сусрет блиске врсте"

– Пловили смо горњим током реке Ликоуала. Био сам у првом чуну. Излазили смо из једне кривине када се зачуо звук – нешто огромно створење је заровавало. Талас који је створило запљуснуо нам је чун и замало га преврнуо. Пигмеји су почели да вичу **„мокеле-мбембе!"** Обузео их је такав ужас да сам тек претњама успео да их наговорим да одвеслају до места на коме је животиња нестала. Ништа се није дало видети, али уверен сам да ми је умакла само за длаку.

Иако се, баш као и „Неси" ни конгоански сауропод не да, Мекал наставља да ревносно скупља извештаје и о њему и о другим, како их назива, „може-бити чудовиштима" која вребају у џунглама Конга. Пигмеји причају и о неком створењу коме „из леђа расту даске".

– Реците, зар то није савршен опис стегосауруса? – одушевљено пита Рој Мекал.

Шта то хода по Годваналанду?

За Роја Мекала и преосталих четрнаест чланова Међународног криптолошког друштва (од грч. речи криптос = скривен, тајан) које је 1982. године основано у Таксону у Аризони и које има чланове у Канади, Кини, Совјетском Савезу и Бугарској, свет је пун још невидљивих створења.

Мекал проучава и извештаје о тајанственој животињи из амазонске џунгле чији описи необично подсећају на **мокеле-мбембе.** „У току јурске периоде Јужна Америка и Африка биле су повезане. Могуће је да је Амазон још један очуван „џеп".

Постоји, такође, и група безимених острва 400 миља источно од Мадагаскара за која Мекал тврди да су потпуно неиспитана. Он верује да би то могли да буду остаци древног Гондваналанда (континената који су постојали пре 180 милиона година). Ако је тако, каква ли се бића по њима крећу, пита се.

Наука тражи доказе. Мекал их нема, али се позива на изјаве стотина очевидаца које је за двадесет година скупио. „Ти људи су нешто видели. Шта?"

М. И.

НОВА НАГРАДНА ИГРА СТРПЉЕЊА И ВЕШТИНЕ

САСТАВИТЕ СТАРЕ АУТОМОБИЛЕ

Када је пре непуних сто година фирма БЕНЗ произвела први аутомобил на бензински мотор, који је заправо више личио на фијакер, нико није ни слутио да ће се ова индустрија тако брзо развити. Аутомобили из тог времена су данас музејски експонати расејани свуда по свету и представљају раритете за све заљубљенике брзине.

Наш лист је у неколико наврата писао о старим аутомобилима а сада вам нудимо наградну игру за коју вам је потребно само стрпљење и добро око.

У следећем броју објављујемо правила игре и први задатак. До тада ево још један важан податак:

ОЧЕКУЈУ ВАС 444

вредне и лепе награде за које се вреди помучити.

СВЕ О НАГРАДАМА И ПРВИ ЗАДАТАК У ИДУЋЕМ БРОЈУ „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА".

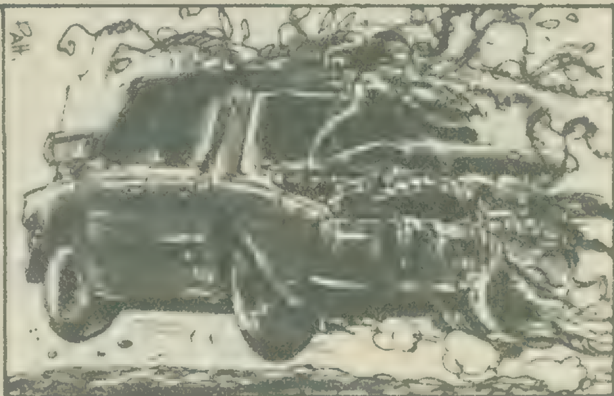

ЛИЈАНА – ПЕТРОЛЕЈСКИ ИЗВОР

Не тако давно француски ботаничари открили су у џунглама Јужне Америке нарочиту врсту лијане чији се сок (латекс) лако може прерадити у гориво за аутомобиле.

Да није све израженије несташице бензина, занимање за ово необично растиње вероватно не би изишло ван научних лабораторија. Овако, интересовање за јужноамеричку лијану све је веће. Научници доказују да би се лијана могла гајити и на југу Европе и да би се од ње, поред горива, добијале и знатне количине целулозе. Француским научницима придружиле су се и истраживачке организације Јапана, Сједињених Америчких Држава и Бразила, где већ постоје опитне плантаже.

На вест о лијани – петролејском извору филипински научници подсетили су своје колеге у Европи и Америци да је слично откриће учињено још у прошлом веку када је подробно описано једно тропско дрво које Филипинци називају ханга. Данас на Филипинима постоје три плантаже дрвета ханга које је већ добило ново име: бензинска пумпа. Плодови „бензинске пумпе" садрже до шеснаест процената уљане течности коју чак не треба прерађивати: она одлично сагорева у аутомобилским моторима. Поред тога, њени отпадни гасови мање су отровни од бензинских.

ЧУДНЕ МАЧКЕ

Британско острво Ман у Ирском мору познато је љубитељима расних мачака јер се на њему узгаја специфична врста названа манкс. Разликује се од своје четвороножне сабраће по томе што нема реп, а хода скакућући,

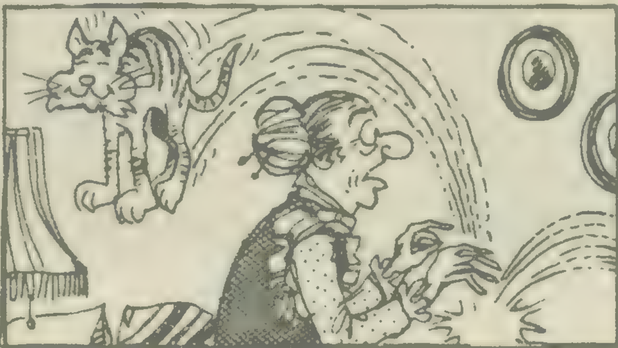

као зец. О њиховом пореклу ништа се поуздано не зна. Према једној од многобројних легенди испливале су са потопљеног брода шпанске армаде. А шала каже да се мачка манкс последња укрцала у Нојев ковчег. Ноју се журило јер се плашио потопа, па је за њом снажно залупио врата и откинуо је реп. Други кажу да су се некада давно „обичне" мачке укрштале са зечевима и да због тога имају тако чудан ход. Било како било, „мачкољупци" широм света труде се да набаве ову врсту не питајући за цену.

ЗАВОЈ ЗА МАНДАРИНЕ

У соковима многих плодова има пектина који у ствари представља биљни желатин. У Јапану домаћице стављају пектин у разне џемове да би били гушћи. Недавно су сарадници истраживачког института у округу Сидзуока из коре мандарине добили пектински спреј којиммогу да се заштитe ране и опекотине на кожи. Ова опна, која садржи четири до пет процената пектина, дозвољава кожи да дише и добро пропушта влагу.

ХРАНИ КУЧЕ ДА ТЕ УГРИЗЕ

Гинтер Уферман, четрдесетпетогодишњи зидар из Минхена, већ девет година живи на терет државе, односно социјалног. Кад су лекари установили да посао којим се бави штетно утиче на његово психичко стање, послодавци су покушали да га преквалификују. Међутим, Гинтер је одбио претходно добивши потврду од социјалних радника да му ниједан други посао не би одговарао. Од тада не ради ништа, добија месечно нешто мање од два милиона (старих динара) за себе, девојку и њихово дете. Однедавно почео је да пише књигу „Како надмудрити државу"!

ИГРЕ НА – НЕСРЕЋУ

Недавно је брачни пар Дикинсон из Питсбурга одлучио да сву своју покретнину и непокретнину прода и да за суму коју добије купи срећке! Сви пријатељи и рођаци одговарали су Ричарда и Клару од ове неразумне одлуке, али ништа није помогло.Они су уложили близу 300 милиона динара у нади да ће добити главну премију – милон долара (око милијарду старих динара). стручњаци су се заинтересовали за „случај Дикинсон" и Дикинсоновима дали шансе 1750 према један да ће добти. Када су објављени резултати извлачења испоставило се да њихове срећке нису добиле ни оне мање добитке. Заинтересованим новинарима Ричард је рекао да га то много не секира, да имају пензију од које ће живети а да је то што су урадили било најузбудљивије што им се догодило у животу.

КОЗМЕТИКА ПРЕ ИНКА

Приликом недавних археолошких ископавања перуански научници открили су мумифицирано тело девојке која је живела пре две хиљаде година, што значи још пре времена када је постојало царство Инка. Поред девојке била је закопана и њена козметичка торбица, тачније речено врећица у којој су држана средства за улепшавање. Ствари нађене у козме

тичкој торбици мало се разликују од данашњих средстава за улепшавање. Ту су, наиме, пудријера с „пуфном" за наношење пудера на лице, боја за обрве и трепавице, сјај за усне, чешаљ, турпија за нокте, штапић за потискивање заноктица, једна врста пинцете. Све је као и данас, сем огледала. Како се у оно време није знало за стаклена огледала каквима се данас служимо, помодарка од пре две хиљаде година огледала се на углачаној површини бакарне плочице.

ДЕВОЈКА – КОМПЈУТЕР

Када је Шакунтала Деви из индијског града Бангалура имала само три године, њен отац је приметио код девојчице необичне способности. Са лакоћом је успевала да реши и најкомпликованије рачунске операције мада је математици никада нико није подучавао, а и да је хтео није било могуће с обзиром да је многочлана породица Деви била веома сиромашна. Када је Шакунтала стасала за школу, родитељи нису имали могућности да је пошаљу на наставу. међутим, Шакунтала је задржала необјашњиву способност да без хартије и оловке решава математичке проблеме. схвативши да му је кћер друкчија од остале деце, њен отац је решио да уновчи овај њен таленат. Сада са њом путује светом и организује такмичења: Шакунтала против компјутера. Недавно је она у Даласу (на једном од пропутовања) брже од рачунара извадила двадесет трећи корен из броја 201.

– Сви ме питају како ми то полази за руком – рекла је Шакунтала окупљеним новинарима – а ја заиста то не могу да им објасним. То је за мене игра!

СТАДИОН С МИРИСОМ КОКИЦА

Многи производи тешко продиру на тржиште без обзира на замашну рекламу. Купцима, на пример, није ни на крај памети да набаве ново електрично ћебе кад код куће већ имају једно такво или тако нешто уопште и не желе. Свесни тога произвођачи у последње време на све начине покушавају да се „додворе" потрошачима. Од недавно покушавају да сваком производу додају једну додатну карактеристику – мирис! Да, схватили су да је сваки човек веома осетљив на мирисе и лакше ће се одлучити да купи било коју робу која мирише на неки цвет или рецимо, борову шуму.

Тако је у једној самопослузи у Лондону у року од неколико сати продата сва смрзнута храна само зато што се око фрижидера у коме се налазила ширио замамни мирис шумских јагода. Електрична ћебад с мирисом лаванде која су се појавила у САД продавала су се као бесплатна, у Брајтону су се потрошачи сјатили и разграбили луле које су мирисале на ораховину – куповали су их и они који никада нису и немају намеру да пуше. Планули су и упаљачи који су се осећали на јас- ...

Произвођачи задовољно трљају руке и сада сви настоје да свом производу додају арому: од „пролећних свежина" до „мириса јутра поред реке". Чак се и кола боље купују кад продавци у неком тајном углу ставе парче материјала потопљено у „парфем" састављен од мириса уља од банане, лепка и бензина! Бар се то у пракси показало на једној пијаци старих кола у близини Лондона. На улазу у ову пијацу стоји натпис: „Наша половна кола изгледају као нова, возите их као да су нова и – миришу као нова!"

Стручњаке који се баве синтетичким мирисима недавно је позвала једна лондонска новинска кућа. Наиме, они су одлучили да направе новине које ће – мирисати! Тако би странице на којима се рекламирају ресторани шириле миомирисе кухиње, оне које се баве новостима из пољопривреде осећале би се по понврћу и воћу док би спортске странице имале – мирис покошене траве.

И то није све – у Америци већ дуже време покушавају да „намиришу" стадионе, којом другом аромом него – кокицама! Мирис ове познате и тако популарне „грицкалице", тако бар мисле стручњаци, „намамио" би још више гледалаца на трибине. До сада им то још није пошло за руком.

Пошто су се мириси показали као врло ефикасни, медицински стручњаци баве се мишљу да пацијенте, поред уобичајеног третмана, лече и „мирисном терапијом". Код оних болесника, на пример, који имају проблема са храном нарочито после тежих операција требало би у собе „унети" мирис свежих кифли, млека и бутера!

ПАЗИ, ЧОВЕК УЈЕДА!

Човек је човеку вук, каже стара изрека, а свежи статистички подаци из Њујорка то и потврђују: у овом велеграду број уједа паса се смањује, али су зато лекари у једној години морали да интервенишу у 1557 случајева – међуљудског уједања...

У три четвртине случајева човек је ујео човека у току туче, преостали случајеви су још маштовитији. Осим што већ само по себи звучи страшно и тужно, лекари тврде и да су људски уједи често опаснији од псећих – могућност инфекције је, кажу, врло висока.

ИСТОРИЈА ДИМА

Проблем загађености ваздуха никако није нов. Још су у средњовековној Европи повремено доношене забране о употреби угља као горива. У Лондону је, на пример, 1273. године објављена наредба којом је сагоревање угља проглашено „погубним по здравље". Прва казна за „индустријско загађивање" Лондона потиче из... 1365. године. Додуше, казна је била незнатна и за „сагоревање угља које даје дим с одвратним задахом" износила свега четири пенија.

Средином 19. века енглеске хемијске фабрике избацивале су у ваздух огромне количине гасова који су садржавали сону киселину. Биљке су се сушиле, на рубљу које је простирано у радничким деловима града појављивале су се рупе. најзад се неко досетио да се дим пропушта кроз воду која је апсорбовала сону киселину. резултат овог открића био је први у историји закон о индустријским загађењима издат 1863. године.

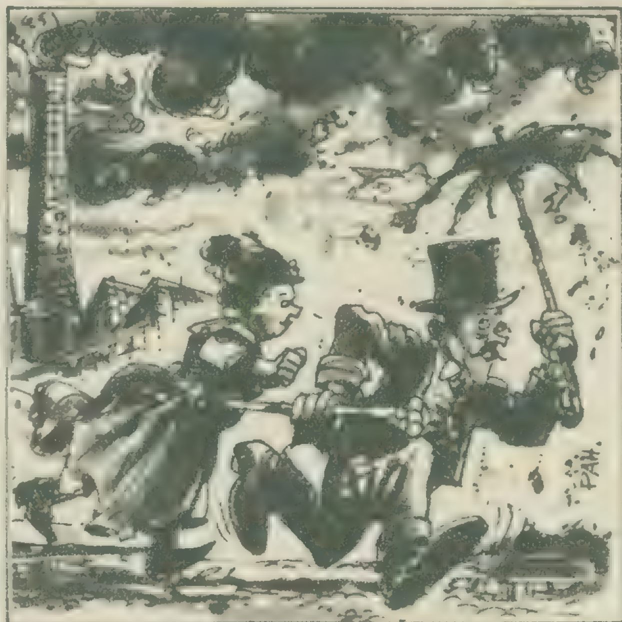

Данас фабрички димњаци само у Европи избацују у атмосферу двадесет и пет милиона тона сумпор-диоксида. С влагом у атмосфери тај сумпор-диоксид образује слаб раствор киселине који пада на земљу као „киселе кише".

Ветрови не знају за границе и због тога проблем загађеног ваздуха не може да реши свака земља за себе: ту је потребан заједнички напор.

МЛАДИ СТАРЦИ

Први „монголфијер" подигао се у ваздух пре две стотине година – у пролеће 1783. године. Браћа Жозеф и Етјен Монголфије конструисали су од папира и свиле ваздушни балон, напунили га врелим ваздухом и пустили у небо. Балон се попео на висину од три стотине метара.

Данашњи монголфијери (напомињемо: ови ваздушни балони разликују се од аеростата тиме што нису напуњени ваздухом чију температуру одржава нарочити горионик) доживљавају у земљама Западне Европе прави бум. У Великој Британији више од 1500 особа проводе слободне дане плове ћи кроз ваздух. Овај спорт прилично је скуп: данашњи ваздушни балон, начињен од отпорног синтетичког материјала и снабдевен сигурносним гориоником, кошта колико и бољи аутомобил. Због тога се љубитељи овог спорта удружују и један балон користи по пет до шест породица.

Иако многи говоре о другом рођењу овог спорта, занимање за балоне није никад сасвим престајало још од дана браће Монголфије. Недавно је балониста Мајк Сноу завршио један од својих дужих летова на брду у близини града Силсдена. Његова гондола спустила се крај камена у који је урезан натпис који прича о срећном спуштању једног ваздушног балона за шетњу – 1889. године.

НАЈВЕЋА ФАБРИКА КОСТИМА НА СВЕТУ

МИ ОБЛАЧИМО СКРОЗ НАСКРОЗ

У РАДИОНИЦАМА КЕМДЕН СТРИТА ЗНАЈУ СВЕ: И ЗАШТО ФИЛМСКИ ВИТЕЗОВИ НЕ ЗВЕЦКАЈУ, И КАКО НАТЕРАТИ СУПЕРМЕНА ДА ПОЛЕТИ, И КАКО ОДЕЛО ЗА ПОЛА САТА ОСТАРИ 20 ГОДИНА И КАКО НАПРАВИТИ ЏИНОВСКУ ПЕРИКУ НА ДВЕ НОГЕ.

Кад је Ворен Бити одлучио да почне са снимањем „Црвених", учинио је што и већина других у његовој ситуацији – отишао је правс у једно седмоспратно складиште у Кемден стриту на северу Лондона и наручио пет хиљада костима руских мужика и војника из 1917. године. У „Бермансу и Нејтенсу" нико није ни трепнуо због величине поруџбине.

Сто шездесеточланом колективу из Кемден стрита посао је да прави костиме. Рачуна се да бар 10 милиона људи сваке вечери гледа њихове креације на филму, у позоришту или телевизији: „Едвард и госпођа Симсон", „Сага о Форсајтима", „Мулен Руж", „Трагачи за изгубљеним ковчегом", „Лоренс од Арабије", „Ратови звезда". У канцеларији директора и власника Монтија Бермана много „Оскара" за костимографију, последњи за филм „Ватрене кочије".

Успеси, каже, нису случајни. „Берманс и Нејтенс" су најстарији и највећи костимери на свету: „Берманс" је у овом послу од 1900. године, „Нејтенс" од 1790. Пре десет година од две је створена једна компанија чији је прошлогодишњи приход износио 2,5 милиона фунти. Из Кемден стрита свакодневно крећу пошиљке робе које ће авионом, бродом или камионима стићи до једне од двадесетак земаља широм света с којима фирма послује – чак и до далеке Аустралије или Саудијске Арабије.

Седам ћелавих мајмуна

На последњем, седмом спрату складишта бескрајни низови плакара са костимима. На сваком плочица с натписом: Тјудорски период. Џорџијански. Камено доба... Свештеничка одећа – полица за полицом са мантијама, кардиналским огртачима, папским крунама... Француске судије. Шкотске судије. Женске школске униформе. Медицинске сестре – избор од неких 400 униформи од краја прошлог века до данас. Све у свему 750 хиљада костима од праисторије до „Ратова звезда".

Седамсто педесет хиљада костима треба неко сачувати од мољаца, па натписом „Барбара Стрејсенд": полице претрпане црним рабинским кафтанима, молитвеним шаловима, крзненим капама. Звезда спрема нови филм „Јентл" чија се радња одиграва у Пољској 1900. године

Свака (људска) влас на чупавом чудовишту Чубаки из „Ратова звезда" ушивена је рукама мајстора из Кемден стрита.

За потребе филмског искрцавања у Нормандији у „Најдужем дану" компанија је обезбедила 10 хиљада униформи у 50 различитих варијанти.

зато свака три месеца на сцену ступа екипа за дезинсекцију: на крају сваке године, рачун од 85 хиљада фунти! Костими се и прљају, што ће рећи дају на хемијско чишћење, при чему су повремене незгоде неизбежне. У „Бермансу и Нејтенсу" се још сећају дана када су им са хемијског чишћења вратили седам мајмунских костима од којих је сваки коштао 350 фунти. Фирма се неочекивано суочила с незгодним проблемом: изразитим помањкањем муштерија заинтересованих да изнајме седам ћелавих мајмуна.

По правилу сваки костим се првобитно шије за одређени филм или драму, а потом прикључује залихама за изнајмљивање. Цене се крећу од 15 фунти за костим сељака до хиљаду фунти за китњасти костим расипнице Марије Антоанете. На једном од плакара „свежа" плочица с

У филмском свету се зна: нико не прави витешке панцире као „Берманс и Нејтенс"! Шта је на њима тако нарочито? То што не звецкају, јер су у Кемден стриту одавно схватили да је метал исувише бучан за осетљиве студијске микрофоне, па се зато тамо витезовима плету панцири од фибергласа или сребрног конца. Замена метала фибергласом је ваљда једина импровизација која је допуштена у Кемден стриту. Све остало мора да буде савршено аутентично, до рупица за дугмад на мушким панталонама за „Кромвела" које нису само изгледале баш као оне из 17. века, него су чак и дугмад морала да буду – ушивена као што су их тада ушивали.

Ако је важно дугме, што не би био и доњи веш? За „Краљевића и просјака" дизајнери су због њега месецима прелиставали илустрације из 16. века. „Ми облачимо скроз-наскроз", каже се у једној реклами фирме.

Фуј, рече Кирк Даглас

Компанија има и јединствену колекцију „оригинала" који датирају чак из 1750. године. Најстарији примерци се због тога што су трошни користе само за узор, они од 1800. надаље се изнајмљују.

Тимоти Вест, Едвард VII из телевизијске серије, одиграо је неке сцене у јакни коју је ондашњи „Нејтенс" сашио за Едварда, принца од Велса, на прелазу века. Неке од хаљина, сукњи, блуза и капута које је Дајана Китон носила у „Црвенима" заиста потичу из времена I светског рата. Захваљујући „Бермансу и Нејтенсу" многи од 150 костима и од првог до последњег фрака које је Краљевска Шекспирова компанија изнајмила за Дикенсовог „Николаса Никлбија" заиста су из викторијанског периода.

Чарлс Дикенс је, уосталом, и сам био редовна муштерија „Нејтенса". Његова урамљена писма изложена су на зиду хола у Кемден стриту поред десетина и десетина фотографија са потписима звезда које је Берманс обукао.

Звезде су звезде, костими се за њих не изнајмљују него шију по мери, каткада у запањујућим количинама. Екипи од педесетак врхунских креатора и кројача поверен је један једини задатак: мушичаве муштерије не смеју да имају ни најмању замерку!

Између осталог, мајстори из Кемден стрита добили су последњег „Оскара" и за оних 50 мушких одела из филма „Ватрене кочије" сашивених од материјала и по крају из двадесетих година овог века. Из истих радионица изашле су и 44 хаљине које је Гленда Џексон играјући Сару Бернар променила у „Невероватној Сари". Свака креација морала је да прати и најмању промену моде у току двадесет година које филм покрива. За улогу Џоане Крафорд у филму „Најдража мамице" Феј Данавеј имала је 46 хаљина што на први поглед можда и не изгледа много: много је тек када се каже да је једна са шљокицама коштала 3 хиљаде фунти и да су због ње три кројача из Кемден стрита провела месец дана у Лос Анђелесу.

Звезде имају и дублере, а то „Бермансу и Нејтенсу" каткада прилично компли-

Сви костими које је Питер О'Тул носио у „Лоренсу од Арабије" скројени су у Кемден стриту. С њим, кажу, није било проблема као са Кирк Дагласом.

кује посао. У „Топовима са Навароне", рецимо, како се прича одвија, одело Грегори Пека требало би да буде све похабаније. У Кемден стриту су сашили шест истих одела, а онда их пажљиво „обрађивали" до жељеног степена изношености. Потом је овај исти посао поновљен и за – замену, дублера за пливање, дублера за верање. Шест пута четири = двадесет и четири...

Рецепт је, кажу, једноставан: да би ново новцато одело за пола сата остарило двадесет година, потребно је једно ренде за крзање крагне и манжетни, мокре новине које се нагурају у џепове, мало сукнарске иловаче како би се добила жељена патина. И сомотска јакна Кирка Дагласа у улози Ван Гога прошла је кроз исти процес и на крају изгледала тако јадно и прљаво да је глумац с гнушањем одбио да је обуче. Попустио је тек када су му показали поставу и тако га уверили да је јакна потпуно нова

Нико као чупави Чубака

За „Берманса и Нејтенса" научнофантастични филмови су право олакшање. Кад у читавом Сунчевом систему постоји само један једини Вуки, ко да каже да он не изгледа како би требало? Чупави Чубака из „Ратова звезда" обучен је у Кемден стриту без по муке: прво су му сашили трико у који су потом ушивали једну по једну људску влас. Све у свему, нешто као џиновска перика на две ноге по цени од хиљаду фунти

И Суперменов магични плави трико је, разуме се, скројен у Кемден стриту. Вероватно вам није пало у очи, али је тако – на њему никада нисте видели ниједан шав или рајфешлус. Објашњење је једноставно: не постоји један, него већи број магичних плавих трикоа тако да се, под ма којим углом камера снимала, издајнички шавови никада не виде.

Питање је да ли би без помоћи људи у Кемден стриту Супермен уопште и полетео. Пошто глумац Кристофер Рив у баратању падобраном није нарочито вешт, замењивао га је професионалац с падобраном скривеним испод славне пелерине. Читаву сцену требало је да сними други падобранац. Заборавило се само на један детаљ: како отворити падобран, а да се то не види испод плашта? Одговор Кемден стрита: пелерина скројена да покрива куполу и систем веза падобрана, са шавом по средини који се у одсудном тренутку пара повлачењем једне врпце.

Рачуна се да костиме „Берманса и Нејтенса" сваке вечери на филму, у позоришту или телевизији гледа 10 милиона људи. На истом месту скројено је све што су на себи имали расејани професор, његова одлучна девојка и оно море негативаца што су их гањали од почетка до краја „Трагача за изгубљеним ковчегом".

А попуст на Римљане?

Тешко да иједан већи филмски рат може да се поведе без „Берманса и Нејтенса". У војном одељењу складишта похрањено је око две хиљаде униформи. Цене се знају: изнајмљивање хиљаду пешака на три месеца стаје око 50 фунти по униформи. Рачун каткада зна да буде повисок. За потребе филмског искрцавања у Нормандији у „Најдужем дану", рецимо, Кемден стрит је обезбедио десет хиљада униформи у 50 различитих варијанти.

Невоља с ратним филмовима је што костими каткада страдају у жару битке. Неки се, уосталом, и шију искључиво у те сврхе – рецимо, костими за лутке које страдају у експлозијама. Ратни филмови знају да буду и блатњави, па су тако два службеника недавно провела читава два дана гланцајући 800 пари чизама које су управо враћене у Лондон са једне локације у Ираку.

Најстарији костимери на свету имају још једно златно правило које гласи: „Ма колико чудна поруџбина, ми ћемо је испунити".

Из радионица у Кемден стриту су тако изашли и одело за једног од најдебљих људи на свету (обим груди 2.37 метара, струк 2.37 метара) и шорц и тренерка за циркуског слона.

Посао и даље цвета, наручује се и изнајмљује све, брину само римске тоге.

– Како би било да дамо попуст на Римљане? – гласно размишља Монти Берман.

М. И.

„ЗАБАВНИКОВА" ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ЛЕКОВИТОГ БИЉА

БОРОВНИЦА

(Vaccinium myrtillus L.) Ericaceae

Народна имена: боровница, борибница, боровача, боровинка, боровњача, бросница, брусовница, бурум, диво-грозје, офинки, црна боровница, чрна јагода.

Опис биљке
Усправан разгранат листопадни грмић висок од 15 до 40 цм, са наизменичним јајоликим, танким, по ободу назубљеним лишћем и дугачким 2-3 центиметра. Цветови су појединачни у пазуху листова, на кратким дршкама, ружичасто бели, звонасто-цевасти, обешени. Цвета у пролеће. Плод је модроцрна округла сочна бобица са више семена. Сазрева у лето. Бобице су пријатно, накисело-слатког укуса, помало опоре.

Налазишта
Биљка је код нас веома распрострањена. Расте по влажним брдским и планинским зимзеленим и листопадним шумама у мноштву градећи приземну флору. Расте и на тресетиштима и чистинама понекад и изнад горње шумске границе.

Берба
Беру се у корпе зреле бобице по лепом и сувом времену, после росе, руком или помоћу грабљица пазећи да се не оштете. Бобице се суше у сушници на 65 до 70°Ц или на сунцу на лесама у танком слоју. Осушене бобице се смежурају и величине су бибера.

Употреба
Осушене боровнице користе се за припремање фармацеутских препарата који служе против катара црева, против пролива, нарочито код деце. За ову сврху од зрелих боровница може се кувати компот. Користи се и против разних упала слузнице и акутног ентероколита. Зреле боровнице су и пријатно дијететско средство за јачање. Употребљавају се и свеже зреле боровнице као воће, са шећером или за справљање сока, вина, слатка, компота и пекмеза. Све ове конзерве имају повољно деловање на јачање и рад органа за варење, нарочито код смањене киселости желудачног сока. Љубичаста боја сока свежих боровница или воденог екстракта потиче од антоцијана миртилина који улази у састав лекова који потпомажу вид.

Проф. др Момчило Горуновић

КРАТАК ФИЛМ О ЉУДСКОМ ЖИВОТУ

ЗАШТО НАМ ... Г...

Од нашег давног претка Каменка до данашњих дана, људски век продужио се од 20 до 70 година у просеку. Дуговечност човек плаћа старењем. На питање зашто стари, наука не може поуздано да одговори, али како се то догађа и које промене настају у људском организму у току година тачно је описано.

Да би се пратиле и описале све промене које људски организам претрпи од 20. до 70. године, поред медицине, мора се позвати у помоћ и статистика. Она ће одабрати просечног човека, у којем ће већина људи наћи своју слику и прилику. И статистика је одабрала да то буде мушкарац који обавља средње тежак посао, средње је имућан – не оскудева, а и не прелива му се – који се умерено креће – није неки велики спортиста – воли понекад да попије чашицу-две, није оптерећен великим бригама и стресовима. Укратко: Просек.

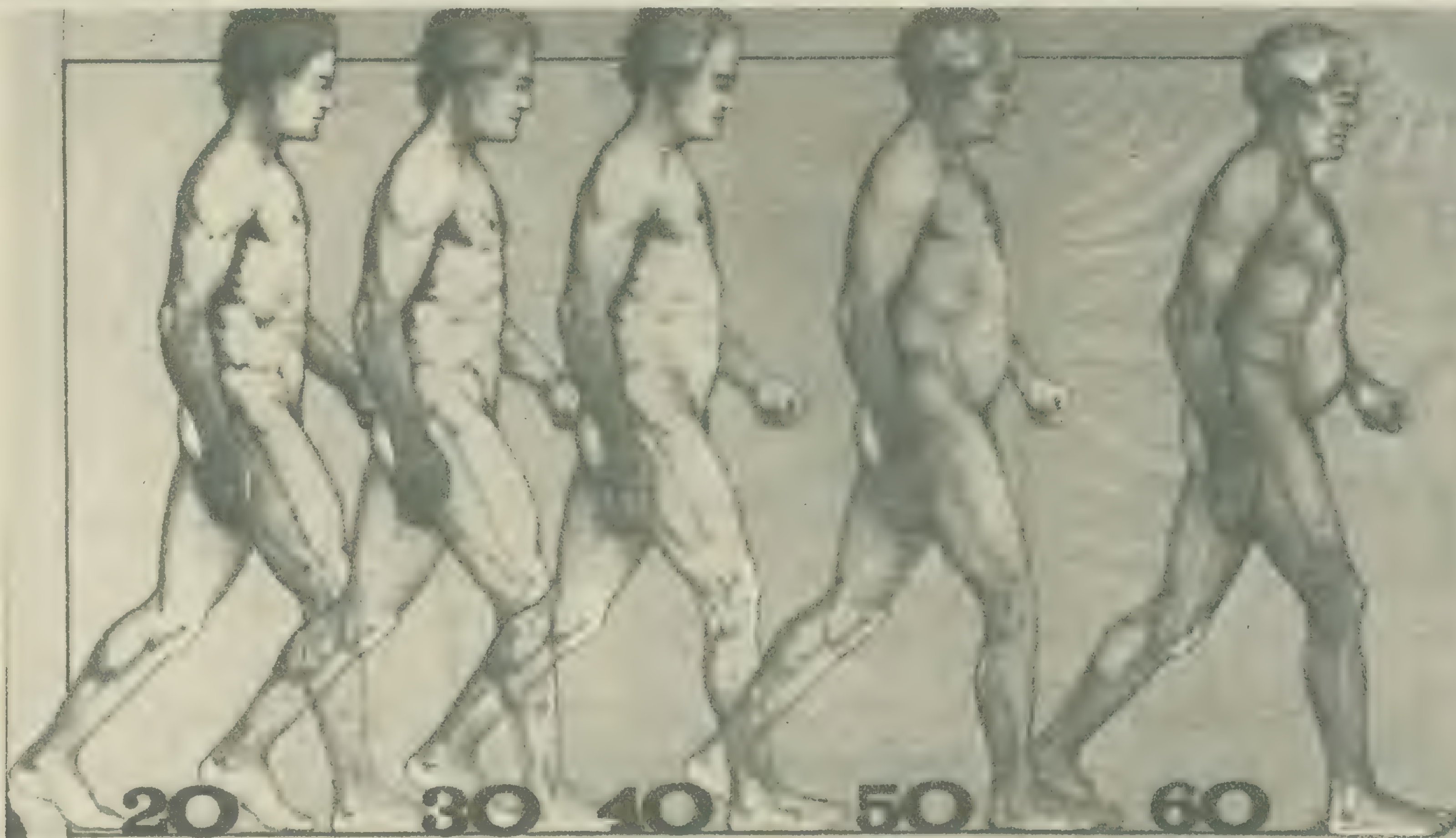

Дакле, тај Просек ће тек у тридесетој години бити духовно потпуно зрео. Свој највећи физички успон у том тренутку тек што је прекорачио: његове ћелије више се не обнављају, размена материја у организму му се успорава, везивна ткива почињу постепено да окоштавају. Сваке године после треће деценије, Просеку се смањује максимални радни учинак за један одсто. Са седамдесет, он је чак 2,5 центиметара нижи него у тридесетој, али су му зато порасли – нос и уши!

Све те и друге промене у људском телу данас нико не може ни да објасни ни да спречи.

Статистика проричe Просеку боље изгледе за дуговечност ако су му родитељи дуго живели, ако је имао миран посао и ако се оженио. Нежење живе краће.

Утеха за старост

Медицина се побринула да каже и неколико утешних речи старијим људима.

– После шездесете године, човек мање осећа бол него у младости.

– Знојне жлезде су се уленјиле, па се старије особе мање зноје.

– Пет килограма преко идеалне тежине више него шкоде.

– Ризик по здравље између умерених пушача и непушача, после 65 године изједначује се (ако пушач доживи старост).

– Старачка далековидост може код кратковидих да нормализује вид.

– Здрав седамдесетогодишњак, физички је ближи тридесетогодишњаку него свом болесном вршњаку. Тешке болести и несрећни случајеви скраћују просечан век човека.

– Ако Просек доживи седамдесету, он има добре изгледе да наврши и осамдесету годину.

Постоји теорија по којој сваки организам поседује „унутрашњи часовник" који тачно одређује смрт сваке појединe ћелије или друга, да ћелије лагано изумиру. Ни за једну од њих, као ни за још неке нема поузданих доказа. Не зна се ни узрок старења. Док он не буде откривен, медицина саветује Просеку како да својим ћелијама – а тиме и себи – омогући што дужи живот.

Спорт: физичка активност годи организму. Кретање – шетња и трчање – смањују опасност од инфаркта. Ако се не може доказати да продужује живот, сигурно јачају мишиће и оживљавају крвоток.

Исхрана: упркос различитој исхрани, дужина просечног живота у Европи, САД и Јапану приближно је иста. Битно је да је исхрана умерена, разноврсна и да се користи више воћа и поврћа, а мање масти.

Дуван: Нема сумње да је штетан и опасан. Ко не може да га остави, бар треба да буде умеренији. Плућа тридесетогодишњака-пушача, слична су плућима човека од 45 година који не пуши.

Алкохол: Статистика каже да 50 одсто апстинената и алкохоличара раније умире него они што повремено попију чашицу-двe. Не треба ни претеривати умерено уживање у алкохолу смањује опасност од инфаркта.

Витамини: При нормалној исхрани човек их у довољној количини уноси у организам. Од витаминских препарата највише користи имају фармацеутске индустрије и апотекари.

Живот појединих органа

Кожа

Млад човек сам је крив за боре на челу. Касније, оне се јављају јер кожа губи влажност и еластичност, тањи се и растеже. У дубокој старости каткада висе око тела као превелика одећа.

По годинама: **30** – прве боре на челу; **40** – боре око очију и уста; **50** – оштрије црте лица и опуштена кожа на образима; **60** – подочњаци, „уморно ткиво" и масне наслаге испод коже; **70** – боре и старачке мрке мрље (пигмент) по читавом лицу.

Очи

С годинама очно сочиво очвршћује па очни мишићи више не могу да растежу и скупљају колико је

РАСТЕ
ЛАВА?

потребно. Зато се губи оштрина вида, нарочито за близину. Уз то, кроз отврдло сочиво продире мање светлости до мрежњаче, па стари људи слабије виде у мраку.

По годинама: **30** – јасан вид; **50** – добро се види на даљину за читање наочаре, осетљивост на јарку светлост и мања способност вида за дубинску оштрину. **60** – жути филтер у сочиву отежава разликовање плавих и зелених тонова; **70** – видно поље се смањује, учестало ноћно слепило.

Висина

Кад леђни мишићи ослабе, а рскавица између пршљенова кичме се стањи, Просек се теже одупире деловању Земљине теже, па се смањује.

Висина Просека по годинама: **30 година** – 180 cm; **40 година** – 179,68 cm; **50 година** – 179,04 cm; **60 година** – 178,08 cm; **70 година** – 177,14 cm.

Тежина

До педесете године Просек ће добијати у тежини иако му се смањује количина мишића, јер се због годишњег опадања брзине размене материје од три одсто несагорена храна претвара у сало. У старости, чиљење ткива је брже од депоновања масти, па тежина опада.

По годинама: **20 година** – 70 kg; (15 одсто масти); **30 година** – 74 kg; **40 година** – 76 kg; **50 година** – 77 kg; **60 година** – 77 kg; **70 година** – 75 kg (30 одсто масти).

Снага мишића

У тридесетој години Просек има највише снаге. Читавих 30, од 74 килограма његове тежине, чине мишићи. У току следећих четрдесет година изгубиће четири килограма тог ткива: везивно ткиво замениће мишиће, а и моћ њиховог напињања се смањује. Колико Просек може подићи килограма десном, а колико левом руком: **30 година** – 37 и 24; **40 година** – 36 и 23; **50 година** – 34 и 21; **60 година** – 32 и 18; **70 година** – 29 и 16.

У СЕДАМДЕСЕТОЈ ГОДИНИ ЧОВЕК ЈЕ 2,5 ЦЕНТИМЕТАРА НИЖИ НЕГО У ТРИДЕСЕТОЈ, АЛИ СУ МУ ЗАТО ВЕЋИ – НОС И УШИ!

Нокти

Нокти расту све спорије. На палчевима шака и стопала, по годинама недељно израсту : **20 година** – 0,94 mm; **30 година** – 0,83 mm; **40 година** – 0,80 mm; **50 година** – 0,77 mm; **60 година** – 0,71 mm; **70 година** – 0,60 mm.

Коса

С годинама, Просек је све маљавији само не тамо где би он желео. Коса опада на залисцима и темену, а длаке све више расту из ушију, носа и на леђима. Коса је иначе најбујнија у двадесетој години, а у 70. танушна као у бебе.

Дебљина власи у микронима (хиљадити део mm): **20 година** – 101 микрон; **30 година** – 98 микрона; **40 година** – 96 микрона; **50 година** – 94 микрона; **60 година** – 86 микрона; **70 година** – 80 микрона.

Масно ткиво

Временом се под кожом слаже масно ткиво. Његова дебљина најбоље се мери под плећкама. У двадесетој години, тај масан слој дебео је 12 mm, а у четрдесетој већ 16. Слој сала стално расте око струка („појас за спасавање") и преко трбуха.

Обим груди и струка по годинама: **20 година** – 84 и 92 cm; **30 година** – 92 и 99 cm; **40 година** – **99 и 102** cm; **50 година** – 102 и 104 cm; **60 година** – 99 и 104 cm; **70 година** – 99 и 104 cm.

Издржљивост

Како срце, плућа и мишићи слабе, смањују се и снага и издржљивост Просека. Ипак, кад напуни седамдесету, ако је здрав и у доброј форми, још може претрчати маратон – али му је потребно бар 60 минута више него младима. С годинама се смањује и радни учинак. Мерен количином терета подигнутог чекрком у минуту, Просек ће у **30. години** подићи 412 kg; у **40. години** – 379; у **50. години** – 352; у **60. години** – 323 и у **70. години** – 298 kg.

Глава

Лобања у току живота стално одебљава, тако да обим главе годишње расте за 0,5 cm. Како и рскавице расту, у седамдесетој ће Просек имати уши дуже за 5, а нос за 13 милиметара.

Рефлекси

Иако нервни путеви добро функционишу до дубоке старости, рефлекси попуштају јер је мозгу потребно све више времена да одгонетне примљене надражаје и изда одговарајућа наређења. Време реаговања (мерено на тај начин што на светлосни сигнал треба или не треба притиснути одређено дугме) је у **20. години** – 0,88 секунди, у **50. години** – 0,90, у **60. години** – 0,92 и у **70. години** – 0,95 секунди.

Уста

У седамдесетој остала је у устима само још трећина првобитних квржица чула укуса. Пљувачне злезде су се олењиле, а гласне жице постале круће, па је зато глас дрхтав и за два тона виши него у младости.

Зуби

Од жвакања, зуби би се истрошили тек кад би Просек доживео 200 година. Много је већи проблем сачувати зубе од дубоке старости. Зуби се губе највише због употребе шећера у исхрани и недовољне хигијене. – У **30. години** – Просек има 2 зуба мање, а у **50. години** – 7, у **60. години** – 8, а у **70. години** – 10 зуба мање.

Уши

Добар стерео-уређај у ствари је сувишан и сасвим младом Просеку јер звучне таласе дужине преко 20.000 херца он не чује већ после **20. године**. Фреквенца говора лежи негде испод 4.000 херца, па и кад веома остари, Просек може још сасвим добро да чује разговор – кад га занима.

Слух слаби на овај начин: у **30. години** теже се чују звуци преко 15.000 херца; у **50. години** преко 12.000; у **60. години** преко 10.000, а у **70. години** преко 6.000 херца.

Срце

У стању мировања, у току читавог живота срце куца готово истом брзином. Ипак, откуцаји су у старости слабији јер срчани мишић слаби. Старо срце убризгава мање крви у организам, а при оптерећењу није тако живо као у младости.

Ево колико литара крви срце испумпава у минути. У **30. години** 3,4 литра; у **40. години** – 3,2; у **50. години** – 3,0; у **60. години** – 2,7; у **70. години** – 2,5 литра.

Број откуцаја срца при максималном оптерећењу: у **30. години** – 200 пута и муниту; у **40. години** – 182; у **50. години** – 171; у **60. години** – 159; у **70. години** – 150 пута у минуту.

Узроци смрти код мушкараца старих преко 40 година најчешће су срчана обољења. Више од половине свих шездесетогодишњака умире због болести срца и крвних судова. Једна од последица старења је и слагање холестерина на унутрашњим зидовима артерија и њихово закречавање, што спречава нормалан проток крви, повећава крвни притисак и може довести до инфаркта и других тешких обољења.

Плућа

Пошто мишићи који покрећу плућна крила такође временом слабе, а ткиво у грудном кошу губи еластичност, ни плућа у старости не добијају онолико ваздуха колико у младости. То значи да је кисеоника мање и организму, па је и његов радни учинак мањи.

Ево колико ваздуха примају плућа у појединим периодима живота: **30. година** – 5,6 литара; **40. година** – 5,1; **60. година** – 3,3 и **70. година** – 2,8 литара.

Бубрези

Бубрези седамдесетогодишњег Просека у стању су да пречисте упола мање крви него у четрдесетој. Он тада и морки чешће јер му се капацитет бешике преполовио.

Мозак

Мозак се временом „смежурава" јер му стално изумиру сиве ћелије, а оне се не обнављају. Поједине области тог централног органа нервног система неједнако губе сиве ћелије, али центар за сан је један од сигурних губитника. Зато стари људи спавају у просеку бар два часа мање него млађи. Интелигенција такође спада са старошћу. Тестови су показали следеће: ако као основни коефицијент узмемо 100, Просек ће у **20. години** имати коефицијент интелигенције 110; у **30 години** – 111; у **40. години** – 106; у **50. години** – 100, у **60. години** – 98 и у **70. години** – 83.

Памћење је проверавано тако што је с листе од 24 речи требало запамтити што већи број. Просек је у **20. години** запамтио14 речи, у **30. години** – 13, у **40. години** – 11, у **50. години** – 10,у **60. години** – 9, а у **70.** – само 7 речи

Кости и зглобови

Кости у старости губе калцијум, а крвни судови се закречавају. Зато кости постају кртије, а крвни судови мање еластични. Они у поодмаклим годинама теже зарашћују. Релативно мали број људи оболева од реуматизма зглобова, али они преко 60. пате од артрозе. Зглобови се троше, а у њима се скупља течност. Покрећу се спорије, постају краћи. Везивна ткива се скупљају у старости, постају тврђа и лакше се кидају.

Ето тако старе органи нашег тела. Чувајте их и настојте да вам што дуже трају – и остану здрави.

П. Т.

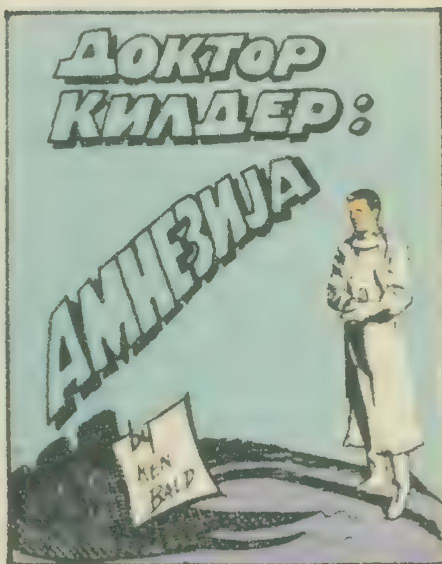
ДОКТОР КИЛДЕР:
АМНЕЗИЈА
by KEN BALD

ДА НИСТЕ ДИРНУ-ЛИ ТО-МАСА!

ОХ... МОЈА ГЛА-ВА! ШТА МИ СЕ ТО ДОГО-ДИ-ЛО?

ШТА СТЕ ЗАСТАЛИ, КУКАВИЦЕ?

ТО ЈЕ САМО ЈЕДНА СЛА-БАШНА ЖЕНА!
УВЕРАВАМ ВАС ДА ОДЛИЧНО БАРАТАМ ОВОМ СПРА-ВОМ!

ОДЛИЧНО, МАРИЈА! БРЗО ПО-ЗОВИТЕ ПО-ЛИЦИЈУ!
ОДМАХ, ДО-КТО-РЕ!

КАСНИЈЕ...
...НЕ МИСЛИТЕ ВАЉДА ОЗБИ-ЉНО, ДОКТОРЕ! МОРАО САМ ДА СПАСЕМ ТОМАСА!
ЦИМЕ, МОРАМ ТИ РЕЋИ ДА СИ МЕ ЗАПАЊИО! ТИ БОЉЕ БА-РАТАШ ПЕСНИ-ЦАМА НЕГО СТЕТОСКО-ПОМ!

МОЈ ПРИЈАТЕЉ ИЗ ПОЛИЦИЈЕ КАЖЕ ДА СИ БИО ПРАВИ ХЕРОЈ!
МИ-ЛО МИ ЈЕ ШТО СЕ СВЕ ДОБРО ЗА-ВРШИ-ЛО!
1964 World rights reserved

ТОМАСУ СЕ ПОВРАТИЛО ПАМЋЕЊЕ И БИО ЈЕ ГЛА-ВНИ СВЕДОК НА СУЂЕЊУ КРИЈУМЧАРИМА СА ОЛУЈЕ ДВА! СЕМ ТОГА, МАРИ-ЈА МИ ЈЕ ОТ-КРИЛА ТАЈ-НУ...

...УСКОРО ОЧЕКУЈУ ПРИНОВУ ПА ЋЕ ГА, АКО БУДЕ ДЕЧАК, НАЗВАТИ ВАШИМ ИМЕ-НОМ!
ХМ... ЛЕОНАРД РОГИН... НИЈЕ ЛОШЕ, АЛИ МОЖ-ДА ЈЕ БОЉЕ ЦИМ-ЛЕОНАРД РОГИН! МММ...
КРАЈ ЕПИЗОДЕ
У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ: ВРИК БРАТФОРД

РИК ОШЕТ: НОЋ ВАМПИРА II ДЕО

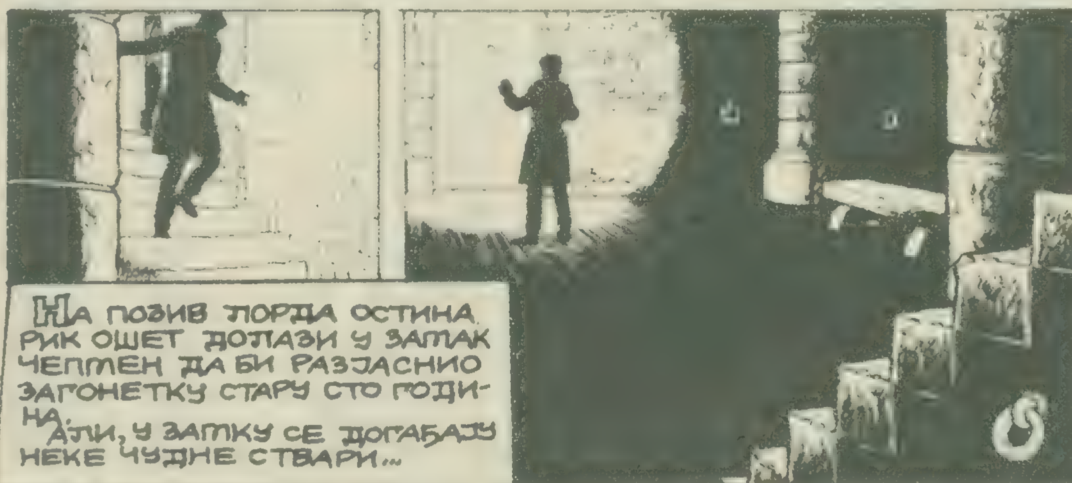

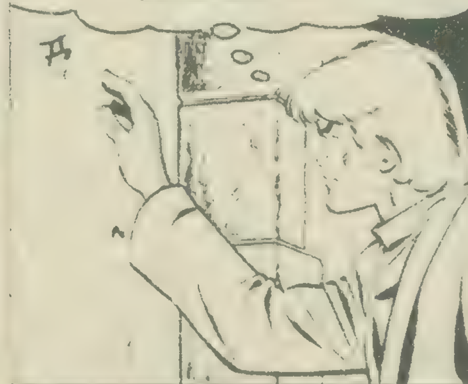

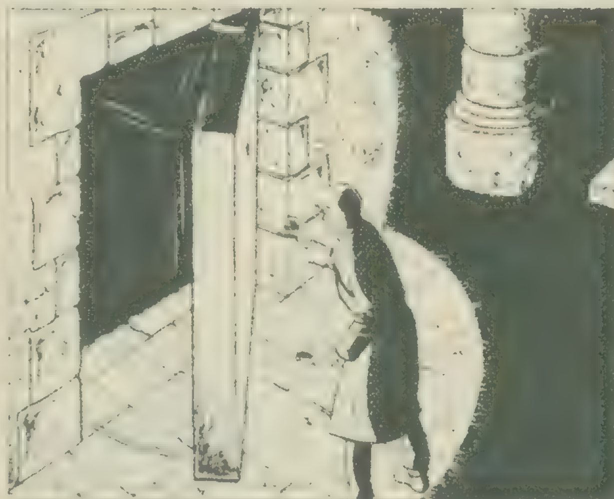

НЕМАЈУ ЛИЦА?! ЛУТКЕ!

ШТА СВЕ ОВО ЗНАЧИ?

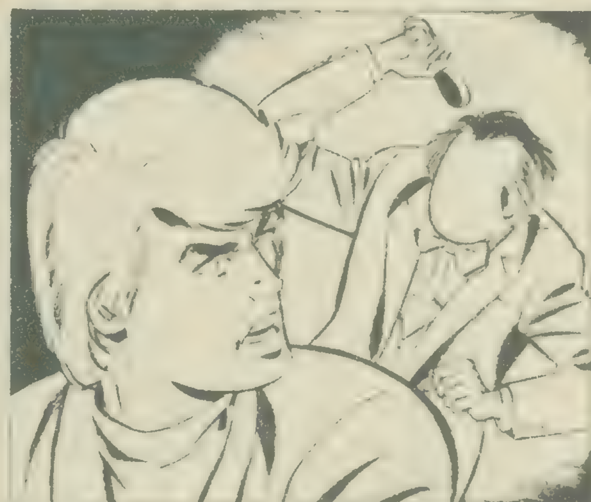

КО ТО ИЗИГРАВА ЛУТКУ БЕЗ ЛИЦА?

ПОСЛЕ ДУЖЕГ ВРЕМЕНА...
ЈЕДНА ЛУТКА ТРЕБА ДА НЕДОСТАЈЕ...

ИПАК СУ СВЕ ТУ...

КО ЈЕ ОВО?

ГОСПОДИНЕ ОШЕТ ?! ОТКУД ВИ ОВДЕ ?! ЧУО САМ БУКУ ПА САМ СИШАО ! АЛИ, ВРАТА СУ ЗАТВОРЕНА...

А ОВО ЈЕ ИЗНЕНАЂЕЊЕ КОЈЕ ЈЕ МОЈ ГОСПОДАР ПРИПРЕМИО ГОСТИМА!
ЗНАЧИ, ОН ЈЕ...

ГОСПОДАР ЈЕ ХТЕО ДА МУ ОВАЈ САСТАНАК ОСТАНЕ У ЖИВОЈ УСПОМЕНИ... СВИ ТРЕБА ДА ДАТЕ ЦРТЕ ЛИЦА МАНЕКЕНИМА!
ХМ, ЧУДНА ИДЕЈА!

УЗГРЕД, РЕЦИТЕ КАКО СТЕ ДОСПЕЛИ ОВАМО? ГОСПОДАР ЋЕ СЕ ЉУТИТИ...
НЕ БРИНИТЕ, БРУС, СРЕДИЋУ ТО С ЊИМ!

ЈАКО МЕ ЗАНИМА КАКВА ЈЕ ТО ИГРА...

У СВАКОМ СЛУЧАЈУ, СТВАР ПОЧИЊЕ ДА МЕ ЗАНИМА... А САД, ХРОНОЛОШКИ...

ПРВО, ТАЈАНСТВЕНО РАЗБИЈЕНО ОГЛЕДАЛО...

ОНДА, НЕЧИЈИ ДНЕВНИК ОД ПРЕ ДВЕСТА ГОДИНА... ПА ЛУТКЕ БЕЗ ЛИЦА...

ГЛЕ, ШТА ЈЕ ОВО НА МОЈИМ ВРАТИМА?

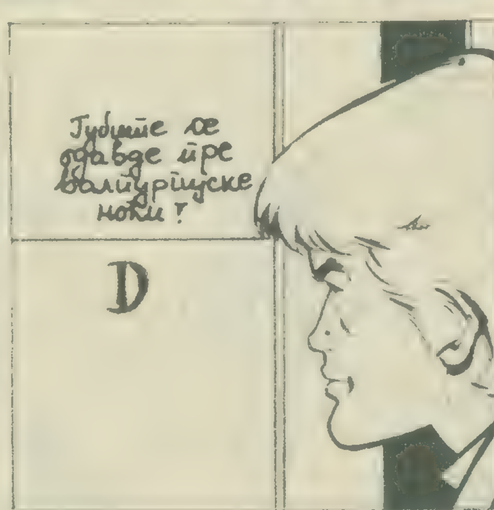
Губите се одавде пре Валпургијске ноћи!
D

СУТРАДАН...
ЈОШ НЕКОЛИКО ЧАСОВА ДО ЧУВЕНЕ ВАЛПУРГИЈСКЕ НОЋИ... ОДОХ НА ДОРУЧАК...

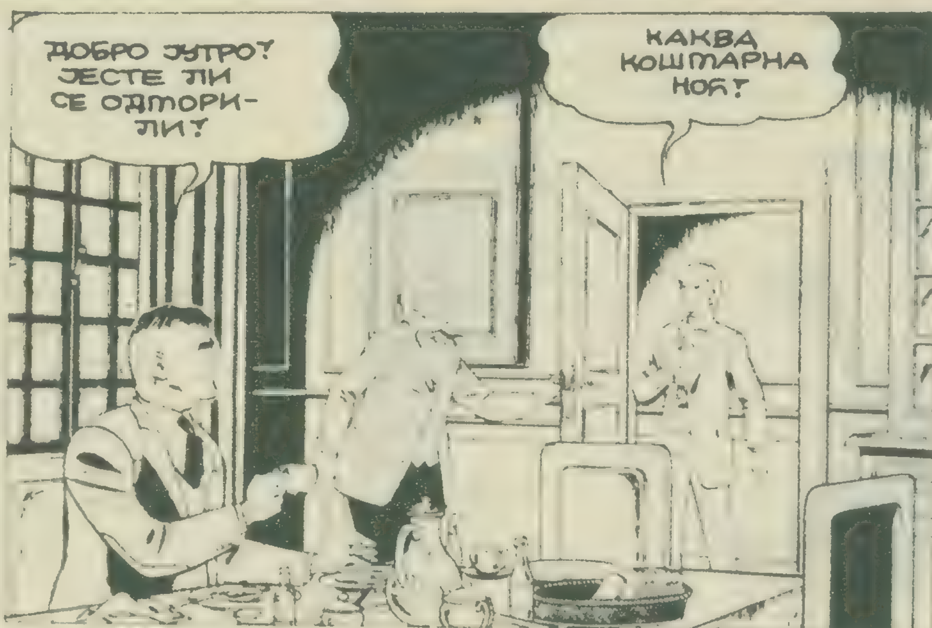
ДОБРО ЈУТРО! ЈЕСТЕ ЛИ СЕ ОДМОРИЛИ?
КАКВА КОШМАРНА НОЋ!

НИСУ СВИ УСТАЛИ?
НИСАМ ЈОШ НИКОГ ВИДЕО!

ЕВО ДОРУЧКА! ПОСЛУЖИТЕ СЕ!
УЗЕЋУ САМО МАЛО МАРМЕЛАДЕ И ТОСТА!

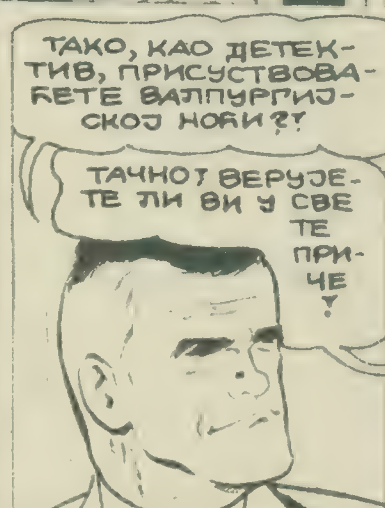
ТАКО, КАО ДЕТЕКТИВ, ПРИСУСТВОВАЋЕТЕ ВАЛПУРГИЈСКОЈ НОЋИ?!
ТАЧНО! ВЕРУЈЕТЕ ЛИ ВИ У СВЕ ТЕ ПРИЧЕ?

ЗНАТЕ, МОЈИ ПРЕЦИ СУ УМЕШАНИ У ОВУ ЛЕГЕНДУ И ЈА ЈЕ ТЕШКО МОГУ НЕГИРАТИ!
АЛИ НИСТЕ БАШ УБЕЂЕНИ...

ВЕРУЈЕМ САМО У ОНО ШТО ВИДИМ, А ОВДЕ СЕ ВИДЕ ЧУДНЕ СТВАРИ...
МЕНЕ И МОЈУ КЋЕР ЗАНИМАЈУ НАТПРИРОДНЕ СТВАРИ! А АЛИСТЕР ЈЕ ОБИЧАН ЛАКРДИЈАШ!

ВИ ГА ДОБРО ПОЗНАЈЕТЕ?
УМАЛО ДА МЕ УПРОПАСТИ ПОКУШАВАЈУЋИ ДА МЕ ЗАВАДИ С ЧЕПМАНОМ!

ААААААХ!

УПОМОЋ!
ТО ЈЕ МОЈА КЋИ ДОРОТИ!

ОХ!

ДОРОТИ, ДЕТЕ!
ОХ, БИЛО ЈЕ СТРАШНО!

ЈЕСТЕ ЛИ ПОВРЕЂЕНИ!
НЕКО МЕ ЈЕ НАПАО И УГРИЗАО ЗА ВРАТ!

ЛОРДЕ ЧЕПМЕНЕ, НЕКО ЈЕ НАПАО ДОРОТИ!
НАПАО?!

ШТА, ВЕЋ ЈЕ ПОЧЕЛО?!
ПРЕДОСЕТИЛА СИ ТО, РУТ!

ХАЈДЕМО, ДЕТЕ!

ЈА ЋУ ЈОЈ УКАЗАТИ ПОМОЋ, СТУДИРАО САМ МЕДИЦИНУ...

ШТА СЕ ТУ ДОГАЂА!
АЛИСТЕР! ГДЕ СТЕ ВИ БИЛИ?

ШЕТАО САМ У ПАРКУ! АЛИ... КОШУЉА ТИ ЈЕ КРВАВА, ТОМАС!
КРВ?

А, ОВО? ПОСЕКАО САМ СЕ ЗА ВРЕМЕ БРИЈАЊА!
КРВ НАЈБОЉЕ СКРИВА ДРУГУ КРВ...

КАСНИЈЕ...
СТРАШНО! ПИТАМ СЕ ДА ЛИ ЋЕ СЕ ТО ПРОКЛЕТСТВО И ТРЕЋИ ПУТ ПОНОВИТИ?! ШТА МИСЛИТЕ?
У СВАКОМ СЛУЧАЈУ, ТО ПРОКЛЕТСТВО ЈЕ ИЗГОВОР!

АЛИ, КАКО ТО ОБЈАШЊАВАТЕ?
ПА, И НИЈЕ СВЕ НЕОБЈАШЊИВО!

А ОГЛЕДАЛО?
МАЛО БАРУТА ИЗА ЊЕГА, КОЈИ ЕКСПЛОДИРА ОДРЕЂЕНОГ ТРЕНУТКА!

АЛИ ЗАШТО? И КО?
НЕ ЗНАМ ЗАШТО, АЛИ КО, ЛОГИКОМ СЕ ЛАКО ПОГОДИ!

ДОРОТИ ЈЕ МОГАО НАПАСТИ БИЛО КО ОД ЗВАНИЦА, УКЉУЧУЈУЋИ И МЕНЕ, А О БРУСУ ДА И НЕ ГОВОРИМО!
У ПРАВУ СТЕ!

А МОТИВ?
ЕТО, НА ПРИМЕР...

...МОГУЋНОСТ ДА СЕ ПРОСЛАВЕ РУТ ГРЕНДЕЛ ИЛИ АЛИСТЕР КАО ДРАКУЛА!
А ОНО 1780. И 1880...

МОЖДА НЕКО У ТО НЕ ВЕРУЈЕ...

ОХ, АЛИСТЕР... НИСАМ ТЕ ЧУО...
ШТА ВАМ ЈЕ?

ГРОЗНО СЕ ОСЕЋАМ... БОЛОВИ... КАО ДА САМ ОТРОВАН...

ОТРОВАН? КАКО СЕ УСУЂУЈЕШ?!
ОХ... ИЗВИНИ... ЈА...

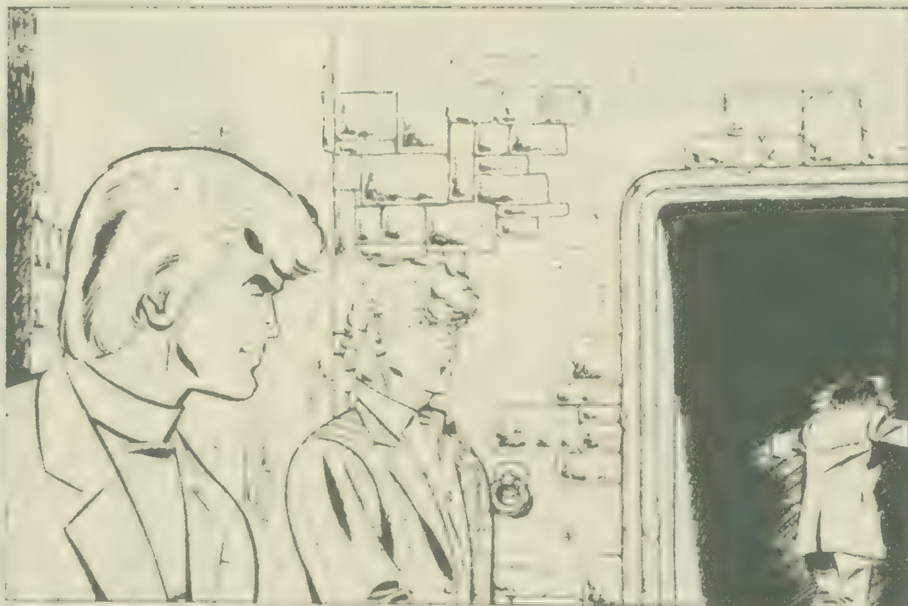

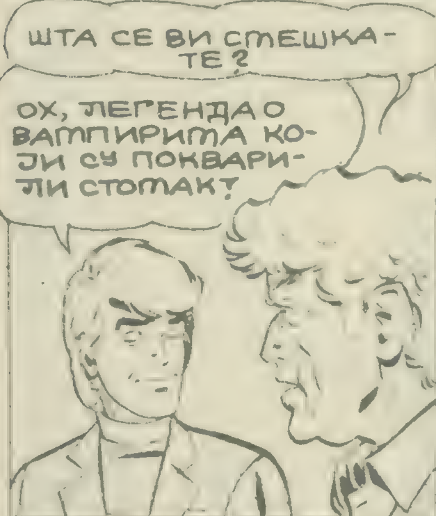
ШТА СЕ ВИ СМЕШКАТЕ?
ОХ, ЛЕГЕНДА О ВАМПИРИМА КОЈИ СУ ПОКВАРИЛИ СТОМАК!

ДОЂИТЕ, ЛОРДЕ, ДА ВИДИТЕ ПРОЛАЗ КОЈИ САМ ОТКРИО!
УПРАВО САМ О ТОМЕ ХТЕО ДА ГОВОРИМ!

ЗАНИМЉИВО! И СВУДА СЛОВО Д!

НЕМА ШТА, ПАКЛЕНА РЕЖИЈА!

А УСРЕД СВЕГА ВАШЕ ВОШТАНЕ ФИГУРЕ!
ДА, ТО ЈЕ МОЈА МАЛА ШАЛА!

ДА ЛИ СПАДА У ШАЛУ И ТО ШТО МЕ ЈЕДНА "ЛУТКА" ОБОРИЛА?!
АЛИ... АЛИ НЕМА ФИГУРЕ АЛИСТЕРА ДЕВИЛА!

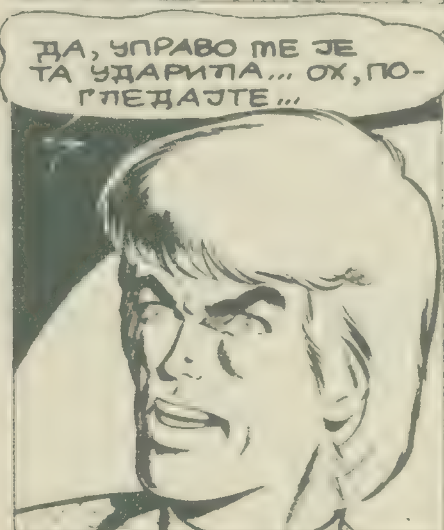
ДА, УПРАВО МЕ ЈЕ ТА УДАРИЛА... ОХ, ПОГЛЕДАЈТЕ...

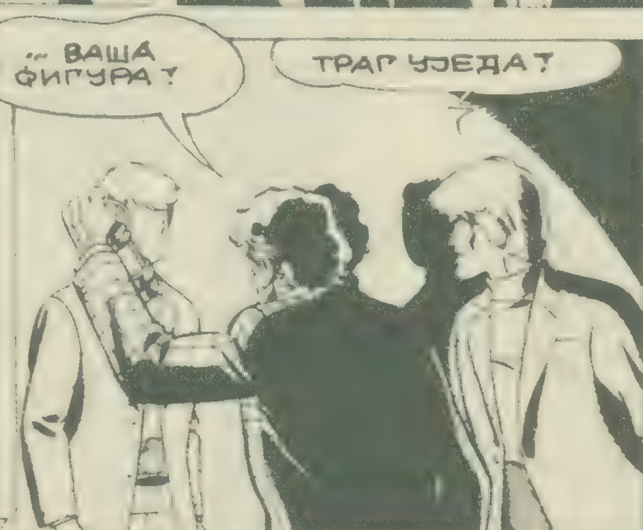
... ВАША ФИГУРА!
ТРАГ УЈЕДА!

НЕ ЗНАМ ДА ЛИ ОВДЕ ИМА ВАМПИРА, АЛИ УБИЦА СВАКАКО!

ОВИ САНДУЦИ ДЕЛУЈУ БАШ НЕПРИЈАТНО, ЗАР НЕ, ЛОРДЕ?
ТА НЕ! ПРАЗНИ СУ!

У ОВАЈ ЈЕ 1880. БИЛО СТАВЉЕНО ТЕЛО ДЕРЕКА ДЕВИЛА... ПРЕ НЕСТАНКА...
А ДРУГИ?
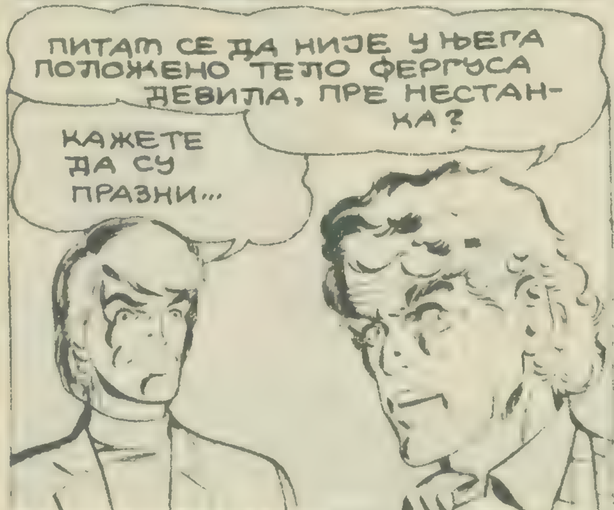
ПИТАМ СЕ ДА НИЈЕ У ЊЕГА ПОЛОЖЕНО ТЕЛО ФЕРГУСА ДЕВИЛА, ПРЕ НЕСТАНКА?
КАЖЕТЕ ДА СУ ПРАЗНИ...

НАРАВНО, АЛИ ПРОВЕРИЋЕМО...

ОХ!
ШТА! НЕСТАЛА ВОШТАНА ФИГУРА!

ОНА КОЈА ТЕ ЈЕ УДАРИЛА...
НЕВЕРОВАТНО! ИЗВУЦИ ЈУ ЈЕ...

АААА!

ОХ, ЛАМПА...
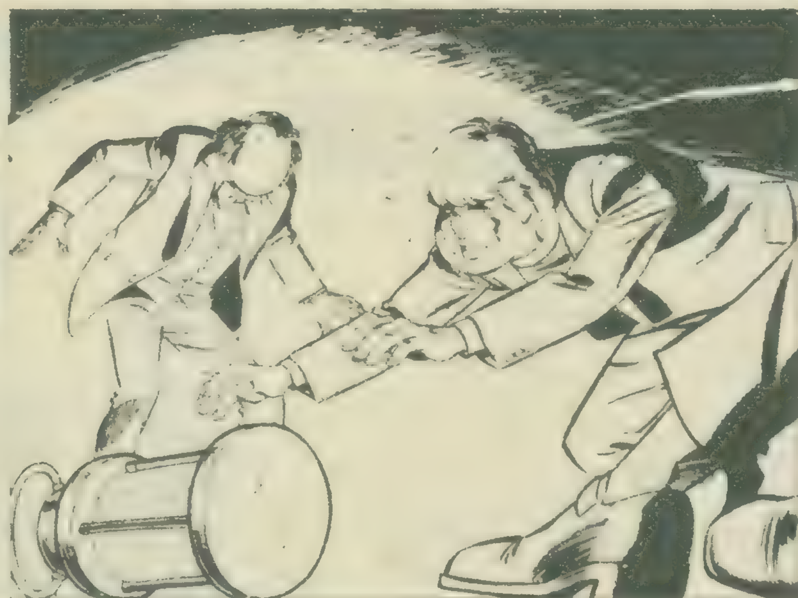

ПРАВО У СРЦЕ...
ИНАЧЕ...

АААAХ!

ТРАС!

РИК ОШЕТ СЕ С МУКОМ ПОВРАТИО...

ГДЕ ЛИ ЈЕ ОТИШЛА ТА ЖИВА ЛУТКА? ТЕШКО САМ ЈЕ РАНИО...

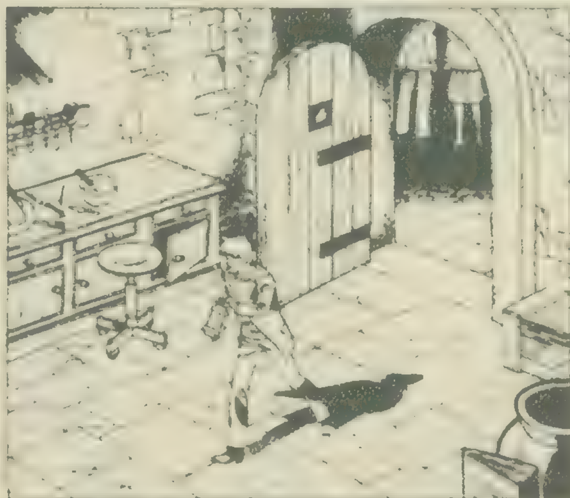

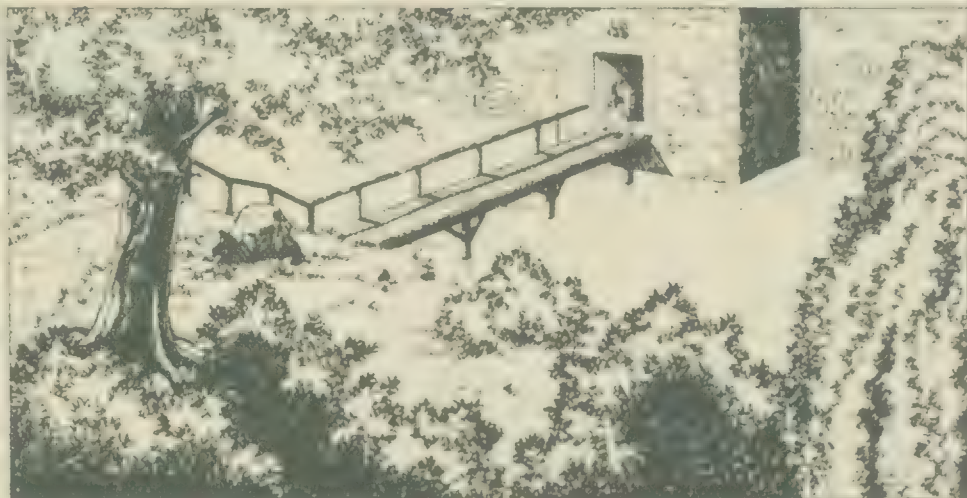

УСПЕО ЈЕ ДА УМАКНЕ?
КУД ЛИ ЈЕ ОТИШАО?

САД ЋЕМО ПРОВЕРИТИ КО ОД ГОСТИЈУ НЕДОСТАЈЕ?

КАКО СТЕ, ГОСПОЂИЦЕ ДОРОТИ?
МНОГО БОЉЕ, ХВАЛА?

ГДЕ СУ ОСТАЛИ?
НЕ ЗНАМ, ТАТА И ЈА СМО СВЕ ВРЕМЕ У СОБИ? НИСМО ИЗЛАЗИЛИ...
ТО ЈЕ НОРМАЛНО, МАЛА?

ОХ... ПОТРЕБАН ТИ ЈЕ ЛЕКАР... ОООХ...

АЛИСТЕР...
ЗОВИТЕ БР-ЗО ТОМАСА!

ЕВО МЕ! АЛИ, ЈА СЕ НЕ БАВИМ СИМУЛАН-ТИМА!
НЕ ПРЕТВАРА СЕ, У ЛО-ШЕМ ЈЕ СТАЊУ!

ДОБРО! ДА БАЦИМ ПО-ГЛЕД...
НЕ ДОДИ-РУЈТЕ МЕ!

ИМАТЕ ЗАИСТА ЧУДО-ТВОРАН ЛЕК!
ИМАО САМ УЖАС-НЕ ГРЧЕВЕ, САД МИ ЈЕ БОЉЕ... ИДЕМ...

ЧЕКАЈТЕ! САД СМО СВИ НА ОКУ-ПУ... МЕЂУ НАМА ЈЕ НЕКО КО ПРА-ВИ ЧУДНЕ ИС-ПАДЕ...

ШТА ОН ЗАПРАВО ХОЋЕ?! НИКО ОВДЕ ОЗБИЉНО НЕ ВЕРУЈЕ У ТО ПРОКЛЕТ-СТВО ВАЛПУРГИЈСКЕ НОЋИ!
ХМ... МОЖДА ГРЕШИ-ТЕ...
ТАЈ НЕКО МОЖДА ЖЕЛИ ДА СЕ ДОЧЕПА НЕКОГ ПРЕД-МЕТА... ДА ЛИ, ГОСПОЂИЦЕ ГРЕНДЕЛ, ПРЕДОСЕЋА-ТЕ КОЈИ ЈЕ ТО ПРЕДМЕТ?
ДА... ВЕЧЕРАС ЋЕ СЕ ПО ТРЕ-ЋИ ПУТ...

... ПОЈАВИТИ ОВДЕ ВАМПИР И БИЋЕ МНОГО КРВИ!
ДОСТА! ТИ И ТВОЈ БРАТ ХОЋЕТЕ ДА СЕ ДОКОПАТЕ ТОГ БОГАТС-ТВА!

ДОШЛИ СТЕ ОВАМО ДА МЕ ДОКРАЈЧИТЕ... ЈАО, СТОМАК...
ВАМА ЗАИСТА ТРЕБА ЛЕКАР...

... ДА СЕ ПОБРИНЕ О РАНИ КОЈУ САМ ВАМ ЗАДАО!

ДРЖИТЕ СЕ ДОБРО!
ОСТАВИТЕ МЕ НА МИРУ!

АЛИ...
ДАКЛЕ?

НЕМА НИШТА!
НАРАВНО! ИМАМ ГРЧЕВЕ, ВЕЋ САМ РЕКАО!

ХМ... НИКО НИЈЕ РАЊЕН... А ЈА САМ ИПАК НЕКОГ УБО!
ВАМПИРИ СУ НЕРАЊИВИ, МЛАДИЋУ!

СИГУРНО КАСКАДЕРСКИ ШТОС СА ПОДМЕТАЊЕМ НЕЧЕГ ЗАШТИТНОГ ИСПОД КОШУЉЕ ...

ДАН ЈЕ БИО ОБЛАЧАН И СУМОРАН... РИК ОШЕТ ЈЕ КРЕНУО У РАЗГЛЕДАЊЕ ОКОЛИНЕ...
ОВДЕ НЕГДЕ ЈЕ НАВОДНО 1880. НЕСТАО ДЕРЕК ДЕВИЛ...

ОВДЕ СЕ ВУК БАЦИО НА ДЕДУ ЛОРДА ЧЕПМЕНА...

ОВО ТИ НИСУ ПОМИЊАЛИ...
?

ЖРТВЕНИК ЗА ОБРЕДЕ ЦРНЕ МАГИЈЕ...

АКО СЕ ПОМЕРИТЕ, ПУЦАМ!

ГЛАС ЈЕ ИЗМЕЊЕН... АЛИ, ОН ЈЕ ТУ...
НЕ ПУЦАЈТЕ!

ДОБРО! ДРЖИТЕ И ДАЉЕ ПОДИГНУТЕ РУКЕ!

А САД СЕ ОКРЕНИТЕ!
ТАКО!

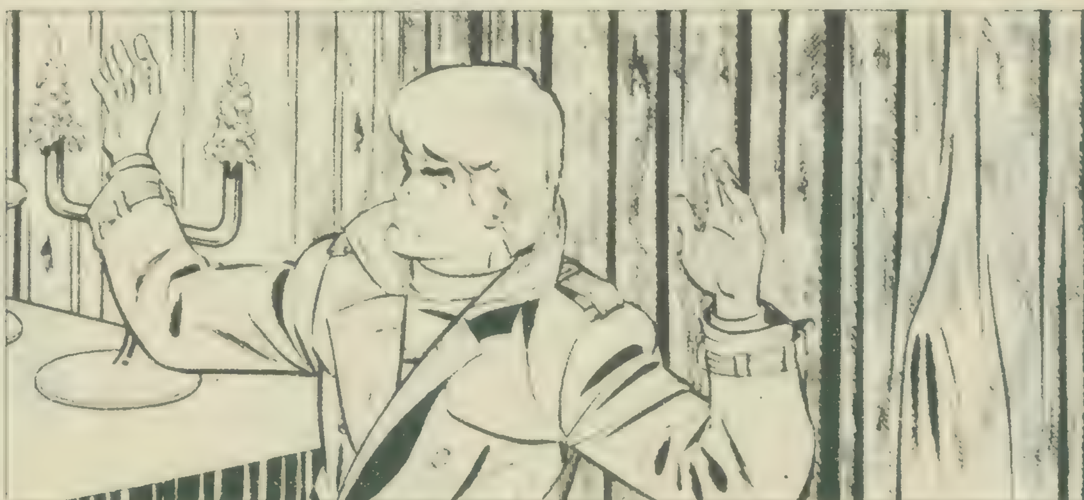

ТРАС!

Пламен је одмах захватио стару завесу...

ДААХ!

РУТ!

СМИРИТЕ СЕ!

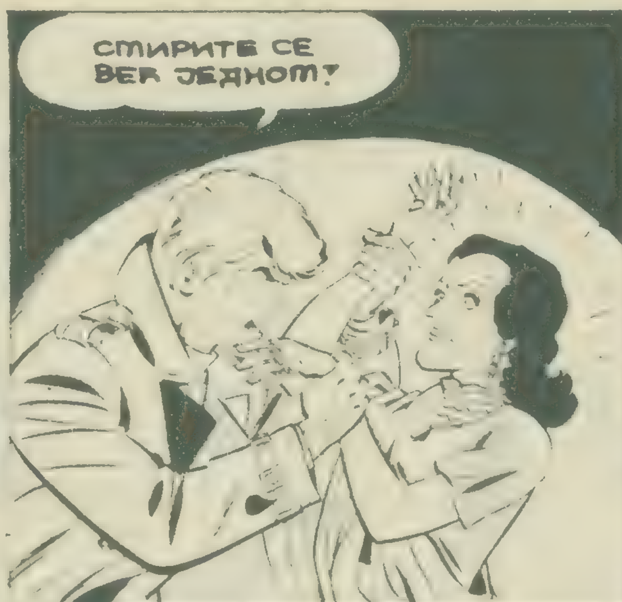
СМИРИТЕ СЕ ВЕЋ ЈЕДНОМ!

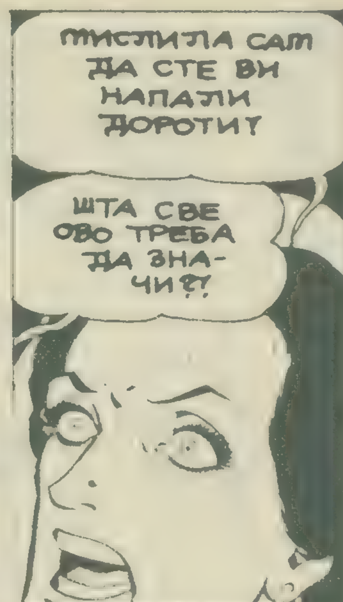
МИСЛИЛА САМ ДА СТЕ ВИ НАПАЛИ ДОРОТИ!
ШТА СВЕ ОВО ТРЕБА ДА ЗНА-ЧИ?!

НИСАМ ТО ЈА НАМЕСТИЛА... И ЈА САМ НАШЛА ОВАЈ ЖРТВЕНИК!
И КАД СТЕ ЧУЛИ КО-РАКЕ, ОД СТРАХА СТЕ СЕ САКРИЛИ?

КАКО ЗНАТЕ?!
УОБИЧАЈЕНО ОБЈАШ-ЊЕЊЕ!

МОЛИМ ВАС, НЕ-МОЈТЕ НИШТА РЕЋИ ТОМАСУ!
А ВИ ВОЛИТЕ ДА СЕ ИГРАТЕ ВАТРОМ, ЗАР, НЕ?

СВЕ ШТО ЈЕ ТАЈАН-СТВЕНО, ПРИВЛАЧИ МЕ.
А ДА НЕ ЗНАТЕ СЛУ-ЧАЈНО КО ЈЕ НА-ПАО ДОРОТИ?

НИШТА НЕ ЗНАМ..., КУНЕМ СЕ! ДО ВИЂЕЊА!

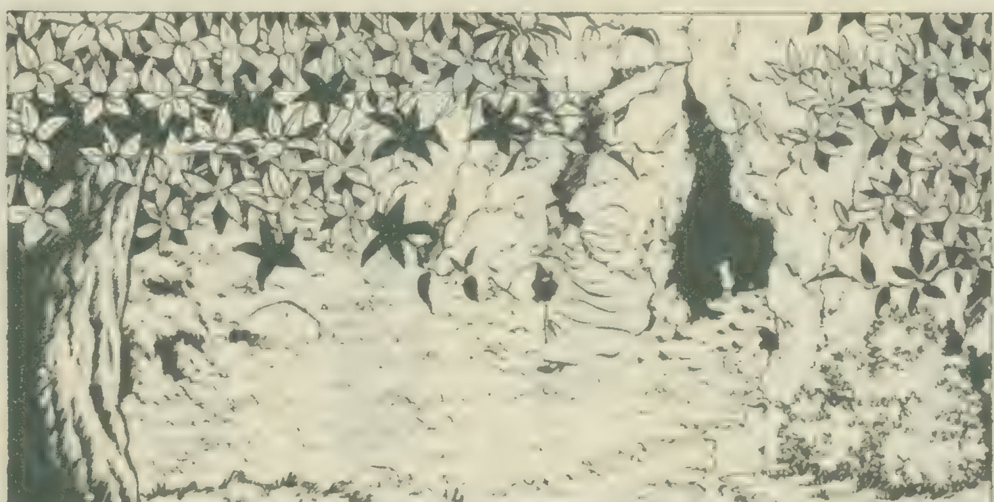

ЧУДНА ЈЕ... КАО ДИВЉА МАЧКА... ХМ... У ЗАВЕСИ СУ БИЛЕ РУПЕ ЗА ГЛЕДАЊЕ...
НАСТАВАК У СЛЕ-ДЕЋЕМ БРОЈУ

ПОТРЧКО: ДИША
ПОТРЧКО, КАКАВ ТИ ЈЕ ТО ЏУКАЦ?
ЗАМОЛИЛА МЕ СТРИНА ДА ГА ПРИЧУВАМ! ЗОВЕ СЕ ДИША!
ГУБИТЕ СЕ И ТИ И ТО ПСЕТО! ЈАСНО?
ДОБРО... ДОБРО...
САКРИЋУ ГА У ОРМАН ДО КРАЈА РАДНОГ ВРЕМЕНА!
УХ! НЕ МОЖЕ ДА СТАНЕ!
ПОКУШАЋУ МАЛО ДА ИЗДУБИМ ОРМАН...
ТАКО! САД ЈЕ ДОБРО!
ДУМ! ДУМ!
ДУМ! ДУМ!
ТУП! ТУП!
НАШ ДИРЕКТОР
ТРААС!
АХА! САД МОЖЕ!
НАШ ДИРЕКТОР
ДАЋУ МУ И КОСТ ДА ЈЕ ГЛОЦКА!
МОРАМ ДА УГОВОРИМ ВАЖАН ПОСАО СА ДИРЕКТОРОМ ОВОГ ПРЕДУЗЕЋА...
ШТА? ПАС ДИРЕКТОР?
НАШ ДИРЕКТОР
МОРА ДА ЈЕ ТО НЕКА ШАЛА!
НЕМОГУЋЕ! КО ЛИ СЕ КРИЈЕ ИЗА ОВЕ БУДАЛАШТИНЕ?
НАШ ДИРЕКТОР
ДОЛАЗИ ОВАМО, КУЧИШТЕ ЈЕДНО!
НАШ ДИРЕКТОР
АВ!
УХВАТИЋУ ТЕ ЈА... ГРРР!
ДИРЕКТОР? САД ЈЕ ПРОШАО! ЈЕДАН ОМАЊИ, ПУНИЈИ ЧОВЕК...
ХВАЛА!

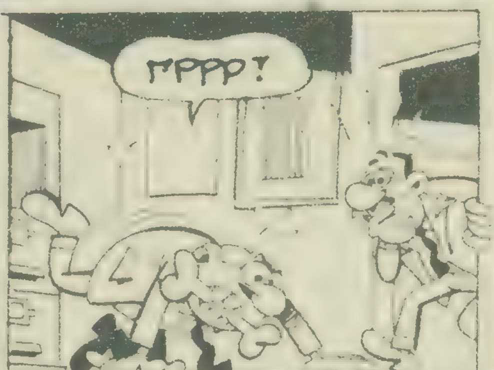
ГРРР!

НЕ... ИПАК НИЈЕ ПАС, А РЕЖИ И ГЛОЂЕ КОСТ!

ПОКУШАЋУ ДА ПОРАЗГОВАРАМ С ЊИМ!

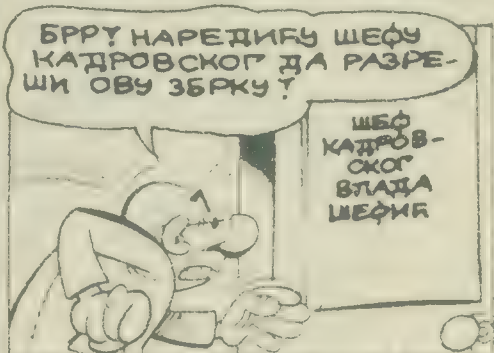
БРР! НАРЕДИЋУ ШЕФУ КАДРОВСКОГ ДА РАЗРЕШИ ОВУ ЗБРКУ!
ШЕФ КАДРОВСКОГ ВЛАДА ШЕФИЋ

НЕМА ГА! КАД ГОД ГА ТРАЖИМ, ЊЕГА НЕМА!

ВЛАДО! ВЛАДО!
ЕВО ГА...

ПОЈЕШЋУ ОВУ ЛЕЊУ ПИТУ ЗА ДОРУЧАК...

ВЛА... ГРРР?

БРРР! ГРРР!
ИЈУ! ОПЕТ РЕЖИ! ПОБЕСНЕО ЈЕ!

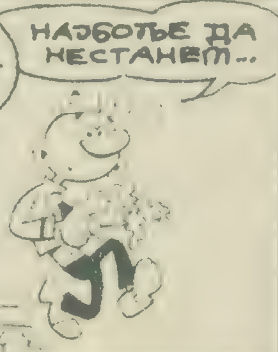
НАЈБОЉЕ ДА НЕСТАНЕМ...

ПОЗВАЋУ КАФИЛЕРИЈУ, ЗА СВАКИ СЛУЧАЈ!

ДИШО! ПУСТИ МЕ!
ГРРР!

ЈАААО!
ШТА СЕ ДОГОДИЛО?

ДИША МЕ УГРИЗ'О!
СТВАРНО? ОНДА СТЕ ЗАРАЖЕНИ БЕСНИЛОМ!

Б... БЕСНИЛОМ?
ПОЗВАЋУ ЛЕКАРА ДА ВАМ ДА СЕРУМ!

АЈ! АЈАЈАЈ!
НЕ БОЈ СЕ!

ПУСТИТЕ МЕ!
ОН ГА ЈЕ УЈЕО! ДРЖ'ТЕ ГА! ЧУО САМ ГА КАКО РЕЖИ!

ДИШО, БОЉЕ ДА ТЕ ВОДИМ ИЗ ОВЕ ЛУДЕ КУЋЕ!
ГРРР!
КРАЈ

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

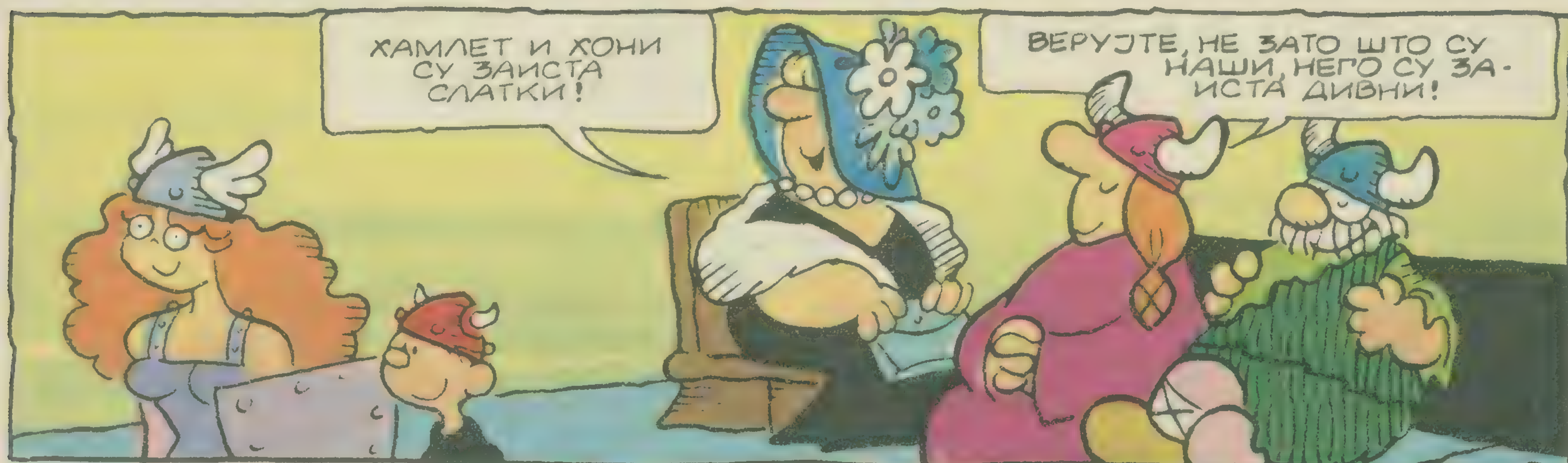

ЛАПОНСКИ КОПАЧИ ЗЛАТА

ШТА СЕ ДОГОДИЛ... ЈААКО ИЗОЛ...

ВЕЋ СТО ПЕДЕСЕТ ГОДИНА НА КРАЈЊЕМ СЕВЕРУ НАШЕ ПЛАНЕТЕ ТИЊА ЗЛАТНА ГРОЗНИЦА, АЛИ МНОГИ ОД ОНИХ КОЈИ СУ У НАШЕ ВРЕМЕ КРЕНУЛИ У ПОТРАГУ ЗА ДРАГОЦЕНИМ МЕТАЛОМ У ДАЛЕКОЈ ДИВЉИНИ НАШЛИ СУ ТАМО НЕШТО ВРЕДНИЈЕ.

Лапонија, област на крајњем северу Скандинавског полуострва, с оне стране Поларног круга, по финском предању вековима је сматрана царством страве и ужаса којим влада моћна и зла чаробница. Легенду и страх разбили су 1836. године фински полицајац Бухт и – злато. Овај храбри човек отиснуо се у Лапонију из радозналости али је поред дивне природе и савршеног мира открио и драгоцени жути метал.

Већ седамдесетих година прошлог века обале река и потока Лапоније одјекивале су од удараца пијука одважнијих Финаца. И мада нико велико богатство овде готово нико никад није стекао, златна грозница још тиња, па тако Лапонија у историји остаје забележена као област у којој људи најдуже, без прекида, трагају за златом.

На питање да ли би у овим крајевима могла да се налази каква крупна златна жица, фински геолози одговарају да је и то без сумње припало легенди јер ону која је ту некада морала постојати, одавно су, прво глечери, а затим реке и потоци, развејали по читавој области.

Први утисак о суровој дивљини Лапоније путник ће стећи кад крене на север и удаљи се од Хелсинкија неких 600 километара. А тамо, пошто прекорачи границу поларног круга, дочекаће га гола, лавичаста брда. Потоци ће подивљати, ливаде се свести на оструцца, шуме се претворити у правременске, а удолине попунити стењем. Овде и у време поларног лета температура често не прелази нулу, а шест месеци годишње је мраз.

Област је добила име по Лапонцима, номадима и сточарима, одгајивачима ирваса чији путеви и данас на многим местима пресецају границе Норвешке, Финске, Шведске и Совјетског Савеза. На финској територији налази се трећина од 400 хиљада квадратних километара простране Лапоније. Сада, од 200.000 становника те области, има само још 5000 правих Лапонаца.

Стрпљења, само стрпљења

Какви су људи ти копачи злата у Лапонији?

Унта Коивинена, једног од њих, занели су пре више од четири деценије романи Џека Лондона о Аљасци, Јукону, Клондајку, његове приче о одважним људима који су кренули за златом и пустоловинама, па је жарко желео да доживи нешто слично. Пошто није могао стићи до Америке, упутио се у Лапонију: прво возом, затим аутобусом и најзад пешице, пешице. Пролазио је поред језера, преко голети и кроз шуме највеће дивљине Европе.

У поларном кругу зауставио се код једног потока, ту саградио малу колибу и почео да копа злато – сањарећи шта ће све учинити кад га довољно ископа.

Данас је Унто Коивинен стар човек који се није обогатио. Не пати због тога, већ каже:

– Овде могу да живим како ми је воља. Истина је да нисам нашао много злата, али сам открио душу Лапоније. То ми је довољно богатство... Овде бих желео и да умрем, међу брежуљцима које сам заволео, шумама и потоцима, сред леда и стења.

Има, међутим, и оних које никада не напушта нада да ће се ипак обогатити. Један од њих је и педесет деветогодишњи Ниило Раумала који већ трећину века живи у Лапонији. Свакодневно у ситу испира песак и шљунак стрпљиво чекајући да засијају жута зрнца.

– Виђао сам различите људе који су долазили овамо – каже Ниило Раумала – и многе који су се враћали разочарани кад су схватили да се ту злато не може скуп-

ио с
ом?

љати као опало јесење лишће. За сваки грам треба мукотрпно радити. И трпети оскудицу, снег и лед...

Упркос томе ја сам остао. Два пута сам имао и среће: 1954. и 1976, кад сам нашао грумен злата од 103,87 грама.

Снежана и патуљци

Раумала има и два суседа с којима заједно ради: седамдесетједногодишњи Виле, десетак година млађи Ирје. Седокоси, с брадама готово до појаса, они неодољиво подсећају на патуљке из бајке, истина много веће. Занимљиво је чути и да су својевремено имали и своју Снежану.

Најзад, 1949. холандска новинарка Силвија Петронела препешачила је сто километара да би стигла до лапонских копача злата с лица места и писала о њима. Дошла је и остала. Као Снежана патуљцима она је копачима кувала док су они радили. Баш као у бајци, живела је срећно у чаробној али суровој дивљини, док једног лепог дана финска полиција није открила да јој је одавно истекла виза. Узалуд су копачи и Силвија молили за продужење боравка, нудили новац за казну. Није помогло. Снежана је морала да напусти своје велике патуљке. У знак љубави и сећања на ту необичну жену, копачи су једно брдо назвали њеним именом.

Пошто су Ниило, Виле и Ирје остарили и, нормално, теже налазили злато, досетили су се нечег много савременијег: туризма с призвуком пустоловине. Године 1969. закупили су повећу парцелу и добро је опремили свим потребним алатом за копање и испирање злата и како је то већ обичај, огласили су да на стан и храну примају све оне који у току лета хоће да проведу годишњи одмор трагајући у дивљини Лапоније за драгоценим металом. И одзив није изостао, чак је почео да им доноси лепе приходе, јер годишње Лапонију посети око дванаест хиљада сезонских копача злата. Зими долази тек стотинак најзагриженијих.

Дубље у поларном кругу, у округу Ивало, у чатрљи од дрвета и блата која неодољиво подсећа на домове првих копача из прошлог века, живи још један усамљеник. Дошао је у Лапонију кад му је било петнаест година и пошто је читаву деценију безуспешно трагао за великим груменом, вратио се на југ. У завичају се оженио, подигао четворо деце и кад су му потомци стали на своје ноге, одлучио је да се врати. Жена није хтела да пође са њим, и он је опет сам. Већ је добро превалио [illegible] сету, али као младић ваља [illegible] ње, ситни га, испира. [illegible] снове о грумењу као да [illegible] вио. Задовољан је грамом [illegible] злата дневно а то је отприлике [illegible] до 1500 динара. Ни зими се више не сели на југ, сада се задовољава риболовом и ловом, а кад не може да изиђе из колибе, игра шах сам са собом. И лепо му је, вели.

Не, нисам усамљен

У Лапонију су долазили и чудаци: један да у самоћи свира виолину, други да пише књигу, трећи да одгаја псе... Они што су довукли скупу механизацију, генераторе за електричну енергију и користили модерну технологију за испирање и издвајање злата без изузетка су се на југ враћали празних шака. Староседеоци кажу да се овде жута зрнца не траже машинама него душом.

Пре неколико година, у седамдесет петој години, на северу северног дела Лапоније умро је Јаако Изола, човек који се од свих највише удаљио од цивилизације. Био је слика и прилика класичног копача, онакав какве су илустратори представљали на старим цртежима из Клондајка, са Аљаске или Јукона.

Себи је саградио пространу, чврсту кућу од дрвета, а у њој направио купатило и сауну. Уз њу шталу за ирвасе, кокошарник, оставу. Гајио је стоку и садио кромпир који је и у неке летње ноћи морао да покрива најлоном да би га сачувао од мраза. Створио је читаву економију од које је живео. Још је и ловио, продавао крзна, пецао.

Али, пошто је дошао због злата, од дрвета је направио насипе уз неколико потока и ради испирања зрнаца навео воду на своја велика сита. Био је срећне руке, па је дуго важио за најбогатијег копача у Лапонији. За собом је оставио много килограма злата зато што га, осим у почетку док није поковао оно што му је потребно за живот у дивљини, никад више није продавао!

На скијама које је сам издељао два пута годишње превалио је седамдесетак километара до првог насеља и тамо се увек задржавао само два часа – да покупује ситнице и поразговара с људима. Иначе, намирницама и осталим потребама редовно га је снабдевао авион једног великог трговинског предузећа.

Никада није патио због усамљености. Често је говорио да у најдубљој дивљини северне Лапоније живи са својим мислима и упознаје себе.

Са старим Изолом умрла је и још једна легенда Лапоније.

П. Т.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

УЗ СЕРИЈУ „МИСТЕРИЈЕ СВЕТА" АРТУРА КЛАРКА

"ТАЊИРИ" ЛЕТЕ НЕБОМ

У МНОГИМ ИЗВЕШТАЈИМА ИЗ ПРОШЛОСТИ, ПОЧЕВ ОД 13. ВЕКА, ОПИСУЈУ СЕ ЧУДНИ ОБЈЕКТИ НА НЕБУ, А ОД 1947. ПОЧЕЛА ЈЕ САВРЕМЕНА ИНВАЗИЈА ХИЉАДУ „ЛЕТЕЋИХ ТАЊИРА". ШТА СЕ КРИЈЕ ИЗА ОВОГ ФЕНОМЕНА КОЈИ МАЛО КОГА ОСТАВЉА РАВНОДУШНИМ: ИЗМИШЉОТИНЕ, ПРИРОДНЕ ПОЈАВЕ, ИЛИ БИЋА СА ДРУГИХ ПЛАНЕТА?

Узбуђење које несмањеном жестином траје већ готово четири деценије почело је 24. јуна 1947. године. Док је пилотирао сопственим авионом над Каскадским планинама у држави Вашингтон, „мирни грађанин и поштовани бизнисмен" Кенет Арнолд угледао је групу од девет великих, блештавих летећих објеката. „Сваки од њих летео је као тањир који поскакује по води", испричао је Арнолд на конференцији за штампу сазваној пошто је авион слетео у Пендлтон.

Нико други није видео његове „летеће објекте". Али Арнолд је био угледан послован човек, уз то и помоћник шерифа, па није било разлога да се сумња у његове речи. Већина новинских извештаја о догађају садржавала је већ у наслову синтагму „летећи тањири" – две речи које ће убрзо освојити машту људи и покренути манију светских размера. Арнолдов доживљај емитован је као вест, а вести се брзо шире. До краја те године забележено је широм Сједињених Држава 850 сличних извештаја, па је Ратно ваздухопловство САД започело званично истраживање како би установило да је национална сигурност угрожена „неидентификованим летећим објектима" НЛО (по аналогији са енглеским **UFO – unidentified flying object).**

„Све било је ватра"

Особе које се аматерски баве истраживањем овог феномена и себе радо називају „научним" термином „уфолози" („НЛО-лози", или слободније, „енелолози") сматрају да је читава прича почела много раније. Помињу наводне „извештаје" још из библијских времена, а за период од 13. века до 1947. нуде нам опсежан списак НЛО појава, попут ових:

● **1270, Бристол, Енглеска:** Над градом је виђена ваздушна лађа , која се „усидрила" уз црквени звоник. „Становника" који

Наставак на странама 38–39

"ТАЊИРИ" ЛЕТЕ НЕБОМ

се стуштио низ лестве да откачи сидро „опрљила је и заглушила" Земљина атмосфера.

● **1561. Нирнберг, Немачка:** Многе особе посматрале су кружне дискове у близини излазећег сунца. Изгледало је да су дискови потом „пали на земљу – и све било је ватра и затим нестало у густој магли".

● **7. август 1566, Швајцарска:** Примећен је велики број „црних лопти" које су се брзо кретале ка Сунцу. Затим су начиниле полукруг и почеле да се međусобно сударају. Многе су постале „црвене и пламене" пре него што су ишчезле.

● **6. март 1716, Енглеска:** Астроном Едмунд Халеј посматрао је објект који је на небу светлео таквим сјајем да је на тлу могао да се чита штампани текст.

● **октобар 1816, Единбург, Шкотска:** Многе особе виделе су сјајни објект у облику полумесеца.

● **11. мај 1845, Напуљ, Италија:** Астрономи из Напуљске опсерваторије посматрали су већи број светлећих дискова који су остављали трагове на небу.

● **6. април 1856, Колмар, Немачка:** На небу је виђен тамни објект, заобљен на једном и зашиљен на другом крају, који је испуштао дубок звук.

● **10. октобар 1864, Париз, Француска:** Астроном Ирбен Леверје посматрао је светлуцави, цеволики објект над Паризом.

● **24. април 1874, Праг, Чехословачка:** Преко месеца на небу прешао је „заслепљујуће бео" објект.

● **25. мај 1893, Јапанско море:** Два британска ратна брода известила су о формацији дисколиких објеката који су остављали трагове дима.

Од 1947. године извештаји о опажању неидентификованих летећих објеката почели су свакодневно да пристижу у новоформиране „центре" за истраживање НЛО феномена, или у разне владине агенције које су се тиме повремено бавиле. Највећи број опажања забележен је ноћу и у сеоским подручјима; градови су само ретко били поприште појаве „летећих тањира", по свој прилици због тога што њихова прекомерна осветљеност чини небо исувише светлим. Међу очевицима сусрећу се особе разних занимања, али ретко научници, нарочито астрономи због тога што они боље него лаици знају да идентификују природне и посебно звездане објекте.

Нова „научна дисциплина"

У „Пројекту Плава књига", званично покренутом под окриљем Ратног ваздухопловства САД, напуштеном 1969, анализирано је чак 13.000 опажања. Сваке године прикупљано је на хиљаде НЛО извештаја. На компјутерским тракама Центра за проучавање НЛО у Еванстону забележени су извештаји о „летећим тањирима" из 125 земаља. Повремено су у свету регистровани читави таласи опажања, названи „НЛО гужвама", нарочито 1952, 1957, 1965–67. и 1973–74. Осим Ратног ваздухопловства, у САД су се феноменом бавиле и друге званичне групе у оквиру Министарства одбране или Централне обавештајне агенције **CIA** – пројекти „Знак", „Завист", „Плава књига". Све оне престале су да постоје и сви пројекти су напуштени 1969. године, након што је тим доктора Едварда Кондона са Колорадског универзитета, после непристрасног и темељитог проучавања, објавио опсежну студију са негативним закључцима о феномену „летећих тањира".

За разлику од званичних агенција и комисија, многобројне групе НЛО ентузијаста широм света наставиле су да се баве феноменом. Претендујући да њихово аматерско занимање заслужује да се заогрне плаштом науке, досетили су се да новој „дисциплини" дају назив „уфологија" (што бисмо ми рекли „енелологија"). Имена су им прилично звучна: Национални комитет за истраживање ваздушних феномена, Центар за проучавање НЛО, Поткомитет за НЛО Комитета за научна истраживања изјава о паранормалном, и томе слично; код нас је једно време деловало, у најмању руку проблематично, Аматерско друштво за изучавање човека и свемира.

„Енелологија", разуме се, не може да се третира као наука, пре свега зато што објекти које би ова „научна дисциплина" желела да разматра – сами НЛО – нису физички доступни за испитивање, нити је то случај са ефектима које они наводно испољавају. Феномен НЛО, међутим, могуће је проучавати у оквиру постојећих наука – астрономије, метеорологије, геологије, физике, хемије. „Уфолозима", на жалост, није по вољи да им се други „мешају у посао", па настављају да се сами баве својим „научним радом" у оквиру НЛО покрета, за који је један публициста рекао да представља „највећу и најтрајнију јавну заблуду нашег времена".

Професор доктор Ален Хајнек, једини научник који се из противника веровања у „летеће тањире" преобратио у „НЛО верника – док је обрнути случај много чешћи – разврстао је неидентификоване летеће објекте у шест група, служећи се при том описима које су дали очевици и проучавањем које су вршили он и други „енелолози":

Сусрети са хуманоидима

(1) **Ноћне светлости** су обично сјајни, крупнији извори светлости, неодредљиве величине, променљиве боје. Често се крећу путањама које нису карактеристичне за авионе или балоне, а понекад пружају утисак о разумним радњама.

(2) **Дневни дискови** углавном су сјајни или зажарени, жућкасти, бели, или металне боје. Не испуштају никакав звук, а испољавају способност веома великог убрзавања.

(3) **Радарска опажања** односе се на светлу тачку коју оператер угледа на радарском екрану, сличну оној што настаје приликом наиласка великог авиона. Понекад је посреди формација светлих тачака. Углавном је реч о удаљеним објектима.

(4) **Блиски сусрети** прве врсте (без дејства на околину) односе се на релативно мале (пречника до десет метара) беличасте објекте углавном овалне, без крила, точкова и других избочина, способне да лебде или лете и нагло убрзавају.

(5) **Блиски сусрети друге врсте** (са физичким дејством на околину) подсећају на опажања из претходне категорије, али са уоченим утицајем на паљење код аутомобила, фарове и радио-пријемнике, понекад с траговима на трави или у блату.

(6) **Блиски сусрети треће врсте** (сусрети са хуманоидима из „летећих тањира") најчудноватији су аспект НЛО феномена. Таквих случајева има око три стотине, а неки од њих познати су широм света. Описи се углавном односе на тањиролике објекте који су се кретали као да су вођени руком разумног бића, а затим се приземљили. Очевици су у њима, или поред њих, видели створења која умногоме подсећају на људе. Неки очевици тврде да су чак били „отети", па потом враћени на место сусрета.

Истраживачи НЛО феномена указују да је сасвим погрешно што се не само „летећи тањири" него и неидентификовани летећи објекти уопште често сматрају синонимима за „васионски брод", због чега се стварају многе забуне. НЛО значи тачно оно што му каже назив: неидентификовани летећи објект. На питање „Постоје ли НЛО," тачан одговор треба да гласи: „Да – постоје. То су сва она опажања за која није нађено прихватљиво објашњење".

Према нешто поједностављеној дефиницији, НЛО је појава коју поуздане особе опазе на небу, а астрономи, метеоролози и други стручњаци не успеју да протумаче. Многи научници сматрају да би све НЛО појаве могле да се објасне када би на располагању било довољно података. Било како било, постојеће теорије о природи феномена – од којих су неке широко прихваћене, а друге имају мало присталица – могу се сврстати у дванаест група:

Балони и ванземаљци

1. Међу НЛО извештајима има изненађујуће много превара. Најкрупније су оне које се односе на „блиске сусрете".

2. Темељитија истраживања показују да су у великом броју НЛО опажања посреди заправо авиони, хеликоптери балони, или вештачки сателити.

3. Многа опажања, нарочито она ноћна, представљају погрешну идентификацију небеских тела – месеца, планета или звезда – често изазвану посматрањем из покрета (из кола, авиона, воза).

4. Нетачна идентификација метеора, одраза са облака, температурне инверзије, мочварног гаса и сличних атмосферских појава такође је чест узрок НЛО опажања.

5. Халуцинације и психолошки стресови такође су чест повод за НЛО извештаје. У случају НЛО таласа најчешће су посреди масовна хистерија и масовна сугестија.

6. Популарно „објашњење" НЛО појава четрдесетих и педесетих година сугерисало је да је реч о тајним америчким или совјетским летелицама. Ова „теорија" данас има мало присталица.

7. Уверење да су НЛО тајне летелице појединаца који поседују велико научно-техничко знање данас такође једва да има неког приврженика.

8. Највише НЛО ентузијаста сматра да су „летећи тањири" васионски бродови разумних створења са других планета, по свој прилици изван Сунчевог система. Анализирајући многе појединачне случајеве, „рушиоци НЛО мира" – тако у САД називају борце против „летећих тањира", као што су научници

Дуга традиција опажања необичних појава на небу: приказ „лажних сунца" (пархелија) у књизи „Лепота небеса" из 1849. године

Филип Клас, Едвард Кондон, Доналд Мензел, Карл Сеган и Роберт Шефер – показали су да за ову хипотезу нема никаквог основа, нарочито ако се има ју у виду непремостива растојања до најближих звезда и крајње нелогично и немотивисано „понашање" неидентификованих летећих објеката, који се „са нама играју жмурке".

9. Претпоставка да су „летећи тањири" производ неке скривене земаљске расе налик на вилењаке или патуљке из фолклора данас тешко налази присталице и међу најзагриженијим НЛО верницима.

10. Неке верске секте потхрањују веровање да су „летећи тањири" својеврсна пројекција изазвана „откровењем праве природе човековог односа према Земљи и васиони". Ова „теорија" никада није успела да се пробије изван круга самих припадника религиозних група.

11. Тумачење феномена НЛО као „имагинарних форми које пројектују ванземаљци или даровити земаљски „психичари" што владају парапсихолошким моћима", мада представља бесмислицу, ужива прилично широку подршку на Западу, због тога што има много оних који верују у ванчулна опажања.

12. Многи НЛО верници сматрају да су „летећи тањири" заправо посетиоци из прошлости или будућности, из неког другачијег просторно-временског континуума, из васионе паралелне нашој или из димензије која се са нашом пресеца. Ове хипотезе никада нису добиле никакву научну потпору

„Тањир" председника Картера

Статистички подаци указују да отприлике 95 одсто НЛО опажања може недвосмислено да се објасни у појмовима природних догађаја и појава. „Пројект Плава књига", на пример, наводи да је управо толико процената анализираних опажања неидентификованих летећих објеката (НЛО) у периоду 1953–1965. преиначено у идентификоване летеће објекте (ИЛО). У 1.396 случајева посреди су били метеори, у 1.367 – авиони, 940 – звезде и планете, 691 – балони, 93 – ракете и пројектили, 89 – станиолске траке (за метеорологију) и птице 53 – ватромети, 61 – атмосферски одрази, 48 – облаци, 43 – фатаморгане и температурне инверзије.

Уопштено говорећи, велики део извештаја може лако да се објасни чак и са скромним познавањем науке. Још више случајева може се разрешити темељитим проучавањем. Поједини извештаји могу да се протумаче тек после подробног испитивања. Неки (отприлике 5 одсто) остају необјашњени. „Не постоји, заправо, јасна граница између ИЛО и НЛО", каже један од „рушилаца", Џемс Оберг, стручњак за астронаутику. „Ми, у ствари, не мислимо да је исправно тврдити да ове случајеве узрокује нешто несвакидашње само због тога што они остају неразјашњени. Можда је реч о извештајима људи слабог памћења или снажне уобразиље, или особе које су присуствовале неком необичном догађају али без јасних обележја и поузданих трагова? Или су, можда, посреди извештаји које никада нико није подвргао темељном проучавању."

Свакодневни живот пружа нам један наук који је овде корисно имати на уму. У новинама читамо да никада нису установљени узроци удеса неких авиона, да никада нису пронађене неке нестале особе, да никада нису ухваћени неки злочинци. Па ипак, ми нисмо у искушењу да поверујемо да постоје ванземаљски саботери авиона, васионски киднапери, или свемирски злочинци. Зашто би са НЛО извештајима било другачије.

Постоје многи примери чудновато одбојног става средстава информисања према истини. Један од њих је прича о НЛО кога је 1969. године видео гувернер Џорџије Џими Картер, седам година пре него што је постао председник САД. С обзиром да је очевидац постао толико познат, прича је објављивана широм света. Али нико од извештача није тих година покушао да установи шта је Картеров НЛО могао да буде, да испита није ли посреди појава која има обично објашњење.

Коначно је то учинио „рушилац НЛО мита" Роберт Шефер. Утврдио је тачан датум, време и место на коме је Картер видео појаву. И дошао је до сасвим обичног објашњења: Картер није видео „прави НЛО" него сјајну Венеру ниско над хоризонтом. Објашњење се појавило пре неколико година, али је за њега мало ко сазнао. Већина књига и часописа о НЛО феномену наставила је да објављује Картерову причу јер она подстиче људе да верују у неидентификоване летеће објекте и држи их у уверењу да је и један председник САД видео прави НЛО. Мотиви су врло јасни: ова прича привлачи публику и повећава тираж књиге или часописа, док објашњење да је реч била о Венери одбија читаоце.

Тако је почело: сусрет Кенета Арнолда са девет „летећих тањира" 24. јуна 1947.

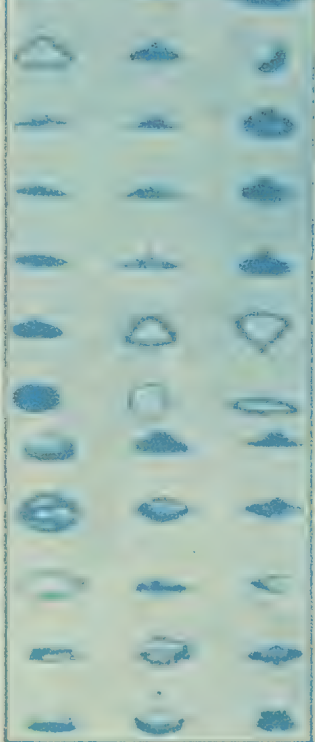

Највећа бесмислица двадесетог века: приказ типова „летећих тањира" припремљен на основу наводних снимака 1947–1968.

Аура са Клариона

Наводни сведоци „блиских сусрета треће врсте" посебна су прича. Један од њих, извесни Џералд Херд, тврдио је да је упознао суперпчеле са Марса. Други један „контактирани" – како се обично називају особе које тврде да су „имале контакт са хуманоидима" – доказивао је да је упознао зелене људе са Јупитера. Механичар Труман Бетурум причао је да је сусрео лепотицу Ауру са планете Кларион. У то време астрономи су већ добро знали да на Марсу нема пчела било које величине, као и да на Јупитеру нема кисеоника да би људи било које боје могли да дишу. Аура са Клариона звучала је пре као сањарење усамљеног мушкарца него као стварна особа са стварне планете. Свеједно – замисао о животу на другим световима увек је узбудљива. Сва три „контактирана" написали су о свом „искуству" књигу и зарадили паре.

Један од најпознатијих „контактираних" био је кафански потрчко, преварант и окулиста Џорџ Адамски. После Арнолдовог доживљаја, Адамски је 1948. године изнео причу да је разговарао са пилотом васионског брода са Венере. Према Адамском, „уфонаут" „енелонаут" био је наочит човек широких схватања, који је од људи захтевао да се воле". Била је то популарна порука, и Адамски је путовао од града до града ширећи је и млатећи паре. У међувремену су астрономи открили да на Венери температура износи преко 400 степени и да је притисак готово сто пута већи него на Земљи – услови које живот ма које врсте не би могао да преживи. Ипак, Адамски је истрајавао са својом причом, а људи су је слушали и прихватали. Многи и данас у њу верују, мада је Адамски одавно умро.

„Идеја о чудесним васионским бродовима са неке далеке планете", вели на крају своје књиге „НЛО објашњени" Филип Клас, „доиста је једна вилинска прича прилагођена менталитету одраслих – вилинска прича у којој свако може да постане непосредан учесник напросто тако што ће будним оком претражити небо. Мит о ванземаљским посетиоцима ће истрајати, макар само због тога што може да се види тако велики број природних или човечијом руком направљених „НЛО", али пре свега зато што многи људи **желе** да у њих верују".

„Кондонов извештај увелико је охладио занимање шире јавности за „летеће тањире", каже Доналд Мензел, мада НЛО групе и даље очајнички покушавају да побуде ново интересовање за ту тему. Кад год се појаве нови „неидентификовани летећи објекти", они звоне на узбуну, видећи у томе још један „доказ хипотезе о њиховом ванземаљском пореклу". Међутим, сигуран сам да ће, временом, интересовање широке јавности за НЛО бити све мање и мање. Такође, уверен сам да ће научници двадесет првог века гледати на „летеће тањире", као на највећу бесмислицу двадесетог столећа".

А шта рећи о причи Кенета Арнолда којом је читава узбуна почела? Шта је тај „мирни грађанин и поштовани бизнисмен" уочио над Каскадским планинама 1947. године? Метеоролози су објаснили да је он видео одсјај Сунца на неравнинама крила сопственог авиона, или такозвана „лажна сунца", или обичне дугуљасте облаке. Узалуд. За НЛО вернике Арнолд је остао родоначелник модерне инвазије „летећих тањира".

Љ. С.

ЈАМБ

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

Сећате ли се музике шездесетих година? Ако се сећате, онда сигурно знате за ондашњу популарну београдску групу „Melody Boys", касније „Галебови". Та група музичара, значи после мало дуже паузе, поново се састала, пре свега због љубави према музици. Чланови групе, Мирољуб Спасојевић–Спале (соло-гитара), Остоја Слијепчевић–Оле (ритам гитара), Љубомир Стојановић–Шиља (бас гитара), Зоран Петканић–Петко (клавијатуре) и Дејан Стојановић–Буца (бубњеви) спојили су своје дугогодишње музичко искуство с младошћу вокалне солисткиње Наташе Новаковић и оформили групу „Јамб". Свирају поп-музику коју искључиво сами компонују. Већ су гостовали у неколико радио-емисија („Светионик", „БЛП"). У једној преуређеној подрумској просторији облепљеној амбалажом за јаја, а све то у близини Ботаничке баште, настале су композиције „Девојка у пролазу", „Наташа", „Јамб" и друге, које ће бити на њиховом првом албуму. Нема сумње да ће се за групу „Јамб" још доста чути.

НАТАША

Музика и текст: група „Јамб"
Изводи: група „Јамб"

Наташа је била моје море
Наташа је била освит зоре
Наташа је била све што срце зове
с Наташом сам дуге ноћи крао
с Наташом сам дивље руже брао
Наташа је била све што срце зна.

Као што морнар напушта море
као што лађа напушта луку
као што вали пишу ти име
тако ме морске струје носе
тако лепршају твоје косе
тако на песку читам ти име –
Наташа!

Наташа је била све што имам
Наташа је била све што љубим
Наташа је знала да је губим ја
Немам више речи да је зовем
немам више руже с ким да берем
имам само море које зовем
Наташа...

ДИСКОГРАФИЈА О ДИСКОГРАФИЈА

EMERSON, LAKE & PALMER

Својевремено веома успешан трио Емерсон, Лејк и Палмер (Emerson, Lake & Palmer) чинили су клавијатуриста Кит Емерсон (Keith Emerson), басиста, гитариста и певач Грег Лејк (Greg Lake) и бубњар Карл Палмер (Carl Palmer). Родоначелници техно-рока трајали су девет година (1970-79). Једини који је после распада имао успеха је Палмер: ова жива бубњарска легенда данас је члан поставе Азиа (Asia). Емерсон и Лејк готово се и не чују

„Emerson, Lake & Palmer" (1970)
„Tarkus" (1971)
„Pictures At An Exhibition" (1971)
„Trilogy" (1972)
„Brain Salad Surgery" (1973)
„Welcome Back My Friends" (1974)
„Works Vol. 1" (1977)
„Works Vol. 2" (1978)
„Love Bitches" (1979)
„In Concert" (1980)
„The Best Of" (1981)

НОВА ПЛОЧА

„ABSOLUTELY LIVE" – ROD STEWART (Suzi)

Посредством продукције „Сузи", дупли живи албум изврсног Рода Стјуарта (Rod Stewart) однедавно је доступан и нашим љубитељима музике. Сниман је у САД и садржи двадесет његових највећих успеха, међу којима и композиције које је оригинално изводио са Групом Џефа Бека (Jeff Beck Group) и Фејсизима (Faces). Праћен одличном екипом музичара, Стјуарт је овим албумом доказао своје концертне квалитете: присност са публиком уочљива је у сваком тренутку, а његова енергија и карактеристичан глас увек испуњен одговарајућим емоцијама, довољна су гаранција да са Родом Стјуартом никада не може да буде досадно.

РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИ

ДА ЛИ ВОЛИТЕ ЂОРЂА БАЛАШЕВИЋА?

1 Прва група Ђорђа Балашевића звала се
- **а/ Сунчеве пеге**
- **б/ Рани Мраз**
- **в/ Жетва**

2. С њима је имао први велики хит који се звао
- **а/ „Љубио сам снашу на салашу"**
- **б/ „Божа звани Пуб"**
- **в/ „У раздељак те љубим"**

3 Да ли знате којој музичкој форми припада ова песма?
- **а/ самба**
- **б/ аргентински танго**
- **в/ валцер**

4 Балашевићев први хит са Раним мразом звао се
- **а/ „Моја прва љубав"**
- **б/ „Браколомац"**
- **в/ „Опрости ми, Катрин"**

5 Коју је композицију Балашевић извео пред председником Титом?
- **а/ „Рачунајте на нас"**
- **б/ „Први јануар"**
- **в/ „Живот је море"**

6 Назив његовог првог албума је
- **а/ „Мојој мами уместо матурске слике у излогу"**
- **б/ „Одлази циркус"**
- **в/ „Мирка"**

7 У Раном мразу свирао је и један познати београдски музичар
- **а/ Златко Манојловић**
- **б/ Лаза Ристовски**
- **в/ Бора Ђорђевић**

8 Такође је и један популарни фудбалер био члан Раног мраза. Који?
- **а/ Владимир Петровић – Пижон**
- **б/ Слободан Павковић**
- **в/ Душан Савић**

9 Пратећи глас на свим албумима Ђорђа Балашевића певала је
- **а/ Верица Тодоровић**
- **б/ Драгана Шарић**
- **в/ Биљана Крстић**

10. Балашевић тренутно снима филм „Поп Ћира и Поп Спира"
- **а/ тачно**
- **б/ нетачно**

ТАЧНИХ ДЕСЕТ: 1.в; 2.в; 3.б; 4.в; 5.в; 6.в; 7.в; 8.б; 9.в; 10.а

ФОТО-ПРИЧА

ПЕТЕР ГАБРИЕЛ

Када су прошле јесени Питер Гебријел (Peter Gabriel) и његова бивша група Џенизис (Genesis) наступили поново заједно на једном концерту у Енглеској, многи обожаваоци овог састава, из Гебријелових дана, понадали су се да ће се ова сарадња проширити и на евентуалну плочу. Од тога, међутим, није било ништа: и Питер и Џенизис настављају својим путевима. Гебријел чини се, много успешније

У име те љубим

CHINA CHRISIS

Еди Ландон (Eddie Lundon):

– Када смо Гари Дели (Gary Daly) и ја направили дуо, момци из нашег друштва предлагали су некаква имена као „Русија зими" и слично, а онда се неко сетио мојих очију. У школи су ме звали Кинез због косих очију и сугестије су скренуле у правцу Истока и Кине. Онда је неко поменуо име „Кинеска криза" и ми смо га задржали јер нам се допало

РОК ДАТУМ

2. септембар 1968.

Средином шездесетих у домаћу поп-музику стигле су разне такмичарске манифестације типа „параде", „експлозије ритма" или „гитаријаде". Почетком септембра пре тачно петнаест година у Загребу је одржан први југословенски „Поп-фестивал" на коме је наступило, углавном, све што је тада вредело на нашој сцени. Редослед награђених композиција био је следећи: 1) „Моја гитара" – Црвени кораљи, 2) „Пролази јесен" – Група 220, 3) „Ноћас сам сањао" – Црвени кораљи и 4) „Пољуби ме и пођи" – Млади леви. Три године касније у Марибору биће одржан први домаћи рок-фестивал „Boom".

КАКО ДА ИМ ПИШЕМ

Barbra Streisand
Columbia Records.
51 W 52 Street.
New York 10019.
USA

SLADE FAN CLUB
P.O.Box 4SF
London W1A.
England

Bumerang
Zlatko Klun.
Kocjančićeva 3.
66000 Koper

ТРЕБА ОСВАЈАТИ ОСВОЈЕНО

„Знам да ништа није освојено до краја. Преостаје нам једино да освајамо већ освојено. Зато сам изабрао тај свој блуз"

Џеј Џеј Кејл

КАКО САМ ПОЧЕО

ВЛАДА ДИВЉАН

– У први контакт са музиком дошао сам вероватно чим сам се родио, али је моје прво организовано „бављење" музиком везано за основну школу, када сам волео Дубровачке трубадуре. У другом разреду купио сам Битлсе, свој први ЛП: сећам се да сам се био забринуо да ли ће моћи да стане на мој грамофон. Негде у деветој години добио сам први инструмент: није то била гитара, већ мелодика. Тако сам свируцкао на тој мелодици, а онда сам пре десетак година слушао Драгу Диклића у Тучепима и решио да направим групу са садашњим басистом Идола Зденком и бубњарем Божом. Најпре сам свирао мандолину, а онда сам је дао Зденку и свирао неку усну хармоницу, да бих ипак купио гитару и уписао курс на којем сам се показао као добар ученик. У почетку смо се звали Фараони, затим Еупатриди, Орион, Бубрег... Како смо шта учили у школи, тако смо мењали име. Први наступ смо имали у шестом разреду на школској приредби: свирали смо неку ствар од Корни групе и изазвали френетичан аплауз. Имао сам трему, али није било страшно. Зденко се, међутим, толико уплашио да му је трзалица испала из руке

РОК ПОЈМОВНИК

Фан Бој Три (Fun Boy Three)

Средином 1981. када је састав Спешлс (Specials) постизао велике успехе синглом „Ghost Town". Невил Стејплес (Neville Staples), Тери Хол (Terry Hall) и Линвал Голдинг (Lynval Golding) одлучили су да га напусте и оснују сопствену групу. После два занимљива албума („Fun Boy Three" и „Waiting") стижу вести да је вођа Тери Хол, објавио распад. А све то после успешне турнеје по САД и пред изလазак трећег албума.

Флитвуд Мек (Fleetwood Mac)

Ветерани америчке сцене постоје још од 1967. године, када су се звали Peter Green's Fleetwood Mac, по свом оснивачу, легендарном гитаристи кога смо недавно имали прилике да поздравимо на гостовању у Југославији. Грин је ускоро напустио састав, али је име Fleetwood Mac остало да живи до данас и, уз то да буде веома цењено. Чланови групе су: Линдзи Бакингем (Lindsey Buckingham) гитара, Кристина МекВи (Christine McVie), глас, клавијатуре, Мик Флитвуд (Mick Fleetwood), бубњеви, Џон МекВи (John McVie), бас гитара и Стиви Никс (Stevie Nicks), глас. Актуелан албум: „Mirage" (1982)

Форинер (Foreigner)

Основани 1976. године, Foreigner су убрзо постали једна од највећих америчких рокенрол атракција и тај статус успешно чувају и данас. Чланови састава су: Мик Џонс (Mick Jones), гитара, Денис Елиот (Dennis Elliot), бубњеви, Рик Вилис (Rick Willis), бас гитара и Лу Грем (Lou Gramm), вокал. После четири платинаста албума, почетком године изашао им је одлични компилацијски ЛП „Records".

Питер Фремптон (Peter Frampton)

Рођен је 22. априла 1950. године у Бекенхему, у Енглеској. Живи албум „Frampton Comes Alive" (1975) донео му је светску славу, али Фремптон својим каснијим издањима није успео да је и одржи. Актуелан албум: „The Art Of Control" (1982)

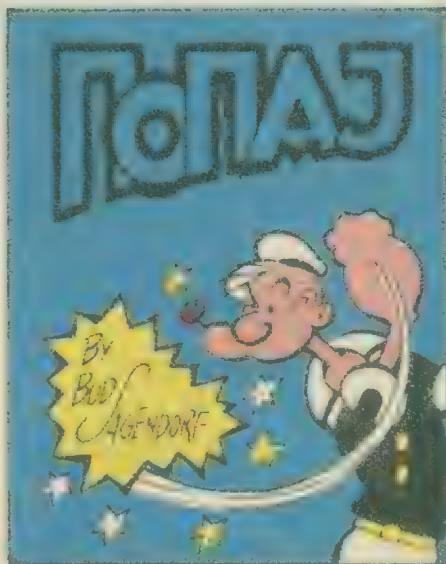
ПОПАЈ
By Bud Sagendorf

АКО САМ ДОБРО ОБАВЕШТЕН, ВИ СТЕ ОСОБА КОЈА СВОЈЕ ПРИЈАТЕЉЕ ВОДИ НА ХАМБУРГЕРЕ!
ГРРР! ПА ОВАЈ ЈЕ ИСТА СОРТА КАО ЊЕГОВ БАТА!

ИЗВИСИО СИ, ПЕРО! ТВОЈ БРАТ МЕ ЈЕ ВЕЋ ОПЕЉЕШИО ЗА ПЉЕСКАВИЦЕ!
ТО САМ И МИСЛИО!
© 1983 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved

ЗАР ТАКО, ТИ ПРЕВАРАНТУ! НЕМА ЖИЦАРЕЊА, ОВО ЈЕ **МОЈА** ТЕРИТОРИЈА!
АЛИ, ПЕТРОНИЈЕ, ПА МИ СМО БРАЋА!
ПЉАС!

ЈЕСУ Л' ТО ПЕРА И ПЕТРИЛО?
АХА... РАСПРАВЉАЈУ О ТЕРИТОРИЈАЛНОЈ ПОДЕЛИ!
?
ПЉАС!
ТРАС!
ДУМ!

СТВАР ЈЕ КОНАЧНО СРЕЂЕНА!
А ШТА СЕ ДОГОДИЛО СА ТВОЈИМ БРАТОМ?

ПРОФЕСИОНАЛНОГ МИСЛИОЦА ЈЕ СНАЖНО ПОГОДИЛА ЈЕДНА ЊЕГОВА ПОГРЕШНА МИСАО!
?

ОН ЈЕ СМИСЛИО ДА ЈЕ ОВАЈ ГРАД ДОВОЉНО **ВЕЛИКИ** ЗА **ДВОЈИЦУ** ИЗ ПОРОДИЦЕ ЖДЕРА!
ХА-ХА-ХА!
ХИ-ХИ
-ХИ-ХИ!
5-22

990+10 СУПЕР НАГРАДА

PEZ ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

990 фигурица ПЕЗ носорог добили су чланови ПЕЗ клуба чије чланске карте носе следеће бројеве:

64060	64133	64148	64187	64247	64255	64297
64330	64448	64451	64459	64501	64503	64504
64522	64564	64573	64606	64615	64626	64630
64677	64718	64779	64780	64834	64844	64852
64869	64893	64897	64928	64932	64975	65062
65083	65086	65100	65124	65160	65204	65206
65252	65268	65270	65271	65326	65433	65462
65485	65531	65547	65558	65733	65783	65821
65839	65882	65911	65955	65958	65975	66039
66065	66070	66101	66127	66145	66156	66256
66298	66375	66434	66449	66451	66515	66531
66534	66571	66573	66633	66668	66760	66771
66797	66806	66876	66877	66878	66904	66976
67032	67035	67048	67051	67063	67100	67121
67129	67135	67170	67180	67278	67290	67314
67356	67429	67439	67465	67486	67505	67525
67541	67569	67596	67597	67606	67641	67707
67711	67753	67796	67829	67831	67841	67845
67850	67887	67990	68001	68037	68099	68147
68149	68178	68220	68240	68257	68325	68329
68331	68335	68385	68440	68465	68480	68484
68522	68547	68640	68650	68665	68668	68696
68706	68728	68755	68788	68816	68855	68880
68909	69128	69185	69218	69242	69244	69245
69338	69391	69399	69410	69413	69444	69464
69521	69528	69529	69548	69551	69621	69648
69653	69655	69675	69731	69748	69750	69793
69799	69893	69896	69922	69923	69946	69965
70040	70089	70132	70140	70143	70190	70206
70276	70293	70300	70305	70310	70368	70396
70404	70444	70465	70511	70516	70519	70559
70596	70621	70628	70669	70808	70825	70848
70886	70888	70927	70977	70996	71019	71052
71068	71154	71227	71238	71244	71259	71341
71392	71395	71398	71426	71480	71494	71528
71531	71544	71565	71667	71685	71770	71836
71893	71917	71927	71938	71979	72009	72117
72122	72123	72182	72195	72210	72212	72217

72241	72246	72248	72310	72316	72327	72335
72377	72404	72422	72426	72515	72619	72733
72780	72823	72837	72888	72901	73013	73075
73083	73084	73094	73120	73210	73253	73264
73281	73301	73310	73334	73356	73454	73457
73504	73545	73664	73722	73819	73841	73851
73853	73895	73900	73903	73904	73930	73983
74004	74016	74139	74140	74166	74181	74210
74221	74266	74268	74305	74336	74400	74494
74547	74554	74655	74710	74738	74810	74859
74892	74951	74969	75012	75029	75044	75050
75113	75118	75271	75385	75397	75432	75456
75489	75491	75496	75518	75649	75760	75786
75796	75839	75932	76105	76108	76159	76165
76209	76274	76279	76286	76353	76387	76393
76398	76420	76483	76496	76505	76564	76671
76692	76716	76776	76843	76858	76886	76903
76904	76905	76916	76944	77029	77041	77087
77155	77182	77197	77205	77223	77231	77252
77254	77276	77299	77385	77458	77506	77515
77586	77608	77667	77683	77714	77817	77864
77925	77940	77949	77951	77972	78126	78146
78212	78240	78276	78369	78424	78430	78549
78586	78689	78725	78775	78778	78799	78829
78836	78857	78860	78875	78893	78899	78984
78989	79009	79047	79056	79063	79092	79148
79156	79173	79220	79236	79260	79264	79316
79393	79437	79440	79498	79507	79636	79649
79652	79683	79709	79754	79785	79788	79805
79847	79852	79894	79900	79925	79970	80129
80142	80207	80221	80259	80261	80408	80409
80438	80479	80486	80581	80601	80602	80617
80627	80632	80655	80676	80709	80710	80736
80932	81006	81029	81046	81094	81110	81128
81134	81154	81155	81190	81249	81275	81432
81351	81427	81468	81478	81480	81482	81491
81562	81589	81615	81666	81667	81671	81682
81683	81702	81707	81709	81744	81787	81883

81899	81922	81933	81941	81943	81986	82001
82016	82041	82075	82095	82096	82112	82155
82209	82230	82240	82250	82361	82380	82399
82415	82424	82426	82471	82501	82545	82551
82558	82586	82664	82689	82775	82782	82826
82865	82926	82934	83000	83035	83073	83094
83116	83120	83136	83163	83205	83215	83259
83287	83305	83309	83354	83368	83479	83511
83525	83609	83659	83726	83751	83765	83805
83837	83845	83852	83877	83882	83915	83946
84025	84027	84037	84055	84163	84169	84214
84232	84289	84298	84341	84360	84378	84390
84436	84444	84470	84497	84505	84513	84549
84555	84563	84619	84624	84647	84702	84751
84770	84809	84820	84844	84861	84864	84889
84900	84904	84954	84955	85044	85064	85099
85175	85184	85198	85266	85322	85346	85349
85412	85468	85485	85514	85517	85538	85553
85613	85650	85682	85728	85803	85822	85826
85832	85877	85890	85906	85986	86000	86045
86158	86214	86216	86223	86257	86285	86287
86326	86343	86371	86375	86391	86395	86414
86503	86524	86541	86557	86625	86651	86666
86667	86668	86716	86856	86857	86910	86935
86957	86999	87049	87056	87057	87106	87135
87210	87230	87238	87398	87409	87456	87460
87513	87536	87554	87608	87616	87672	87692
87735	87741	87743	87864	87879	87929	87941
87958	87968	87972	87992	88033	88059	88209
88297	88310	88401	88414	88478	88539	88548
88561	88577	88580	88606	88615	88656	88720
88853	88872	88903	88905	88925	88953	88960
88974	88996	88999	89013	89045	89053	89056
89109	89224	89294	89325	89336	89372	89502
89521	89556	89564	89615	89677	89723	89727
89735	89741	89766	89825	89854	89886	89892
89902	89906	89959	89993	89995	89999	90055
90068	90095	90096	90144	90168	90227	90248

90311	90316	90334	90373	90388	90410	90435
90463	90476	90490	90504	90508	90514	90515
90556	90589	90608	90629	90730	90769	90906
90917	90938	91003	91011	91049	91090	91155
91258	91267	91303	91325	91328	91364	91403
91436	91438	91439	91465	91493	91507	91565
91570	91586	91591	91604	91664	91688	91706
91708	91734	91738	91814	91908	91930	91939
92004	92021	92061	92076	92127	92169	92172
92174	92205	92286	92310	92442	92489	92490
92491	92546	92579	92623	92635	92641	92653
92672	92673	92675	92678	92702	92767	92799
92833	92864	92867	92870	92894	92932	92947
92948	93029	93042	93045	93046	93069	93084
93085	93185	93314	93362	93377	93408	93440
93510	93526	93527	93534	93544	93584	93591
93592	93630	93633	93651	93755	93778	93780
93823	93903	93925	93937	93948	94037	94049
94083	94095	94120	94163	94187	94202	94218
94235	94239	94264	94319	94348	94377	94403
94423	94455	94476	94488	94494	94495	94533
94566	94619	94644	94654	94656	94670	94691
94720	94722	94752	94774	94780	94784	94787
94860	94876	94877	94887	94885	94899	94904
94921	94960	94963	94994	95014	95040	95079
95117	95120	95213	95232	95276	95289	95313

Ветровку – аморак добили су следећи бројеви: 68448 70422 70630 75394 80009 82911 83357 87099 88458 90300

Награде ћемо испоручити поштом.

PEZ ФИГУРИЦЕ — ПРИЈАТЕЉИ У ИГРИ!

Pez фигурице Мики, Пата, Паја, Шиља и Плутон вас чекају у трговини. Играјте се PEZ фигурама, сладите се Pez бомбонама!

PEZ ČEŠNJA

Kolinska

© Walt Disney Productions

ИСТИНИТА ДЕТЕКТИВСКА ПРИЧА

НЕОБОРИВ ДОКАЗ

ПУН СЕБЕ ЈЕР ЈЕ ЗА ЈЕДАН ЈЕДИНИ ДАН РЕШИО СЛУЧАЈ, ИНСПЕКТОР НЕДЕЉКОВИЋ ЈЕ ЗАКУЦАО НА ВРАТА СВОГ ШЕФА. МЕЂУТИМ, НИЈЕ ДОБИО ПОХВАЛУ КАО ШТО ЈЕ ОЧЕКИВАО.

Ближио се крај радног времена и сви који су то могли окупили су се у соби инспектора Косте Недељковића који се тог дана вратио са годишњег одмора. Разговор се водио о случају који је управо решио млађи инспектор Милан Дамњановић.

- Пронашли смо убицу за само један једини дан - бучно се хвалио живо гестикулирајући рукама.

- Ех, баш за један дан? - тобож не верујући упитао је Коста.

- Управо тако - помало надмено је одвратио Милан. - Докази су такви да уопште нема сумње ко је починилац.

- Кад си већ поменуо доказе, хтео бих да вам испричам једно своје искуство - поново се зачуо Коста. - Неће бити наодмет да га чујете јер је прилично поучно: мислим да би Милан посебно требало да обрати пажњу на њега. Пре дванаестак година, када сам као и он тек ступио у службу, чврсто сам веровао да су докази нешто што ме чикада неће довести у ситуацију да погрешим. Међутим, није увек баш тако. Догађа се да те у истрази неки докази скрену с правог пута, усмере у погрешном правцу и онда, зна се, може да настрада неко ни крив ни дужан. Пошаљеш у затвор невиног човека а то не би смело да се догоди! И ја умало то нисам учинио: срећом и по „осумњиченог" и по мене, мој тадашњи шеф је био човек коме није мањкало искуство.

Превише глатко

- Цео случај као да је био преписан из неке крими приче: била је јесен, ситна киша је данима сипила а ветар није престајао да завија. Имао сам ноћно дежурство. Негде око девет увече обавестили су ме да је у јарку крај друма пронађен трговац стоком. Убијен је секиром а затим опљачкан. Одмах сам позвао екипу и изишао на увиђај. Рана на глави била је прилично велика. Осим ње, нашли смо и на трагове огреботина на лицу: очигледно, убијени је покушао да пружи отпор. Да је ова претпоставка тачна потврдили су и трагови на тлу: трава је у пречнику од неколико метара била изгажена али упркос томе није могао да се уочи ниједан јасан отисак стопала.

Уместо њега, пронашли смо нешто друго: на само два метра од места где је несрећни човек лежао, видели су се трагови копита, а то значи да су ту не само пролазила нека запрежна кола већ и да су се задржала. Около су лежале сламчице сена. Постојао је још један интересантан детаљ: задњи десни точак кола је на сваких 109 цм остављао специфичан траг, највероватније због неког искривљеног ексера. Јасно, одлучио сам да кренем са трагом овог точка. Није било ни најмање тешко пратити га јер је земља била влажна. У једном тренутку, када смо већ стигли до села, изгледало је да смо га изгубили. Међутим, није потрајало дуго док смо га поново нашли: у то време ова наша села још нису имала асфалтиране путеве. Мало помало, па нас је траг који смо пратили довео до куће неког Милоша Бркића. У дворишту смо пронашли кола и точак који је остављао карактеристичан траг. То је било довољно да пробудимо домаћина. Кад се појавио на вратима, учинио ми се простодушан човек али нисам дозволио да ме тај утисак скрене са пута којим сам кренуо. Укратко сам му објаснио зашто смо га пробудили, али њему то као да ништа није говорило, био је збуњен и стално муцајући понављао да ништа не разуме. На наша унакрсна питања спетљао се и пао у контрадикцију.

- Ни реч није изговорио кад смо му рекли да ћемо извршити претрес. У кући смо пронашли већу суму новца за коју је тврдио да је добио од продате телади. Уопште није порицао да је тог дана био на сточној пијаци. Кад смо га упитали да ли се негде заустављао, рекао је да не зна јер је у граду попио мало више и успут задремао. „Није немогуће", рекао је „да су коњи негде стали јер се то често дешава кад човек заспи". Наравно, прегледали смо амове и на једном пронашли звонце обмотано сеном.

У колима одмах испод дасака на којој је седео пронашли смо омањи чекић, и на њему неколико капи крви. Трагове крви открили смо и на кошуљи коју је још имао на себи и капуту који је носио. Упитали смо га откуд кад је тврдио да нема никакве везе са убиством, али је он брзо нашао објашњење: рекао је да му је пошурила из носа баш кад је узимао чекић да причврсти онај искривљени ексер на точку.

Следећа два дана радили смо грозничаво. Неколико пута разговарао сам са Бркићем: био је уплашен, изгубљен и много тога није могао да објасни. Предочавао сам му доказе, један по један, а он је на то само слегао раменима и упорно понављао да није убица.

Трећег дана поново смо отишли на место где се убиство догодило: хтели смо да и на дневном светлу прегледамо сваку стопу. Читаво пре подне пажљиво смо разгртали полеглу траву, превртали сваки каменчић али нисмо ништа нашли. Помало незадовољан вратио сам се у станицу. Међутим, то тренутно незадовољство није ми пореметило добро расположење због успешно окончане истраге. А да је окончана у то уопште нисам сумњао.

И крвна група се поклапа

Још једном сам прегледао бележницу, прочитао све извештаје, проучио фотографије. Требало је да само систематизујем све детаље до којих сам дошао у истрази и да напишем извештај а то је био најлакши део посла. Најтежи, прикупити доказе, већ сам урадио. Да су ти докази којима сам располагао чврсти и необориви, не би ми пало на памет ни у сну да посумњам. И тако, мада ми је било помало чудно што Бркић толико упорно одбија да призна кривицу, одлучио сам да случај закључим. Уосталом, мислио сам, његово признање и неће бити одлучујуће на суђењу. Чисте савести сео сам за машину и написао извештај. Чекао сам још само резултат експертизе капљица крви са чекића и одела, па да одем код шефа. Кад је он стигао, могао сам да тријумфирам: крв је заиста била људска а група се поклапала са крвном групом убијеног трговца. Сав важан и пун себе, отишао сам код шефа. Он је пажљиво прочитао записник са увиђаја, изјаве Милоша Бркића, резултате и мој закључак. Док је он полако превртао странице, почео сам да бивам нервозан: чинило ми се да то читање предуго траје. Једва сам чекао да чујем похвалу јер је то био мој први самостални случај. Али, уместо похвале, уследио је - прекор. Јер, превидео сам „ситницу" која је невиног човека могла да одведе у затвор.

Погађате ли која је то „ситница" коју је инспектор Недељковић превидео? Да ли сте погодили проверите на страницама „Мале поште".

НАЛЕПНИЦЕ ЗА ШКОЛСКЕ СВЕСКЕ

Налепнице исеците, испишите име, предмет и разред па залепите на свеску.

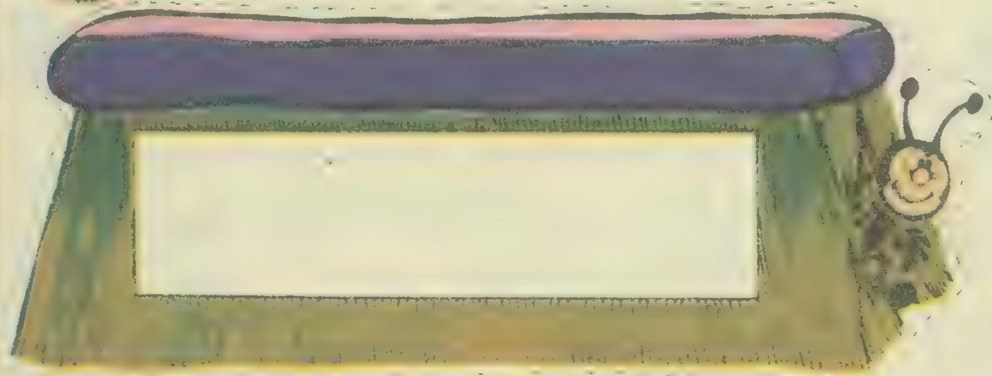

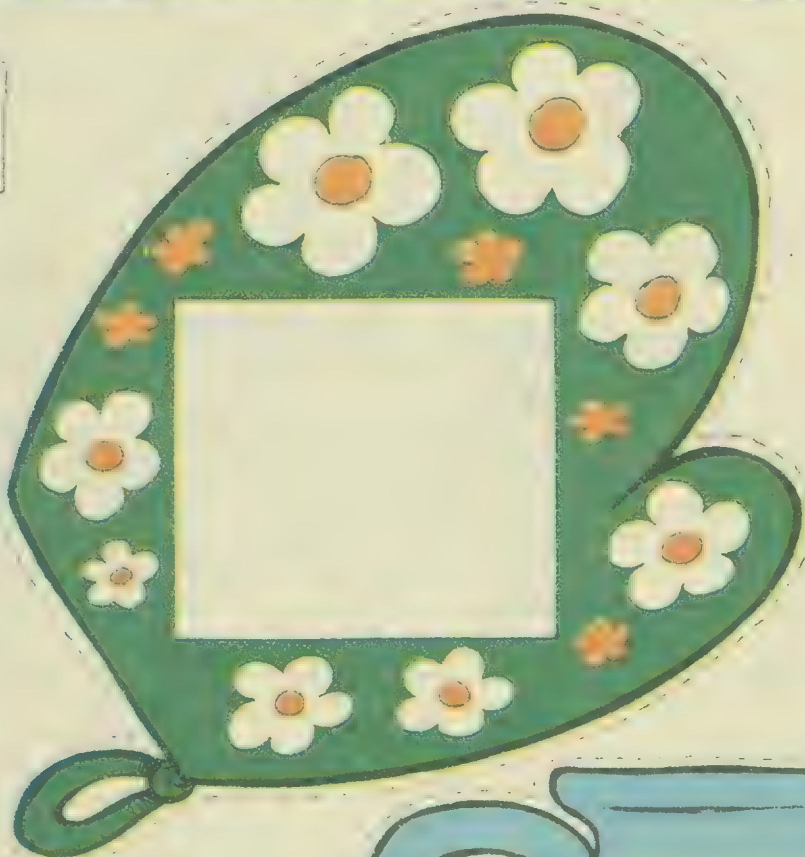

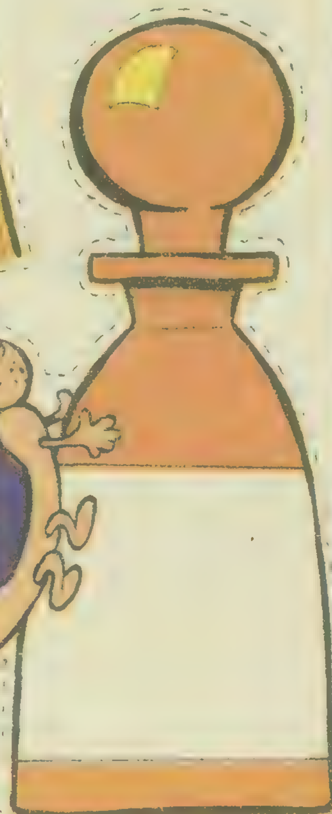

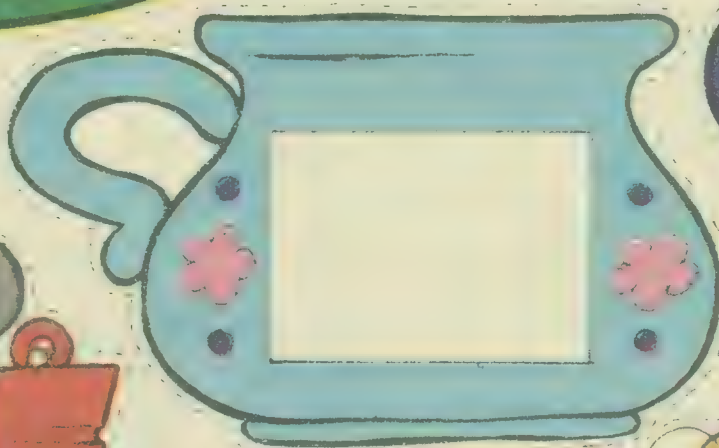

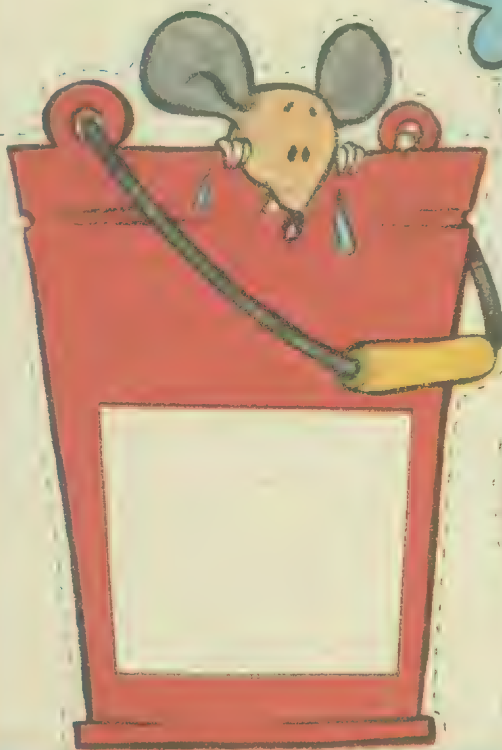

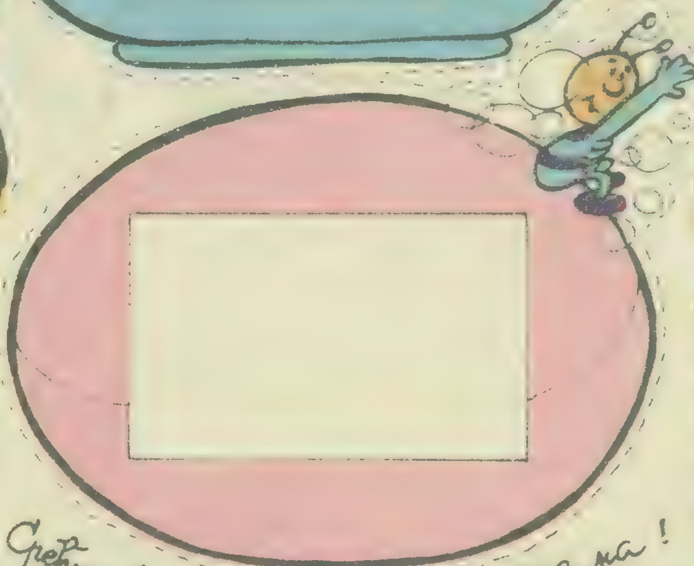

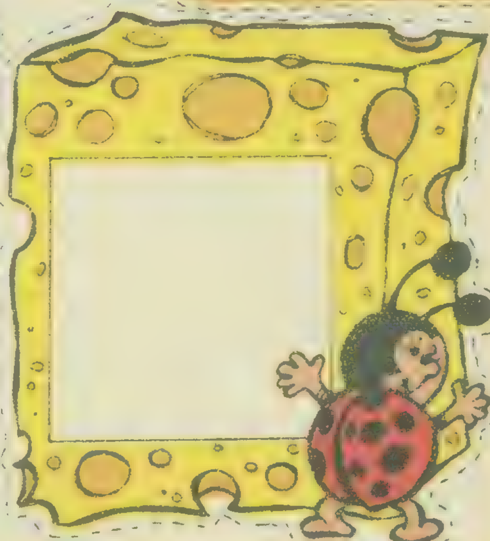

Срећна вам нова школска година!

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

Исак Асимов

КАКО СУ СЕ ОНИ ЗАБАВЉАЛИ!

МЕХАНИЧКИ УЧИТЕЉ ЈЕ ПРОГОВОРИО: „ДАНАШЊА ЛЕКЦИЈА ИЗ АРИТМЕТИКЕ БИЋЕ САБИРАЊЕ РАЗЛОМАКА. МОЛИМ УБАЦИТЕ ЈУЧЕРАШЊИ ДОМАЋИ ЗАДАТАК НА ОДГОВАРАЈУЋЕ МЕСТО".

Марии је чак записала тај догађај у свом дневнику: „Данас је Томи нашао ПРАВУ књигу!"

Била је то стара књига. Мариин деда јој је једном причао да му је још док је био дечак његов деда казао да су некада све приче биле исписане на хартији.

Марии и Томи су окретали жуте и ломљиве странице и било им је врло смешно да читају речи које су стајале мирно уместо да се, као обично, крећу на екрану. А онда, када би окренули поново неку већ прочитану страну, она би садржавала исте речи које су и пре ту стајале.

- Какво расипништво! - узвикнуо је Томи. - Кад прочиташ књигу, онда је ваљда бациш. Мој екран вреди као милиони књига... и још више. Њега никад не бих бацио.

- Исто и мој - одврати Марии. Она је имала десет година и није видела много телекњига, док је Томи са тринаест већ доста њих прочитао.

- А где си је нашао?

- На тавану.

- О чему је?

- О школи.

- О школи! - узвикну Марии разочарано. - Шта ту има да се пише...? Ја мрзим школу.

Марии је увек мрзела школу, а сада више него обично. Њен механички учитељ давао јој је тест за тестом из географије, које је она све лошије решавала. Најзад се њена мајка забринула и позвала Општинског Инспектора. Он је био мали, дебељушкаст и црвен у лицу са великом торбом пуном жица и опруга. Кад је дошао, насмешио се и дао Марии јабуку, а онда је раставио учитеља на најситније делове. Марии се потајно надала да неће умети поново да га састави, али се преварила јер је за око сат и нешто њен гломазан, четвртаст и црни учитељ поново био у једном комаду са екраном на коме су се наизменично ређале лекције и, што је још горе, сва питања. Ипак, највише је мрзела домаће задатке и тестове које је морала непрестано да убацује у одређен угао учитеља, пошто би их претходно написала на картици шифрованим језиком који је научила у шестој години. Оцена се појављивала за трен ока.

Инспектор се опет насмешио и помиловао је по глави, па казао мајци:

- Није ваша ћеркица крива, госпођо Џонс. Сектор за географију био је програмиран сувише брзо. Такве ствари се понекад дешавају. Успорио сам га на нормалан темпо десетогодишњег ученика. У ствари, њен успех је сасвим задовољавајући.

Марии је била разочарана. Надала се да ће учитеља заувек однети. Једном су Томијевог учитеља однели јер је сектор за историју потпуно отказао, па су га вратили тек после месец дана.

Зато је рекла Томију: - Зашто би било ко писао о школи?

- Зато што није била наша врста школе, блесавице! То је школа од пре неколико стотина година!

- Па добро, не знам какву су школу гада имали - Марии је била увређена, али су ипак морали имати УЧИТЕЉА.

- Свакако да су имали учитеља, али то није био ПРАВИ учитељ. То је био ЧОВЕК.

- Човек!? Како човек може бити учитељ?

- Па лепо! Причао је девојчицама и дечацима о разним стварима, задавао им задатке и постављао питања.

- Али, човек није за то довољно паметан.

- Свакако да јесте! Мој отац зна исто колико и мој учитељ.

- Немогуће. Човек не може знати колико и учитељ.

- Мој отац каже да су све што знају учитељи научили од људи. Прво чо-

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

В. Хилтон – Јанг

ИЗБОР

ТОЛИКО ЈЕ ЖЕЛЕО ДА ОДЕ У БУДУЋНОСТ, А КАД СЕ ВРАТИО НИЈЕ СЕ БАШ НИЧЕГ СЕЋАО.

Пре него што је Вилијамс отишао у будућност купио је камеру и магнетофон и научио стенографију.

Те ноћи, када је био спреман, скували смо кафу и изнели боцу коњака и чаше да се почастимо кад се буде вратио.

- Здраво - рекао сам. - Немој остати сувише дуго.

- И нећу - одговорио је.

Сада сам га посматрао пажљиво. Савршено се спустио јер је стигао тачно оног часа кад је и отишао. Није изгледао ни дан старији. Очекивали смо да ће можда провести и неколико година тамо, па ће се време на њему оцртавати.

- Па?

- Па - рече - хајде да попијемо мало кафе и коњака.

Сипао сам му пиће једва се уздржавајући, горео сам од радозналости. Док сам му пружао шољу кафе, рекао сам опет: - Па?

- Па, ствар је у томе што не могу да се сетим.

- Шта кажеш? Не можеш да се сетиш? Баш ничега?

Размишљао је за тренутак, па рече:

- Баш ничега.

- Али твоје забелешке, камера, магнетофон?

Пружио ми је празан нотес, недирнут филм и непокретну траку.

век мора да сазна, а онда се то преноси на учитеља.

Мари није хтела да се препире: – У сваком случају ја не бих волела да имам непознатог човека стално у кући да би ме подучавао.

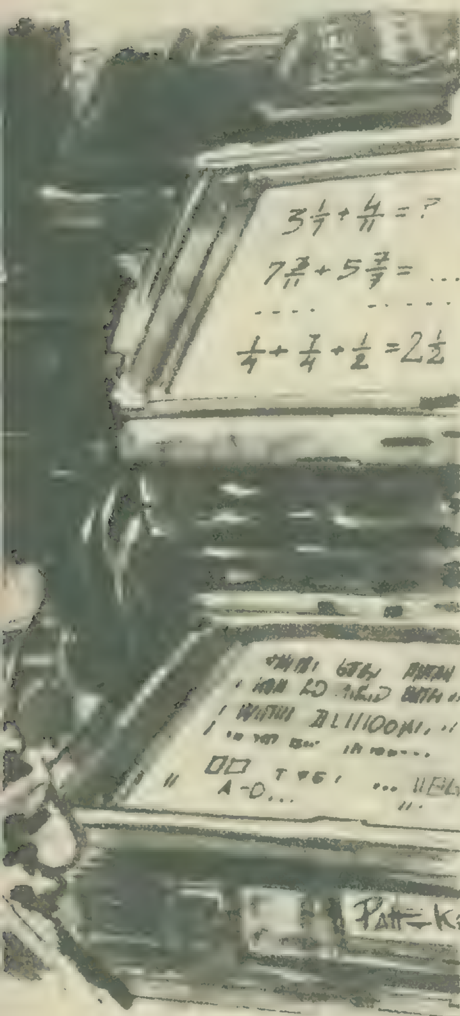

Томи се гласно насмејао: – Ти стварно ништа не знаш? Учитељи нису живели у кућама. Они су имали одвојене зграде и сва деца су тамо одлазила.

– И сва су деца учила исте ствари?

– Свакако. Ако су били истих година.

– Али, мама каже да сваки учитељ мора да се прилагоди уму сваке девојчице и дечака којима предаје и да се сваком детету мора предавати другачије.

– Ипак, тако се није некада радило. Ако ти се не допада не мораш прочитати књигу.

– Нисам казала да ми се не свиђа – рече брзо Мари, јер је жарко желела да прочита књигу о тим смешним школама.

Нису још ни допола прешли текст када је Маријина мама позвала: – Мари! Школа! Ајде!

– Није још, мама!

– Јесте, и то одмах! А вероватно је и Томију време за школу.

– Могу ли после школе још мало да читам књигу са тобом – упита Мари Томија.

– Можда... – одврати Томи ноншалантно. Одшетао је звиждукајући, док му је књига стајала немарно затакнута испод пазуха.

Мари је отишла у школску собу која се налазила одмах поред њене спаваће. Механички учитељ је био укључен и чекао на њу. Увек се укључивао у исто време, сваки дан осим суботе и недеље.

Екран је засветлуцао и познати глас се зачуо: – Данашња лекција из аритметике биће о сабирању разломака. Молим убаците јучерашњи домаћи задатак на одговарајуће место.

Мари учини што јој је речено са уздахом.

Размишљала је о старој школи из доба дедова њених дедова. Сва деца из целог краја су се скупљала смејући се и вичући у школском дворишту. Седели су заједно у учионици, одлазили заједно кући после школе. Сви су учили исто, па су могли једни другима да помажу у домаћим задацима и причају о ономе што су учили. А учитељи су били ЉУДИ... – Ахххх!

Екран механичког учитеља је сијао: – Када саберемо разломке 1/2 и 1/4...

Мари је размишљала како су деца уживала у школи у старим временима.

– Како су се они добро забављали! – промрмљала је.

Екран је затрептао.

– Али, за име света – побунио сам се, – зашто? Како се то десило? Зар се баш ничег не можеш сетити?

– Сећам се само једне ствари.

– А то је? – претворио сам се у уво.

– Све ми је показано, а затим ми је дат избор да се или свега сећам или све заборавим кад се вратим натраг.

– И ти си изабрао заборав? Али, то је нечувено, невероватно да ти, после свега што си учинио за тај пут... – застао сам ужаснут због мисли која ми је пала на памет.

– Стварно, чудно. Човек не може а да се не запита зашто сам баш тако одлучио...

Можда је боље да се много не питамо... Кад си ТИ хтео да заборавиш, онда...

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор ВеМак	СОВЈЕТСКИ ШАХИСТ ГАРИ	ИЗАЗВАТИ ОТРАЗУ ИЗМЕЂУ НЕКОГ	НЕРВНА ЋЕЛИЈА (ГРЧ.)	ЗВУЧАТИ ТУКЛО, ХРИПТАТИ	ОРГАН ЧУЛА СЛУХА (МН.)	ТЕОРИЈА ГОВОРНИШТВА	ЗИМСКИ СПОРТ
ЈАВНО НАДМЕТАЊЕ ВИШЕ ЛИЦА							
ФУДБАЛЕР "ОЛИМПИЈЕ" ВИЛИ							
СУРВАТИ, СТРОВАЛИТИ							
АГРЕГАТНО СТАЊЕ ВОДЕ					НУЛА / КОЊ		НАУКА О НЕБЕСКИМ ТЕЛИМА
ФАБРИКА ВЕШТАЧКОГ ГНОЈИВА							
ЗАПАЉЕЊЕ НОСА (МЕД.)							
ОЛИВЕР ТВИСТ			НАВЛАКА ЗА ПОТИСКИВАЊЕ ИГЛЕ	ЈЕДАН ПОКРЕТ ТРЕПАВИЦЕ	"КИЛОТОНА" / ВРАЧАР		
ТУРИСТИЧКО МЕСТО У СЛОВЕНИЈИ							
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК	ОТЕГНУТ ГЛАСАН ПЛАЧ, ЈАУК	ПАПАГАЈ / ОТАЦ (СЛОВ.)				ФРАНЦ. ДРАМАТУРГ ЖАН	
ЧИН У ВОЈСЦИ							
НАЧИЧКАНО							
УТВРЂЕЊЕ (ЛАТ.)							
17. СЛОВО ЋИРИЛИЦЕ		ЗНАК ЗА ТАНТАЛ / ДРЖАВА У ЕВРОПИ			ЈАКОВ ИГЊАТОВИЋ / ПИЋЕ ПРЕ ЈЕЛА		
ЈЕЗЕРО У ЕТИОПИЈИ						ЗНАК ЗА ЈОД / "ТОНА"	
КУРЈАК				ЕГИПАТСКО БОЖАНСТВО			
ЗНАК ЗА СРЕБРО			НЕГАЦИЈА / ДЕО АУТОМОБИЛА			ИМЕ ГЛУМИЦЕ ЕКБЕРГ	БИЉНИ ПРОИЗВОД ЗА ШТАВЉЕЊЕ
ВРСТА ЗГЛАВКАРА	ДЕО КОЊСКОГ ПРИБОРА			ОРУЖАНИ СУКОБ / ЖЕНСКО ИМЕ			
ПЛАНИНА У ДАЛМАЦИЈИ							
ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТ							
ПРЕКОРИТИ КОГА							
ПУСТИЊСКА ПОВОРКА							

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: потреба, Обровац, слупати, водопад, ег, Тори, „Арарат", е, ета, е, комитет, Срб, ор, перорез, Озаљ, МА, Нина, ип, алтисти, ти, ВТ, с, траван, рибњаци, а, Ирак, зв, цн, дрскост, обрисач, рак, ТВ.

ЈЕДНА СТРУНА, А ДЕСЕТ СЛОГОВА

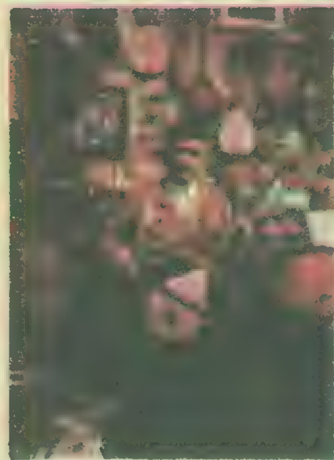

1. Гусле се разликују по величини, дубини и облику „варјаче", такође и по звуку, што зависи од гласа певача и врсте песме. Заједничко им је то што су већином богато изрезбарене.

2. Врх врата гусала најчешће је симболично и маштовито изрезбарен. Овај мотив представља Црногорца на стражи.

3. Понекад је и кожа која је затегнута преко варјаче исликана мотивима из борбе за ослобођење. Чест и познат детаљ из црногорских бојева: жена пуни џефердар оловом и барутом, мушкарац пуца на непријатеља.

4. На врху врата од гусала резбар је успео да од једног комада дрвета изведе композицију мегдана између народног јунака и османлијског завојевача.

5. Врло чести резбарски мотиви на гуслама су митолошке појаве попут ове аждаје.

6. Незнани дрводелац понекад одступи од устаљених симбола, па представи на гуслама и двоје заљубљених.

7. Онај ко је створио гусле уградио је на инструменту и свој лик

8. Звук гусала веома зависи од коњића – парчета дрвета – који висином и дужином, постављен на затегнуту кожу, одређује боју тона. И коњићи или кобилице такође су мала ремек-дела резбарске вештине.

Ниједан музички инструмент није тако дубоко уткан у нашу историју и народно стваралаштво као – гусле. Са њихових струна вековима је летела десетерачка песма о поносу и јунаштву, човечности, захваљујући овом једноставном инструменту наше народно песништво винуло се до зенита духовног стваралаштва и преносило столећима у никад непокореном народу, а заслужне су и те како што су наше народне епске песме у прошлом веку допрле до културних европских центара и стале раме уз раме са најчувенијим светским еповима. Најзад, у најтежим тренуцима наше прошлости, кад су немоћни били и светла оружја и срца јуначка, никад није замрла песма са гусала: подизала је борбени дух, соколила и позивала да се борба не оконча све до жељене слободе. Та наоко примитивна музичка направа, стварана љубављу и рукама вештих дрводелаца из народа, држана је на почасном месту изнад огњишта, као светиња.

Гусле нису интересантне само по својој важној улози током бурне историје наших народа, оне су и врло занимљиве са музичке стране. Истина, по богатству звука не могу се мерити, рецимо, са финијом рођаком виолином, али и њене скромне струне од коњске длаке и те како обогаћују песме и плене пажњу слушалаца.

Сматра се да су гусле пореклом из западне Азије одакле су у наше крајеве дошле преко Византије, у 8. или 9. веку. Најчешће се израђују од једног комада сувог и врло звучног дрвета јавора („гусле јаворове"), али и од бора, јасена, маслине, ораха, храста, смреке. Међутим, зна се да су у недостатку одговарајућег дрвета српски војници приликом повлачења кроз Албанију у првом светском рату израђивали гусле од аустријских – шлемова! У четвртини дебла дуби се такозвана варјача, основни део гусала, који на дну ради звучности има четири рупице, односно резонанце. Горњи део прекрива се уштављеном, затегнутом животињском кожом на којој је такође пет-шест малих отвора. Најбоља је кожа од јарца, затим овце или зеца. Држак или врат, продужетак варјаче (која се још увек назива и ваган корито, часка) завршава се главом украшеном симболичним резбаријама.

Већина гусала има само једну „жицу" од усуканих струна или длака коњског репа. Исте струне уграђене су и у гудало, засебан али истовремено саставни део гусала. Позната су три типа гусала: српски, босански и црногорски, у које се убрајају и херцеговачке и далматинске.

Звук гусала је мекан и сетан попут виоле. То није солистички инструмент, на њему не могу да се изведу

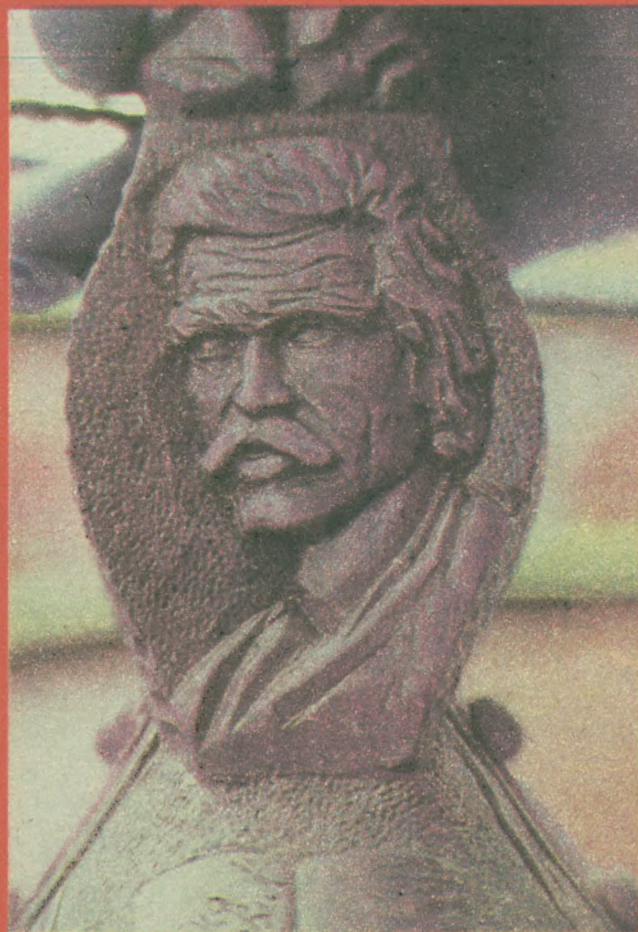

КАД ПРОПЕВА ЈАВОР СУВИ

сложеније ни богатије мелодије, оне служе искључиво као пратња певању. Гуслар свој инструмент ставља међу колена, њихов врат наслања на раме, прстима леве руке титра по струни, док десном превлачи гудалом преко струна. Али, ма како штуро звучало ово „свирање", оно певачу даје богату ритмичну и драмску пратњу. Вештији гуслар, ако је уз то и обдарен певач, може певајући јуначку народну песму свој распевани рецитатив да оплемени нарочитим гусларским украсима који међу слушаоце уноси свечану и узбуђену атмосферу.

Први писани податак о гусларима потиче из 1415. године кад се наводи да је неки српски гуслар живео на двору пољског краља Владислава Јагеловића и краљице Јадвиге. Касније се спомињу наши народни певачи и гуслари у „Интенерариуму" Б. Курпашића, штампаном 1531. године, затим у изештају града Сплита млетачком Сенату 1547. И хроника мађарског латинисте Себастијана Тинодија из 1554. године спомиње наше гусларе. Остало је забележено да су врло добри гуслари били Андрија-Качић Миошић, владика и песник Петар II Петровић Његош, кнез Милош, Иван Мештровић: Остала су записана имена многих славних гуслара: Танасије Вучић, Ћор-Хусо Хусовић из Санџака, Перо из Гојчина код Зворника, Јанко Милић из Црне Горе, Иво Бојчин Јовичевић, Петар Перуновић, Јеврем Ушћумлић, По песничкој снази и умећу да певају уз гусле издвајају се два певача које је ценио Вук Караџић, и сам врло заслужан што су гусле у нашој историји добиле истакнуто место. То су слепи и ненадмашни Филип Вишњић и разборити Тешан Подруговић, од којих је Вук забележио мноштво чисто народних, али и њихових оригиналних епских песама.

Међутим, гусларска мелодија не може да се забележи уобичајеним нотним писмом. Због тога су немачки музиколози Бекинг и Винш предложили нарочиту музичку скалу само за гусле.

Али, оне су временом изгубиле значај у народном стваралаштву. До данас се овај начин певања одржао само дуж динарског планинског система, у неким крајевима Херцеговине, Босне и Црне Горе. Увек присутне тамо где се бој био и јуначка крвца проливала, последњи пут су искрено и моћно загудиле у току НОБ. У наше време све више су реткост, потискују их савремена музика и техника. Но, и поред свега, незаобилазне су, не само са фолклорног становишта. Добри гуслари и данас се изузетно поштују као и њихов инструмент.

Иван Лончар

Снимио:
Љубомир Патрногић

МАЛА ПОШТА

БЕОГРАД
11001 МАКЕДОНСКА 29
МАЛА ПОШТА П.ФАХ 124

ВЕЉУСА

На шибицама сам видела цртеж манастира Вељусе за који до сада нисам чула. Можеш ли да ми кажеш где се налази?

ТАТЈАНА ВАСИЉЕВИЋ,
Чачак

Село Вељуса и истоимени манастир налазе се у близини македонског града Струмице. Манастирска црква саграђена од опеке у облику четворолиста посвећена је св. Богородици Елеуси. Према натпису уклесаном у камену изнад улазних врата подигао је струмички епископ Манојло 1080. године. Манастир се помиње тек касније и то у Мањловом типику (некој врсти правилника којим се одређује начин живота калуђера) и владарским повељама насталим између 1164 и 1346. године. Током времена црква је неколико пута обнављана: додат јој је трем, премалтерисани су унутрашњи и спољни зидови а преправљена је и кровна конструкција. Приликом конзерваторских радова 1958. године откривен је првобитни живопис. Посебну пажњу у цркви привлаче подни мозаик и мермерни иконостас са плиткорељефном декорацијом. Фреске спадају међу најдрагоценије ликовне споменике средњовековне византијске и македонске уметности.

У ЗНАК СЕЋАЊА – БИБЛИОТЕКА

Наставници Осмогодишње школе у селу Драгинац код Лознице покренули су иницијативу да се оснује спомен-библиотека у знак сећања на три хиљаде сељака које је немачки окупатор стрељао октобра 1941. Како Оснивачки одбор не може много да рачуна на новчану помоћ одговарајућих СИЗ-ова, одлучио је да се обрати појединцима, установама и радним организацијама широм земље. Одзив је био преко свих очекивања и на адресу спомен-библиотеке почеле су да стижу књиге. Како „Политикин забавник" читају и млади и стари, вероватно је да међу њима има оних који ће се радо укључити у нашу акцију и из своје кућне библиотеке одвојити књигу-две. Књиге које одлучите да поклоните шаљите на адресу: СПОМЕН-БИБЛИОТЕКА „ЈУГОСЛАВИЈА", 15311 Драгинац.

НЕМА РЕЦЕПТА

Волим да читам „Забавник" јер је пун занимљивости, али у њему нисам могла да нађем како

најбрже и најбоље може да се научи енглески језик. Поред тога волела бих да ми одговориш и шта значи бандажирати колена.

ГОРДАНА,
Смедерево

Како најбрже научити неки језик, свеједно да ли је то енглески или неки други, нешто је за шта је врло тешко дати рецепт. Неко, рецимо, боље памти ако учи гласно, неко ако чита у себи. Неком помаже ако сваку нову реч одмах запише, неком више одговара да је неколико пута понови. Наравно, постоје и неке званичне методе: има оних који тврде да ће се страни језик најбоље и најлакше савладати уз помоћ такозване аудио-визуелне методе. Има и оних који заговарају класично учење. Пробај и једно и друго – видећеш шта ти више одговара.

Бандажирати је израз из медицинске терминологије а значи превити, завити, било да је у питању повреда или као предохрана да до ње не дође, што најчешће чине спортисти.

ТРЕПУШКЕ

Твоја сам редовна читатељка од 4. године (рубрике су ми читали родитељи) и за мене је најинтересантнија „Мала пошта". Радује ме што хоћеш да помогнеш и изиђеш у сусрет младима. Надам се да ћеш и мени одговорити као и многим мојим вршњацима а невоља која ме мучи састоји се у следећем: кад сам била мала, имала сам врло дуге црне трепавице због којих су ме задиркивали дечаци. Сви су желели да виде моје трепушке а то ме је нервирало, па сам једног дана узела маказице и исекла их. Сада ми је због тога ужасно жао и желела бих да ми опет буду као пре. Молим те да ми помогнеш јер ме нико не схвата. Сви говоре да су ми очи лепе и без дугих трепавица, али ја бих ипак желела да их опет имам. Шта да предузмем да поново порасту?

АРИЈАНА,
Панчево

Мада си остала без дугих трепавица, искуство с њима ће те, сигурни смо, поучити да више мислиш, како се то каже, својом главом. Истина је да свако од нас води рачуна о томе шта о њему мисли средина која га окружује и то је сасвим у реду под условом да се не – претерује. Јер, догоди се каткад, баш као и теби, да нас неко без најмање зле намере наведе на поступак због којег се после кајемо. Зато убудуће не реагуј на „прву лопту" већ размисли и о последицама. А што се трепавица тиче, буди без бриге: оне ће поново порасти „саме од себе". Треба само бити стрпљив.

ЋУПРИЈА ИЛИ АВЛИЈА?

Да ли је Иво Андрић добио Нобелову награду за роман „На Дрини ћуприја" или за „Проклету авлију"?

ДРАГУТИН ПОПОВИЋ,
Београд

Нобелову награду за књижевност Андрић је добио за роман „На Дрини ћуприја".

КАФА, АЛИ КАКВА?

Имам сестру која живи у иностранству и замолила сам је да ми пошаље килограм кафе. Колико ћу платити царину?

М. КОСТИЋ,
Земун

Према важећим царинским прописима у једној поштанској пошиљци може да се налази до три килограма кафе. Царина по килограму пржене кафе је 1150 динара а сирове 769.

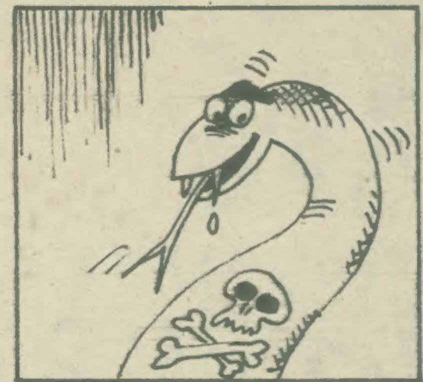

ОТРОВНА, ОТРОВНИЈА, НАЈОТРОВНИЈА

Интересује ме која је змија најотровнија јер сам наишао на различите податке: негде пише да је то кобра, а негде се помињу неке друге врсте?

СТАНИША ПЕТРОВИЋ,
Мирослава Илића 58
Кушиљево

Тешко је рећи која је змија најотровнија и то из више разлога: један од њих је и лична осетљивост на дејство отрова. Затим, концентрација отрова није увек иста и зависи од тога да ли је змија гладна или не, какав је дан, које је доба године. Међутим, узевши све ово у обзир, ипак је могуће извршити избор „најотровније": за титулу најопасније равноправно се боре црна и зелена мамба и корална змија.

ОДЛИКОВАЊЕ С ФЕЛЕРОМ

Поседујем три медаље бакарнозлатне боје које су прилично добро очуване. Молила бих те да ми кажеш нешто о њима, њиховој вредности и од чега су направљене. Ако ти ништа не значе отисци које шаљем, ево и описа: 1) с лица је натпис медаља за храброст а с наличја изгравиран лик Милоша Обилића; 2) с једне стране је

РЕШЕЊЕ ДЕТЕКТИВСКЕ ПРИЧЕ

Оно што је Кости Недељковићу промакло је да је рана на глави потицала од удара секиром а да су трагови крви пронађени на – чекићу. Подударност крвне групе је била случајна,наиме имали су је и убијени и осумњичени – што је Недељковић пропустио да провери.

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Јадранка Анђелић, Пролетерских бригада 2/6, 79250 Коњиц – има 14 година, воли забавну музику, навија за Хајдук.

Сладиша Момировић, Цигланска 39, 11211 Борча–Греда – има 14 година, сакупља маркице, разгледнице и постере.

Весна Милић, 38217 Сочаница – има 13 година, воли музику, сакупља салвете и значке, навија за Црвену звезду.

Јелена Вујаклија, Лењинова 125, 71000 Сарајево – има 12 година, воли да слуша Азру, Рибљу чорбу и Парни ваљак.

Биљана Гардиновачки, Маршала Тита 10, 23320 Чока – има 14 година, воли све што воле млади, одговара на свако писмо.

Инга Ринтар, Браће Шимунића 2, 41291 Савски Мароф – има 13 година, воли спорт и добру музику, сакупља значке, марке, разгледнице и салвете.

Маја Ајдоуник, Земунска 15, 11070 Нови Београд – има 12 година, сакупља значке, маркице, налепнице, салвете и привеске.

Слађана Јовановић, Босанска 96, 31000 Титово Ужице – има 15 година, воли спорт и музику.

Биљана Тодоровић, Порторошка 2 – југ II, 54000 Осијек – има 15 година, дописивање на српскохрватском и енглеском језику.

лик Александра I и натпис краљ Србије, миропомазан у Жичи 1889, а с друге је слика седмовратног манастира Жиче и текст да је то задужбина краља Стевана Првовенчаног сазидана 1222. На трећој медаљи пише „Својим ратним друговима – Александар" и „За верност отаџбини 1915."

МИРЈАНА,
Нови Сад

Бронзана медаља Милош Обилић за храброст установљена је 1913. године а додељивана је за војне заслуге. Зависно од очуваности, вреди између 300 и 800 динара. Поводом миропамазања краља Александра I Обреновића обављеног у Жичи урађена је пригодна медаља од позлаћене бронзе и установљена 1889. Ако је сасвим добро очувана, вреди око 500 динара. Трећа медаља коју имаш је такозвана „Албанска споменица", установљена је 1921, и подељена је онима који су приликом повлачења српске војске прешли Албанију. Примерак чији си нам отисак послала има недостатак: нема круне изнад двоглавог орла тако да овај орден, такав какав је, нема готово никакву вредност. Оквир „Албанске споменице" је посребрен.

НИЈЕ СВЕЈЕДНО

Замолила бих те да ми што пре одговориш да ли се батерије у транзистору троше брже ако јаче свира или не? Моја другарица тврди да је то потпуно свеједно, а ја мислим да није. Ко је од нас две у праву?

ГОРДАНА,
Београд

Што транзистор јаче свира, то се батерије више троше, па је јасно ко је у праву.

МОРА ДА ОСТАВИ ТРАГ

Планинар сам већ годинама, али сам тек недавно чуо да крпељи који се увек нађу на месту где логорујем могу бити не само неугодни већ и прилично опасни јер су преносиоци неких врло озбиљних обољења, на пример менингитиса. Интересује ме да ли је то тачно? И још нешто: да ли крпељи могу неприметно да се увуку под кожу?

ЗВОНИМИР ИВЕТИЋ,
Београд

Крпељи су зглавкари збијеног тела са четири пара ногу и оштром сисаљком. Живе на трави, жбуњу, сувом лишћу, кори четинара па чак и у пукотинама стајских зидова. Хране се крвљу човека, стоке и дивљих животиња, па је јасно због чега нису нимало безазлени као преносиоци болести. Једна од њих је такозвана крпељска грозница која у неким случајевима може да буде праћена менингијалним симптомима: обично се ради о лакшој форми такозваног серозног менингитиса.

Ако на руци, нози или неком другом месту приметиш крпеља, боље је да не покушаваш да га отресеш јер може да се догоди да му скинеш тело а да глава остане приљубљена уз кожу. Тада ти не преостаје ништа друго него да затражиш помоћ лекара. Међутим, ако га оставиш да се „наједе", он ће највероватније, пошто је утолио глад, сам отпасти. Крпељи иначе не могу да се увуку под кожу а да за собом не оставе никакав траг: према томе, није га тешко наћи и одстранити. Једино успешно средство за борбу против ових заиста неугодних и опасних инсеката су раствори такозваних контактних инсектицида.

БЕЗИМЕНИМА

Молимо те да нам одговориш гдје се налазе Врлика, Неготин, Домжале и Панчићева оморика и како се зове ансамбл народних игара из Приштине? Замолиле бисмо те и да нам кажеш гдје да купимо восак за скидање маља?

Врлика се налази на територији општине Сињ у СР Хрватској, Неготин је град у источној Србији, а Домжале су у СР Словенији. Панчић је оморику која је касније названа његовим именом, пронашао код Заовина и Растишта, села на обронцима Таре.

Не знамо тачно на који сте ансамбл мислиле, у Приштини их има неколико, па ћемо зато поменути само онај вероватно најпознатији – „Шоте".

Восак за скидање маља потражите у парфимеријама, апотекама, робним кућама. Сигурни смо да ћете га наћи. И на крају, и ми имамо једно питање за вас: зашто се нисте потписале?

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА"
Драган Марковић

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:

Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаџи, др Радослав Ђокић (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љубисав Лилић, Каћа Милетић, Бранислава Митровић, Мирјана Моравчевић, Раденко Павловић, Ружица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Стаменковић, Јелисавета Суруџић (председник), Зорица Ћеран, Светлана Шухартовић. Чланови савета из редакције: Петар Милатовић, Светлана Ивановић, Александар Мартиновић, Вера Смиљанић, Раде Шошкић.

Редакција:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

Секретаријат:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд, Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 25 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 276.00 динара, полугодишња 552.00 динара, годишња 1.104.00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 552.00 динара, полугодишња 1.104.00 динара, годишња 2.208.00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" ООУР „Продаја" – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	$	35.–
СР НЕМАЧКА	DM	88.–
ШВАЈЦАРСКА	Sfr	75.–
ФРАНЦУСКА	Ffr	248.–
ШВЕДСКА	Skr	255.–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТ БАНКЕ" – Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

WALT DISNEY
МИКИ

ЗЗЗЗЗ!

ЗЗЗ!
БЗЗЗ!

БЗЗЗ!

БЗЗЗТ!
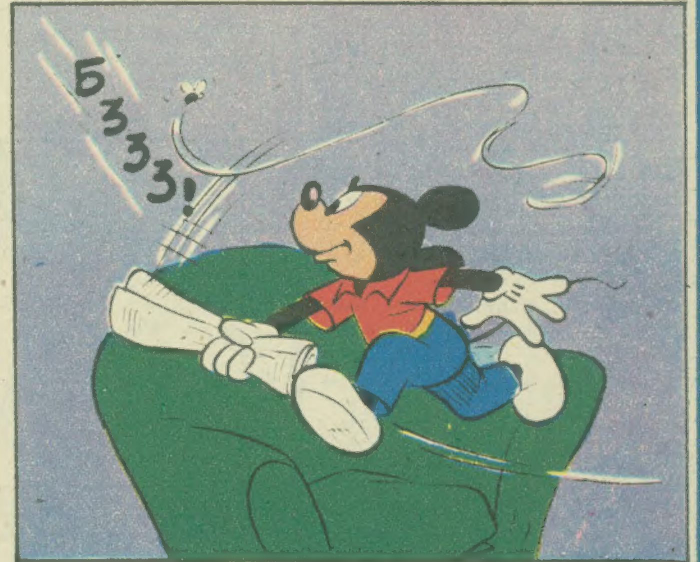
БЗЗЗ!
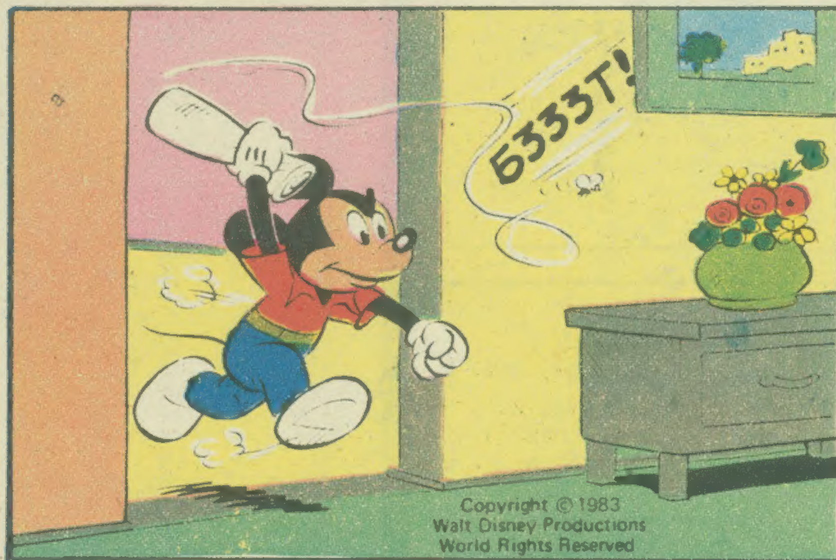
БЗЗЗТ!
Copyright © 1983
Walt Disney Productions
World Rights Reserved

БЗЗЗТ!
5-8
Distributed by King Features Syndicate

ТРАС!

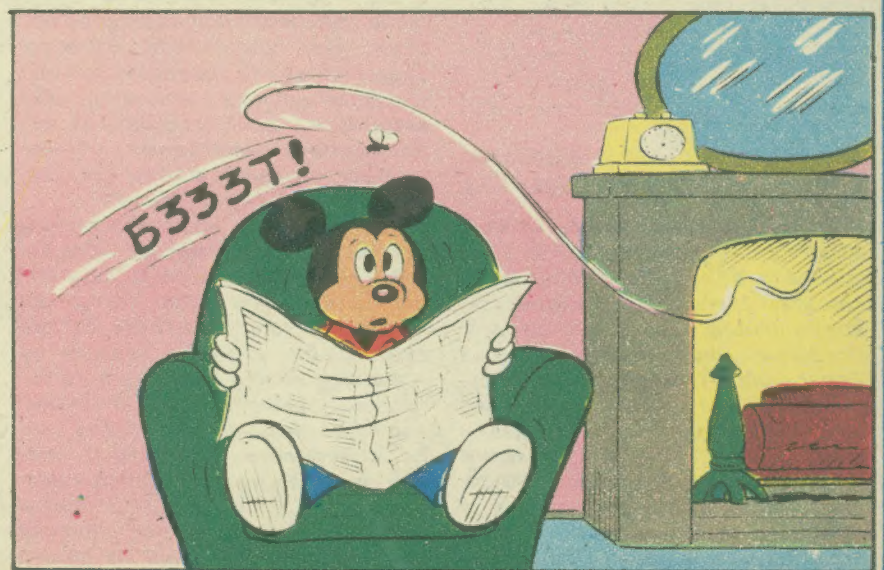
БЗЗЗТ!